

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena instytucjonalna)

na Wydziale Nauk Ekonomicznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie dokonanej w dniach 20-22 maja 2015 r. przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Wanda M. Gaczek, członek PKA
członkowie:

prof. dr hab. Marek Lisiński	– członek PKA, ekspert ds. jakości
prof. dr hab. Grażyna Trzpiot	– członek PKA, ekspert ds. studiów podyplomowych
prof. dr hab. Magdalena Osińska	– ekspert PKA, ekspert ds. studiów doktoranckich
mgr Jerzy Springer	– ekspert PKA, przedstawiciel pracodawców
mgr Izabela Kwiatkowska-Sujka	– ekspert ds. formalno-prawnych
dr Ing. Maria Gabrysova	– ekspert PKA ds. międzynarodowych
mgr Krzysztof Budka	– ekspert PKA, przedstawiciel KRD
Ludwika Nowak	– ekspert PKA, przedstawiciel PSRP

Informacja o wizytacji i jej przebiegu

Polska Komisja Akredytacyjna po raz pierwszy z własnej inicjatywy dokonała oceny instytucjonalnej na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie. Spełnienie wymogów przeprowadzenia ww. oceny określonych w art. 48a ust. 4 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.) nastąpiło w wyniku dokonania oceny jakości kształcenia na kierunku *ekonomia* (Uchwała PKA nr 42/2010 z dnia 21 stycznia 2010), *zarządzanie* (Uchwała PKA nr 43/2010 z dnia 21 stycznia 2010), *finanse i rachunkowość* (Uchwała PKA nr 44/2010 z dnia 21 stycznia 2010) oraz *turystyka i rekreacja* (Uchwała PKA Nr 285/2010 z dnia 25 marca 2010).

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą PKA. *Raport z wizytacji* został opracowany na podstawie: przedłożonego przez Uczelnię *Raportu samooceny*, przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, oceny i wizji zaplecza naukowo-dydaktycznego, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału oraz pozostałymi interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji

1.Strategia określona przez jednostkę

1.1).

Strategia Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie na lata 2011-2020 została przyjęta przez Senat SGGW w dniu 29 listopada 2010 r., a w 2013 roku dokonano gruntownego jej przeglądu i aktualizacji. Zaktualizowana *Strategia Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie do roku 2020* została przyjęta uchwałą nr 76-2012/2013 Senatu SGGW z dnia 24 czerwca 2013 r.

Misja SGGW zakłada, że celem Uczelni jest *służenie rozwojowi gospodarczemu i intelektualnemu polskiego społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich, gospodarki żywnościowej i szeroko rozumianego środowiska przyrodniczego*. Celem jest także *prowadzenie na najwyższym poziomie badań naukowych i kształcenia oraz działalności wdrożeniowej*. W misji Uczelni określono także wartości określające tożsamość i warunkujące sukcesy rozwoju Uczelni. Wizja SGGW w 2020 roku została określona z perspektywy interesariuszy (np. *wysoka jakość studentów, silniejsza więź z praktyką gospodarczą jako odbiorcą usług badawczo-doradczych*), perspektywy procesów (np. *kształcenie kompetencji przydatnych na rynku pracy, większa mobilność studentów i doktorantów, Uczelnia jeszcze bardziej przyjazna studentom, transfer wiedzy do gospodarki*), perspektywy potencjału (np. *rozwój zaplecza bibliotecznego i informatycznego dla dydaktyki, sprawna i przyjazna administracja, zmotywowana, mobilna kadra naukowa, doskonalenie systemu zarządzania jakością kształcenia ...*) oraz perspektywy finansowej (*stabilne finansowanie*).

Obowiązujący i udostępniony podczas wizytacji dokument Strategii zawiera wszystkie niezbędne istotne informacje związane ze strategicznym zarządzaniem rozwojem Uczelni.

Strategia Rozwoju Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie do 2020 roku została zatwierdzona Uchwałą Rady Wydziału z dnia 26 listopada 2013 r. Zatwierdzenie strategii zostało poprzedzone konsultacjami z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi, które były prowadzone w okresie wrzesień 2012 – październik 2013.

Misją Wydziału, jak wynika z udostępnionego dokumentu, jest *prowadzenie na najwyższym, poziomie badań naukowych ... oraz prowadzenie kształcenia na poziomie akademickim w celu wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego i intelektualnego społeczeństwa polskiego*. Podstawowym zadaniem jest *przygotowanie absolwentów gotowych sprostać wyzwaniom współczesnej gospodarki*. Misja Wydziału NE nawiązuje do Strategii SGGW i została szczegółowo opisana w *Raporcie samooceny* oraz udostępnionych podczas wizytacji dokumentach.

Cele strategiczne Wydziału NE są zgodne z celami rozwoju Uczelni. Każdy z pięciu celów strategicznych WNE nawiązuje do jakości kształcenia:

- 1) *Zapewnienie studiującym oferty edukacyjnej i programów kształcenia, które umożliwiają zdobycie wiedzy, umiejętności i kompetencji niezbędnych na krajowym i międzynarodowym rynku pracy.*
- 2) *Wzmocnienie pozycji naukowej WNE w krajowej i międzynarodowej przestrzeni badawczej.*
- 3) *Poszerzenie współpracy z wiodącymi ośrodkami krajowymi i zagranicznymi w zakresie kształcenia badań naukowych.*
- 4) *Rozwój współpracy z otoczeniem gospodarczym, w tym szersze włączenie interesariuszy w proces doskonalenia jakości kształcenia.*
- 5) *Usprawnienie procesu administracyjnego i doskonalenie kultury organizacyjnej oraz utrzymanie stabilnej sytuacji finansowej.*

Podejmowane działania strategiczne Wydziału odnoszone są do każdego z przyjętych celów strategicznych. Dla jakości kształcenia znaczenie mają przede wszystkim działania strategiczne odnoszone do pierwszego ze zidentyfikowanych celów. Wśród tych działań wymieniono: D1.1 *doskonalenie i rozwijanie programów studiów zgodnych z KRK na prowadzonych studiach i specjalnościach oraz z efektami kształcenia oczekiwanymi przez rynek pracy*; D1.2. *rozwijanie wydziałowego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia, w tym systemu oceny prowadzonych zajęć oraz monitorowania losów i kariery*

zawodowej absolwentów, powiązania toku studiów z praktyką gospodarczą, budowanie lojalności absolwentów i studentów; D1.3. tworzenie warunków do rozwijania aktywności studenckiej w ramach kół naukowych i samorządu studenckiego; D1.4. rozwój zaplecza dydaktycznego ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury informatycznej i zasobów bibliotecznych, dostępu do odpowiednich baz danych, oprogramowania dla wszystkich uczestników procesu kształcenia. Proponowane i podejmowane działania dotyczą więc budowania kultury jakości.

Zaproponowane działania strategiczne dla pozostałych celów rozwoju Wydziału również uwzględniają jakość kształcenia. Można wśród nich wymienić: D2.3. *Rozwój własnej kadry naukowej poprzez uzyskiwanie w czasie określonym prawem stopni naukowych oraz zapewnienie możliwości do rozwoju naukowego osób niebędących pracownikami WNE* (działanie odnoszone do studiów doktoranckich i pracowników Wydziału); D3.2. *Intensyfikacja wymiany zagranicznej studentów oraz kadry naukowo-dydaktycznej poprzez zawieranie kolejnych umów m.in. w ramach programu Erasmus i Ceepus oraz kreowanie i rozwijanie ofert edukacyjnych w języku angielskim na studiach pierwszego i drugiego stopnia* (działanie odnoszone do studiów licencjackich i magisterskich oraz pracowników Wydziału); D3.3. *Zintensyfikowanie międzynarodowych kontaktów naukowych i dydaktycznych pracowników i studentów studiów doktoranckich*. Również działania strategiczne w zakresie 4 i 5 celu strategicznego rozwoju Wydziału nawiązują do jakości kształcenia.

Dokument Strategii Wydziału udostępniony w trakcie wizytacji zawiera także podstawowe informacje na temat monitoringu realizacji. Wskazano do każdego z działań strategicznych konkretne mierniki ich osiągnięcia. Brakuje jednak informacji na temat jednostek odpowiedzialnych za konkretne działania oraz czasu, w jakim będą one osiągnięte.

Proponowane działania strategiczne odnoszone są do zmieniającego się otoczenia oraz posiadanych zasobów wewnętrznych, a także pozycji Uczelni oraz samego Wydziału Ekonomicznego na krajowym rynku edukacyjnym. W 2013 r. przeprowadzono analizę strategiczną SWOT, identyfikując silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia rozwoju Wydziału. Wyniki tej analizy powinny być monitorowane, a same zapisy odniesione do dynamicznych zmian otoczenia (np. po dwóch latach, czyli w 2015 roku) tak, żeby sprawdzić czy zidentyfikowane przed dwoma laty słabe strony Jednostki zostały ograniczone oraz jak wykorzystano pojawiające się szanse rozwoju z otoczenia.

Plan rozwoju Wydziału Nauk Ekonomicznych do roku 2020, zawarty w Strategii jest spójny z celami Uczelni i jest wynikiem przemyślanej koncepcji rozwoju Jednostki na najbliższe lata.

Wydział Nauk Ekonomicznych SGGW w przyjętej strategii uwzględnia wszystkie istotne elementy wpływające na jakość kształcenia na prowadzonych kierunkach studiów licencjackich i magisterskich oraz studiach doktoranckich i podyplomowych. Dostosowuje także badania naukowe i ofertę edukacyjną do zmian otoczenia społeczno-gospodarczego i wymagań rynku pracy, współpracuje z innymi jednostkami naukowo-dydaktycznymi, w tym międzynarodowymi oraz pogłębia współpracę z podmiotami gospodarczymi.

2.2)

W strategii rozwoju Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie określono kierunek aktywności naukowej i dydaktycznej Wydziału. Zgodnie z zapisami w strategii *Wydział do 2020 roku będzie wiodącą krajową jednostką naukowo-dydaktyczną zorientowaną na rozwijanie osobowości i rozszerzanie horyzontów intelektualnych studentów i pracowników...* Jednostką kształcącą zgodnie z potrzebami rynku, realizującą programy badawcze zarówno krajowe, jak i o zasięgu międzynarodowym, których wyniki znajdą zastosowanie w praktyce gospodarczej. Różnorodność oferowanych kierunków studiów może utrudniać jednak określenie tożsamości Wydziału.

Na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW wypracowano spójną koncepcję kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów pierwszego i drugiego stopnia (stacjonarnych i niestacjonarnych) oraz studiów trzeciego stopnia i studiów podyplomowych. Koncepcje kierunków kształcenia są wystarczająco wpisane w realizowaną tematykę badawczą Wydziału i właściwie zgodne z przyjętymi celami strategicznymi Jednostki. Główne obszary zainteresowań badawczych pracowników naukowo-dydaktycznych Wydziału (w Strategii podano 13 takich obszarów) można odnosić do koncepcji kształcenia na realizowanych kierunkach studiów. Wśród tych obszarów wymienia się przykładowo:

- polityka i strategia rozwoju rolnictwa oraz handlu rolnego na obszarach wiejskich w Polsce w kontekście wspólnej polityki rolnej UE,
- przemiany w gospodarce żywnościowej w krajach europejskich,
- metody prognozowania zjawisk i procesów gospodarczych,
- zarządzanie gospodarstwami i przedsiębiorstwami rolniczymi oraz przedsiębiorstwami z innych gałęzi w warunkach funkcjonowania UE,
- zrównoważony rozwój w rolnictwie i gospodarce,
- funkcjonowanie logistyki w przedsiębiorstwach, ze szczególnym uwzględnieniem jednostek agrobiznesu,
- rozwój i rola turystyki, w tym agroturystyki, w rozwoju regionalnym i rozwoju obszarów wiejskich,
- znaczenie biogospodarki w gospodarce narodowej i rozwoju obszarów wiejskich.

Wskazane główne obszary badawcze pozwalają identyfikować tożsamość Wydziału, są wystarczająco powiązane z oferowanymi kierunkami studiów w profilu ogólnoakademickim, studiami doktoranckimi oraz studiami podyplomowymi.

Przyjęta koncepcja kształcenia na wszystkich kierunkach i poziomach kształcenia zakłada silne powiązanie procesu dydaktycznego z tematyką prowadzonych badań naukowych. Dorobek naukowy pracowników pozwala przygotowywać ofertę kierunku studiów i specjalności w dziedzinie *nauk ekonomicznych* w dyscyplinach *ekonomia*, *nauki o zarządzaniu* i *finanse*, a w mniejszym stopniu oferować efekty kształcenia także z dziedziny *nauk o Ziemi*, *nauk biologicznych* i *nauk rolniczych*. Oferowane kierunki studiów doktoranckich i podyplomowych są również powiązane ze wzajemnie zintegrowanymi dyscyplinami naukowymi. Jak wynika z udostępnionej dokumentacji koncepcja kształcenia na Wydziale wystarczająco nawiązuje do założonej w Strategii interdyscyplinarności kształcenia.

2.3)

Wydział Nauk Ekonomicznych identyfikuje swoją pozycję na krajowym rynku edukacyjnym. W strategii rozwoju Wydziału zakłada się opracowanie konkurencyjnej oferty edukacyjnej oraz zapewnienie najwyższej jakości kształcenia. Już podjęte działania pozwoliły WNE na zbudowanie stabilnej i silnej pozycji Wydziału. Liczba studentów na studiach pierwszego i drugiego stopnia na ocenianym Wydziale jest stabilna, a właściwie rosnąca (w ostatnich pięciu latach liczba studentów WNE zwiększyła się o 654 osoby – wzrost zainteresowania kierunkiem *finanse i rachunkowość*, uruchomienie studiów magisterskich kierunku *logistyka*, włączenie do Wydziału kierunku *turystyka i rekreacja* w 2012 roku). Niestety, na Wydziale zmniejszyła się liczba słuchaczy studiów podyplomowych oraz liczba doktorantów na studiach niestacjonarnych. Konieczne jest uatrakcyjnienie oferty studiów podyplomowych, proponowanie nowych tematów i dalsze uatrakcyjnienie treści przedmiotów.

Działania Wydziału, podobnie jak te, które podejmowane są w Uczelni na rzecz budowania przewag konkurencyjnych na rynku edukacyjnym opierają się na przyjętych

celach strategicznych, wykorzystywaniu dobrej tradycji akademickiej i profesjonalnego systemu zarządzania jakością.

2.4)

Misja SGGW zgodnie ze strategią na lata 2011-2020 zakłada, że Uczelnia służy rozwojowi gospodarczemu i intelektualnemu społeczeństwa. Wizja Uczelni w perspektywie interesariuszy i perspektywie procesów zakłada m.in.: *silniejszą więź Uczelni z praktyką gospodarczą jako odbiorcą usług badawczo-doradczych, transfer wiedzy do gospodarki oraz kształcenie kompetencji przydatnych na rynku pracy ..., silniejsza więź z praktyką gospodarczą jako odbiorcą usług badawczo-doradczych.*

Strategia Rozwoju Wydziału Nauk Ekonomicznych, przyjęta w listopadzie 2013 r. jest zbieżna z perspektywą czasową Strategii Uczelni – obie obejmują okres do 2020 roku.

Czwarty cel strategiczny Wydziału Nauk Ekonomicznych to: *rozwój współpracy z otoczeniem gospodarczym, w tym włączenie interesariuszy w proces doskonalenia jakości kształcenia.* Dla tego celu zakłada się koncentrację działań na dwóch zagadnieniach: D4.1. *Podjęcie dalszej współpracy z podmiotami gospodarczymi i z administracją w celu organizacji staży i praktyk dostosowanych do specyfiki kierunku studiów oraz ściślejsze powiązanie tych praktyk z procesem dydaktycznym i przygotowywanymi pracami dyplomowymi;* D4.2. *Aktywne włączenie przedstawicieli praktyki gospodarczej, instytucji administracyjnych i absolwentów w prace nad organizacją i rozwojem programów kształcenia na Wydziale.*

Jak wynika z *Raportu samooceny* władze Wydziału przypisują szczególną rolę interesariuszom wewnętrznym (studentom, doktorantom, słuchaczom studiów podyplomowych, kierownikom studiów i katedr, nauczycielom akademickim, pracownikom administracyjnym) w budowaniu wysokiej jakości kształcenia. Takie postawienie sprawy jest prawidłowe – kultury jakości nie zbuduje się w oderwaniu od pracowników Jednostki czy osób studiujących na Wydziale (studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych).

Interesariusze wewnątrzni wchodzi w skład Rady Wydziału i poszczególnych Komisji, mają bezpośredni wpływ na podejmowanie decyzji, uczestniczą w przygotowywaniu oferty kształcenia, monitorują funkcjonowanie WSZiDJK. Kierownicy studiów doktoranckich i podyplomowych organizują i monitorują realizację programów studiów. Kierownicy katedr koordynują modyfikacje treści prowadzonych przedmiotów, podejmują prace nad nowymi formami kształcenia, hospitują zajęcia. Pełnomocnik Dziekana ds. praktyk oraz opiekunowie praktyk zawodowych są odpowiedzialni za organizację i realizację praktyk. Studenci i doktoranci, słuchacze studiów podyplomowych uczestniczą w ocenie procesów dydaktycznych, poszczególnych przedmiotów, a także oceniają dydaktyczne przygotowanie pracowników i organizację procesu dydaktycznego.

Wydział przywiązuje także duże znaczenie opiniom interesariuszy zewnętrznych dla doskonalenia procesów dydaktycznych. Do grupy interesariuszy zewnętrznych zalicza się absolwentów, władze samorządowe i państwowe, jednostki budżetowe, instytucje publiczne, przedsiębiorstwa produkcyjne i usługowe a także podmioty naukowe z kraju i z zagranicy. Przedstawiciele interesariuszy zewnętrznych wchodzi w skład gremiów doradczych – Rady Pracodawców i Rady Absolwentów. Przekazując, w ramach prac tych gremiów informacje o potrzebach rynku pracy i konkretnych oczekiwanych efektach oraz kompetencji absolwentów interesariusze zewnętrzni sugerują zmiany treści i programów kształcenia. Interesariusze zewnętrzni uczestniczą także w prowadzeniu zajęć o charakterze specjalnościowym, a także wprowadzaniu zajęć na studiach podyplomowych.

Jak wynika z *Raportu samooceny* udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w kształtowaniu oferty edukacyjnej Wydziału oraz budowanie kultury jakości kształcenia jest znaczący. Jednocześnie jako słabą stronę w perspektywach rozwoju Jednostki w *Raporcie*

samooceny podano: zbyt małe zaangażowanie przedstawicieli pracodawców (praktyków) w kształtowaniu oferty programowej i realizacji procesu dydaktycznego. Ten negatywny element został powtórzony z przyjętej w listopadzie 2013 r. Strategii rozwoju WNE: analizy strategicznej SWOT. Dyskusja podczas wizytacji z pracownikami Wydziału, a przede wszystkim dyskusja z pracodawcami nie potwierdziły tej słabej strony Wydziału. Udostępnione w trakcie wizytacji dokumenty pozwalają stwierdzić, że udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w proces budowania kultury jakości kształcenia na ocenianym Wydziale dla każdego z realizowanych pięciu kierunków studiów, prowadzonych studiów doktoranckich i studiów podyplomowych jest całkowicie wystarczający.

Tabela nr 1 Liczba osób kształcących się w Uczelni i ocenianej jednostce

Forma kształcenia	Liczba studentów				Liczba uczestników studiów doktoranckich				Liczba słuchaczy studiów podyplomowych			
	D.5.L. ¹		B.R.A. ²		D.5.L		B.R.A.		D.5.L		B.R.A.	
	U. ³	J. ⁴	U.	J.	U.	J.	U.	J.	U.	J.	U.	J.
Studia stacjonarne	14480	2179	14507	2503	422	56	493	69	1838	744	1956	611
Studia niestacjonarne	10263	2148	8097	2478	98	19	6	6				
Razem:	24743	4327	22604	4981	520	75	499	75				

Załącznik nr 3 Informacja o kierunkach studiów prowadzonych w jednostce oraz wynikach dotychczasowych ocen jakości kształcenia

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego

w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1.1) Strategia Rozwoju Wydziału Nauk Ekonomicznych jest zbieżna ze Strategią Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Wizja przyszłości SGGW i Wydziału została określona do roku 2020. Przyjęte cele strategiczne Wydziału są istotnie powiązane z jakością kształcenia. Strategia rozwoju Wydziału uwzględnia wszystkie istotne elementy wpływające na jakość kształcenia prowadzonych kierunków studiów licencjackich i magisterskich oraz studiów doktoranckich i podyplomowych.
- 1.2) Jednostka opracowała koncepcję kształcenia studiów pierwszego i drugiego stopnia dla pięciu kierunków oraz studiów doktoranckich i studiów podyplomowych. Koncepcje tych studiów są powiązane z przyjętymi celami strategicznymi rozwoju Wydziału i wykazują związek z określonymi obszarami badawczymi pracowników Wydziału. Dorobek naukowy pracowników pozwolił przygotować ofertę kierunków studiów i specjalności, pozwala także przygotowywać koncepcje studiów podyplomowych wystarczająco zintegrowanych z zainteresowaniami badawczymi pracowników.
- 1.3) Wydział Nauk Ekonomicznych SGGW identyfikuje swoją pozycję na krajowym rynku edukacyjnym. Przyjęta strategia rozwoju Wydziału zakłada opracowanie konkurencyjnej oferty edukacyjnej, która wymaga zapewnienia najwyższej

¹Dane sprzed 5 lat.

²Bieżący rok akademicki.

³Uczelnia.

⁴Jednostka.

jakości kształcenia. Liczba studentów pierwszego i drugiego stopnia (zarówno studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych) wzrasta. Niepokojącym zjawiskiem jest zmniejszenie liczby słuchaczy studiów podyplomowych, Wydział powinien proponować nowe tematy studiów podyplomowych bądź nowe rodzaje szkoleń.

- 1.4) Udział wewnętrznych i zewnętrznych interesariuszy w przygotowaniu oferty edukacyjnej jest wystarczający. Prawidłowo zidentyfikowano znaczenie interesariuszy wewnętrznych (studentów, doktorantów, słuchaczy studiów podyplomowych, kierowników Katedr, nauczycieli akademickich i pracowników administracji) w procesie budowania wysokiej kultury jakości kształcenia. Opinie interesariuszy zewnętrznych wykorzystywane są do doskonalenia procesów dydaktycznych. Przyjęte cele strategiczne oraz wskazywane wyzwania i działania strategiczne przy ich realizacji odnoszą się do wykorzystania opinii interesariuszy w procesie doskonalenia oferty dydaktycznej i modyfikacji programów kształcenia.

2. Skuteczność stosowanego wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

2.1)

Podstawy prawne funkcjonowania Wewnętrznego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia (WSZiDJK) w SGGW w Warszawie oraz na Wydziale Nauk Ekonomicznych (WNE) omówiono w 8. części *Raportu z wizytacji*. Treść tej części raportu przedstawia rozwój systemu, opisuje stan prawny, który go konstytuuje, charakteryzuje strukturę systemu, w tym jego ciała kolegialne i organy jednoosobowe, określając ich zadania, podział kompetencji oraz odpowiedzialności. Nie będziemy powtarzali podanych tam informacji. Obecnie dokonamy oceny struktury systemu.

Analiza i ocena struktury systemu w Uczelni i na Wydziale wypada pozytywnie. Wszystkie jednostki obu systemów tworzą wewnętrznie spójną strukturę. Identyfikuje się także spójność pomiędzy systemami Uczelni i Wydziału.

Pewne uwagi nasuwa analiza i ocena zadań oraz zakresu kompetencji jednostek tworzących WSZiDJK na WNE oraz identyfikacja powiązań pomiędzy nimi.

Niesatysfakcjonująca ocena w tym zakresie wynika z faktu, że obecnie obowiązujący Wewnętrzny System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia na Wydziale został zatwierdzony na posiedzeniu Rady Wydziału w dniu 24 lutego 2015 r. Podstawowe jednostki tworzące wydziałową strukturę systemu powołano natomiast w dniu 25 września 2012 r. - Pełnomocnika Dziekana ds. Jakości Kształcenia oraz Komisję ds. Jakości Kształcenia zarządzeniem Dziekana Opisany zakres zadań tych jednostek wykazuje w wielu miejscach niespójność pomiędzy przyjętymi jeszcze w roku 2012 rozstrzygnięciami, a rozwiązaniami obowiązującymi od lutego bieżącego roku.

Ocena podstawowego dokumentu opisującego Wewnętrzny System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW nasuwa również kilka uwag. Wskażemy najistotniejsze z nich.

Pełny opis WSZiDJK został przedstawiony w zwartym opracowaniu *Polityka i cele jakości kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie*. Obejmuje on dwie podstawowe części. Pierwszą stanowi Wewnętrzny System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia, a drugą Księga Procedur WSZiDJK na Wydziale. W opracowaniu brak, co jednoznacznie zapowiada jej tytuł, polityki jakości kształcenia.

Odnosząc się do tej ostatniej kwestii należy zauważyć (podniesiono to w treści oceny kryterium 8.), że polityka jakości realizowana w Uczelni jest częścią wielu różnych dokumentów. Brak jest, zatem jednego zwięzłego dokumentu przedstawiającego politykę jakości kształcenia w SGGW. Podobną uwagę można sformułować w stosunku do polityki jakości kształcenia WNE. Jest ona sprowadzona wyłącznie do celów jakościowych określonych w różnych dokumentach konstytuujących WSZiDJK na Wydziale, w tym także strategii rozwoju Wydziału. Mając na uwadze powyższe stwierdzenia, wskazane jest podjęcie działań zmierzających do zbudowania polityki jakości kształcenia w SGGW oraz, jeśli będzie taka decyzja Senatu Szkoły, opracowanie spójnej z nią polityki jakości kształcenia na Wydziale.

Ocena pierwszego składnika omawianego opracowania – WSZiDJK na Wydziale Nauk Ekonomicznych – rodzi także uwagi krytyczne.

Pierwsza, o charakterze nie tylko formalnym, dotyczy załączników. Opracowanie nie zawiera sześciu załączników, które wskazano w spisie treści. Ich brak w istotnym stopniu ogranicza opis systemu funkcjonującego na Wydziale utrudniając jego kompleksową analizę i ocenę.

Pewne uwagi można także sformułować w stosunku do celów i funkcji Systemu. Zestawienie celów i funkcji wskazuje, że nie określono wszystkich, które wynikają z obowiązujących norm prawnych, w tym także z przyjętych przez PKA kryteriów oceny jakości kształcenia. Do takich zaliczyć można: analizę efektów kształcenia na rynku pracy, analizę i ocenę zasobów osobowych, materialnych i finansowych, analizę i ocenę systemu informacyjnego a także ustalenie efektywności weryfikacji i oceny działań korygujących, naprawczych i doskonalących.

Przedstawione także w tej części opracowania procesy odnoszą się do zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia i dotyczą 12 obszarów. Są one spójne, jak to deklarują Władze Wydziału, z obszarami nadzorowanymi w ramach Uczelnianego WSZiDJK (Uchwała nr 1 – 2013/2014 Senatu SGGW z dnia 23 września 2013 r. w sprawie wprowadzenia Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego). Jednak wskazane wyżej procesy nie są spójne z celami i funkcjami systemu przyjętymi w opracowaniu *Polityka i cele jakości kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie*, który ustalono Uchwałą Rady Wydziału w dniu 24 lutego 2015 roku.

Część druga opracowania przedstawia Księgę Procedur WSZiDJK na Wydziale (wykaz zawarto przy ocenie kryterium 8. *Raportu*). Ocena tego zestawienia procedur upoważnia do stwierdzenia, że nie jest on spójny zarówno z procesami wymienionymi w części poprzedniej, jak i z celami i funkcjami systemu. Ponadto obejmuje cztery procedury, które nie dotyczą jakości kształcenia, a są związane z działalnością naukową Wydziału, bo dotyczą doktoratów, habilitacji, tytułów naukowych i nostryfikacji.

Wymienione uchybienia należy wyeliminować, tak by opracowanie *Polityka i cele jakości kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie* było nie tylko zgodne z merytorycznymi standardami wyznaczającymi budowę i funkcjonowanie WSZiDJK, ale również charakteryzowało się wewnętrzną spójnością.

Pomimo tych zauważonych nieprawidłowości, można uznać, że nie podważają one pozytywnej oceny systemu, jego struktury oraz podziału kompetencji i odpowiedzialności, który przypisano jednostkom tworzącym system. Można również temu systemowi przypisać cechę przejrzystości. W tym kontekście ocena systemu jest pozytywna. Można stwierdzić, że WSZiDJK Wydziału Nauk Ekonomicznych jest zbudowany. Powinien być dalej doskonalony i rozwijany.

Równocześnie oceniając budowę i funkcjonowanie Wydziałowego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia WNE przedstawiono podstawowe jego cechy odniesione do obszarów składających się na system (**załącznik nr 4**). Analiza i ocena zawartości informacyjnej tego załącznika pozwala zidentyfikować jego uszczegółowioną strukturę, wskazać silne, ale i słabe strony systemu. Zaleca się cykliczną analizę tego dokumentu tak, aby był źródłem doskonalenia i rozwoju systemu.

Kluczowym aspektem oceny każdego wewnętrznego systemu, oprócz jego budowy i zasad funkcjonowania, jest skuteczność. Sprowadza się ją zazwyczaj do wskazania podstawowych działań, które prowadzi Wydział w zakresie analizy i oceny WSZiDJK oraz ich rezultatów. Syntetyczne zestawienie skuteczności działania Wewnętrznego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia WNE zawiera tabela A.

Tabela A. Skuteczność działania Wewnętrznego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia na WNE SGGW

Tytuł i Zakres Procedury	Prowadzone działania w zakresie analizy i oceny	Rezultaty działań doskonalących
JAKOŚĆ – Zapewnienie i doskonalenie jakości kształcenia. – Incydenty. – Ryzyko. – Innowacje. – Dokumentacja systemu.	– Monitoring i analiza wskaźników strategii rozwoju – Dokumentowanie i analizowanie zdarzeń incydentalnych związanych z zapewnieniem i doskonaleniem jakości kształcenia – Regularne przeglądy systemu	– Wzrost udziału interesariuszy zewnętrznych w procesie kształcenia – udział ma charakter regularny i wnosi znaczącą wartość dodaną – Uregulowanie procedur i zasad działania, nadanie im charakteru formalnego, co znacząco usprawnia pracę. Identyfikacja obszarów do doskonalenia i czynników ryzyka w zakresie działania systemu jakości
KADRA – Zapewnienie jakości kadry naukowo-dydaktycznej oraz personelu administracyjnego.	– Prowadzone oceny okresowe pracowników, co 2 lata – Ankiety studenckie – Ankiety oceny personelu administracyjnego – Hospitacje zgodnie z harmonogramem hospitacji – Ankiety absolwentów – Weryfikacja osiągania założonych efektów kształcenia – Weryfikacja prac dyplomowych – Roczne sprawozdania z działalności naukowej i dydaktycznej.	– Zmiany w realizowanych przedmiotach i programach kształcenia – Usprawnienie procesu dydaktycznego i administracyjnego poprzez ograniczenie lub eliminację zjawisk niekorzystnych (np. spóźnienia, odwoływanie zajęć, uprządkowanie zajęć, itp.) – Eliminacja niepożądanych zjawisk z perspektywy studenta w zakresie współpracy z dziekanatami. – Wzrost świadomości wśród społeczności wydziału na temat jakości i systemu jakości, co przekłada się na zwracanie większej uwagi na kwestie jakości i oraz postawy pro-aktywne
PROGRAMY – Uruchamianie kierunku studiów i projektowanie programu kształcenia i planu studiów. – Wycena efektów kształcenia oraz opracowanie sylabusów. – Monitorowanie i aktualizacja programów kształcenia i planów studiów oraz efektów kształcenia i sylabusów.	– Monitorowanie losów zawodowych absolwentów – Benchmarking – Okresowe przeglądy programów kształcenia, planów studiów i zakładanych efektów kształcenia – raz na dwa lata – Weryfikacja rzeczywistych nakładów pracy do wyceny efektów kształcenia zgodnie z zasadami określonymi w Europejskim Systemie Transferu i Akumulacji Punktów (ECTS) – Ocena nachylenia w zakresie przedsiębiorczości.	– Zmiany w programach kształcenia i planach studiów w związku z uwagami i opiniami absolwentów – Zmian w programach kształcenia i utworzenie dodatkowych specjalności w związku z zidentyfikowanymi potrzebami na rynku – Budowanie przewagi konkurencyjnej na rynku edukacyjnym w związku ze zidentyfikowaniem szans rozwojowych zmaterializowanych powołaniem nowych specjalności – Zmiany w sylabusach w związku z rozpoznaniem rzeczywistych nakładów pracy studentów – Uprządkowanie i wzrost zagadnień związanych z przedsiębiorczością w programach studiów.
REKRUTACJA – Zasady kwalifikacji kandydatów na studia. – Ustalanie limitów przyjęć. – Proces rekrutacji. – Uznawanie efektów uczenia się.	– Opracowanie raportu z rekrutacji	– Ustalenie zasad selekcji kandydatów pozwalające na wybór najlepszych kandydatów

– Przenoszenie z innych kierunków i uczelni. – Nostryfikacje.		
ORGANIZACJA. – Organizacja procesu kształcenia, organizacja roku akademickiego, planowanie zajęć. – Wybór przedmiotów fakultatywnych. – Monitorowanie spełnienia wymogów dotyczących minimum kadrowego. – Dokumentowanie przebiegu studiów. – Obsługa administracyjna.	– Przeglądy dokumentowania przebiegu studiów – Ankieta oceny obsługi administracyjnej – Raz na dwa lata prowadzony jest przegląd administracyjny – Weryfikacja spełniania minimum kadrowego dla poszczególnych kierunków – Okresowe badania opinii dotyczące przedmiotów do wyboru	– Usprawnienie i nadzorowanie procesu administracyjnego w zakresie prowadzenia i dokumentowania przebiegu studiów – Zapewnienie minimum kadrowego o rosnącej jakości kadry naukowo-dydaktycznej przypisanej do danego kierunku i poziomu studiów.
PROCES – Proces dydaktyczny. – Praktyki i staże. – Ocenianie studentów. – Przechodzenie na kolejne okresy rozliczeniowe. – Przygotowywanie pracy dyplomowej. – Procedura antyplagiatowa. – Egzamin dyplomowy. – Weryfikacja osiągnięcia założonych efektów kształcenia. – Etyka w kształceniu.	– Weryfikacja osiągnięcia założonych efektów kształcenia po zakończeniu każdego semestru przez nauczyciela akademickiego i jej podsumowanie przez Pełnomocnika – Przegląd odbytych praktyk w zakresie organizacji procesu oraz stopnia osiągnięcia założonych efektów kształcenia z uwzględnieniem opinii praktykodawców – Przegląd jakości prac dyplomowych – Ankieta studencka, doktorancka i słuchaczy oceny zajęć – Hospitacje zajęć dydaktycznych – Weryfikacja oryginalności prac dyplomowych przez system antyplagiatowy – Przegląd sylabusów – Przegląd działalności dydaktycznej raz do roku	– Rosnący wpływ weryfikacji założonych efektów kształcenia na zmiany w sylabusach – Zajęcia dydaktyczne realizowane zgodnie z harmonogramem – Usprawnienie systemu praktyk – Eliminacja zjawisk patologicznych i nie etycznych – Proces dydaktyczny zmodyfikowany zgodnie z sugestiami interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, włączenie elementów umiędzynarodowienia i przedsiębiorczości. – Podniesienie jakości organizacji przygotowania prac dyplomowych – Większe powiązanie prac magisterskich z prowadzonymi badaniami naukowymi – Znaczące podniesienie jakości prac dyplomowych.
NAUKA – Prowadzenie działalności badawczej i rozwojowej. – Transfer wiedzy i popularyzacja nauki. – Studencki ruch naukowy.	– Sprawozdania z działalności naukowej – Sprawozdanie z działalności upowszechnieniowej – Sprawozdanie z działalności kół naukowych	– Rosnący udział publikacji w wysoko punktowanych czasopismach, w tym czasopismach z IF – Rosnący udział projektów krajowych i międzynarodowych – Rosnąca współpraca z praktyką gospodarczą i samorządową w obszarach dydaktycznym i naukowym oraz komercjalizacji badań – Wzrost aktywności w tym badawczej studentów w ramach kół naukowych, organizacja znaczących wydarzeń, np. Warszawskie Dni Logistyki (2015- 5 edycja) – Wzrost udziału przedstawicieli wydziału w gremiach naukowych, w tym międzynarodowych, np. komitety redakcyjne renomowanych czasopism, funkcje eksperckie w Komisji Europejskiej – Poprawa wizerunku jednostki na zewnątrz
INTERNACJONALIZACJA. – Internacjonalizacja działalności. – Oferta w językach obcych dla studentów polskich i cudzoziemców. – Mobilność studentów, doktorantów, słuchaczy i pracowników.	– Przegląd internacjonalizacji działalności Wydziału oraz mobilności pracowników, studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych – Analiza umiędzynarodowienia zgodnie z kryteriami ECA „Frameworks for the Assessment of Quality in Internationalisation”	– Znaczący wzrost liczby projektów realizowanych z partnerami zagranicznymi, w tym projekty badawcze, dydaktyczne, warsztaty, konferencje – Wzrost udziału przedstawicieli wydziału w gremiach naukowych, w tym międzynarodowych, np. komitety redakcyjne renomowanych czasopism, funkcje eksperckie w Komisji Europejskiej – Wzrost liczby studentów wyjeżdżających za granicę w ramach kół naukowych – Poprawa jakości sylabusów przedmiotów oferowanych w językach obcych.

		– Uregulowanie trybu zgłaszania, realizacji i zawieszania przedmiotów w j. obcych, – Zwiększenie liczby studentów zagranicznych na Wydziale
INTERESARIUSZE. – Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym. – Współpraca z innymi ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą. – Samorząd studencki i doktorancki.	– Pracodawcy zapraszani są do opiniowania efektów kształcenia, przedmiotów i programów kształcenia, – Analiza udziału pracodawców w procesie dydaktycznym – Przegląd współpracy z otoczeniem gospodarczym – Coroczne przeglądy działalności samorządu studenckiego i doktoranckiego oraz prezentacja sprawozdania z działalności	– Znaczący wzrost współpracy z interesariuszami – podpisanie porozumień o współpracy – Wzrost regularnej współpracy z interesariuszami, w tym w ramach opiniowania programów, udziału w zajęciach dydaktycznych, organizacji konferencji i warsztatów, wspólnego aplikowania o fundusze, itp. – Aktywne wykorzystywanie platformy internetowej do współpracy z pracodawcami, co usprawnia proces komunikacji w wnoszenia wartości dodanej przez pracodawców do działania wydziału – Znaczące podniesienie współpracy z samorządem studenckim i doktoranckim, zwiększenie aktywności i jakości pracy w gremiach wydziałowych
ZASOBY. – Zasoby do prac badawczych i rozwojowych oraz kształcenia. – Środki wsparcia studentów, doktorantów i słuchaczy w obszarach: naukowym, dydaktycznym, administracyjnym oraz socjalnym. – Osoby niepełnosprawne.	– Ankieta oceny zasobów – Przegląd zasobów – Przegląd środków oraz sposobów wsparcia studentów	– Monitorowanie potrzeb studentów i doktorantów w zakresie zapotrzebowania na zasoby, np. specjalistyczne programy komputerowe – Wprowadzenie nowych zasobów, np. WiFi oraz udoskonalenie już istniejących – Usprawnienie procesu przyznawania stypendiów poprzez lepsze doinformowanie studentów o kryteriach ich przyznawania – Wdrożenie udogodnień dla osób niepełnosprawnych, – Przygotowanie pracowników do pracy z osobami niepełnosprawnymi i niestabilnymi emocjonalnie – Uzupełnianie zasobów bibliotecznych o nowe pozycje, adekwatne do potrzeb w związku z modyfikacją sylabusów i zapotrzebowaniem nauczycieli
INFORMACJA. – System gromadzenia i analizowania informacji nt. jakości kształcenia. – Promocja i publikowanie informacji nt. funkcjonowania Wydziału.	– Przegląd systemu gromadzenia i dokumentowania informacji – Przegląd systemu jakości kształcenia – Przegląd i sprawozdanie z promocji	– Lepsza organizacja systemu gromadzenia i analizy informacji o jakości kształcenia – Podniesienie jakości informacji – Znacząca poprawa przepływu informacji – Zwiększona percepcja działań wynikających z systemu wśród społeczności wydziału i jego interesariuszy – Wzrosty liczby i zasięgu działań promocyjnych, których efektem jest wzrost świadomości marki wydziału – Wzrost współpracy ze szkołami średnimi, który przekłada się na zainteresowanie ofertą wydziału
OPINIE. – Badania ankietowe opinii studentów, doktorantów i słuchaczy dotyczące oceny: zajęć, prowadzących i obsługi administracyjnej. – Monitorowanie losów zawodowych absolwentów. – Monitorowanie efektów kształcenia na rynku pracy. – Badanie nakładów pracy studentów. – Monitorowanie potrzeb edukacyjnych. – Opinie pracodawców i praktykodawców. – Skrzynka jakości. – Oceny zewnętrzne.	– Ankiety opinii studentów doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych – Ankieta oceny obsługi administracyjnej – Ankieta absolwentów – Ankieta opinii studentów na temat nakładów pracy – Opinie na temat programów kształcenia opracowane przez przedstawicieli kluczowych pracodawców, – Uwagi do efektów kształcenia, przedmiotów i programów kształcenia wnoszone za pomocą Platformy wspomagającej zdalną weryfikację programów kształcenia przez pracodawców	Badanie opinii przełożyło się na powyższe rezultaty wymienione w pkt. 1-11

Analiza informacji (tab. A) wskazuje jednoznacznie, że Wydział NE podejmuje wiele zadań, które dotyczą doskonalenia jakości kształcenia.

Potwierdzoną działaniami projakościowymi strukturę decyzyjną WSZiDJK Wydziału oraz skuteczność podejmowanych decyzji można uznać za zadowalającą. Będzie ona dalej doskonalona zgodnie z deklaracjami władz Uczelni i planowanymi przedsięwzięciami wskazywanymi w toku spotkań z Pełnomocnikiem Dziekana ds. Jakości Kształcenia oraz Komisją ds. Jakości Kształcenia podczas wizytacji.

Analiza wpływu interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych na Wewnętrzny System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia na WNE SGGW została kompleksowo omówiona w ocenie kryterium 8. *Raportu z wizytacji*.

Obecnie dokonamy oceny wpływu interesariuszy na decyzje podejmowane przez Wydział w zakresie zapewnienia jakości kształcenia.

Analiza dokumentacji udostępnionej w trakcie wizytacji oraz informacji pozyskanych w wyniku spotkań z nauczycielami akademickimi tworzącymi minimum kadrowe, spotkań z pracodawcami, pracownikami administracji, a przede wszystkim z Pełnomocnikiem Dziekana ds. Jakości Kształcenia oraz członkami Komisji ds. Doskonalenia Jakości Kształcenia funkcjonującej na Wydziale, pozwoliła na wskazanie szeregu konkretnych przykładów działań potwierdzających wpływ tych podmiotów na działania zmierzające do budowy kultury jakości kształcenia.

Udział interesariuszy wewnętrznych, tj. studentów w działaniach dotyczących jakości kształcenia można uznać za zadowalający. Studenci, jako interesariusze wewnętrzni, mają zapewnioną możliwość udziału w pracach Komisji ds. Doskonalenia Jakości Kształcenia. W procesie budowy kultury jakości kształcenia uczestniczy także Samorząd Studencki, który przygotowuje opinie dotyczące programów i efektów kształcenia.

W toku spotkań z Zespołem Oceniającym PKA studenci wyrażali swe opinie na będące przedmiotem dyskusji problemy związane z doskonaleniem jakości kształcenia. Potwierdzali nie tylko dobrą znajomość problematyki jakości kształcenia, ale także troskę o wdrażanie przedsięwzięć projakościowych. Podkreślić należy również, że przedstawiciele studentów w czasie spotkania z zespołem oceniającym PKA stwierdzali, że są zapraszani na spotkania Komisji z odpowiednim wyprzedzeniem oraz przesyłane im są wszelkie niezbędne materiały i dokumenty, co należy ocenić pozytywnie.

Zgodnie z informacjami *Raportu Samooceny*, potwierdzonymi w toku spotkania z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, a także dokumentami udostępnionymi w trakcie wizytacji, udział interesariuszy zewnętrznych w procesie doskonalenia jakości kształcenia realizowany jest w sposób kompleksowy. Sprowadza się nie tylko do udziału interesariuszy zewnętrznych w realizacji procesu dydaktycznego, organizacji praktyk zawodowych, ale także polega na opiniowaniu programów kształcenia, w tym efektów kształcenia. Godnym odnotowania są także przypadki dokonywania korekt w planie studiów, które wynikają z opinii interesariuszy zewnętrznych. Na podkreślenie zasługuje także stworzenie w Szkole Platformy ds. Współpracy z Pracodawczymi Kluczowymi.

W zbiorze działań wpisujących się w obszar wpływu interesariuszy zewnętrznych na budowę kultury jakości kształcenia znajduje się także monitoring losów absolwentów. Monitorowanie i ocena efektów kształcenia na rynku pracy odbywa się przede wszystkim poprzez działalność Biura Karier i Monitorowania Losów Absolwentów we współpracy z Władzami Wydziału. Działa także Pełnomocnik Rektora ds. Monitorowania Losów Zawodowych Absolwentów, a na Wydziale współpracuje z nim Pełnomocnik Dziekana. Ocena realizacji efektów kształcenia oraz stopnia zaspokojenia oczekiwań absolwentów realizowana jest poprzez kilku typów badań sondażowych. Należy podkreślić, że informacje pozyskane w wyniku badań ankietowych są w szerokim zakresie analizowane, a wyniki analiz wykorzystuje się do decyzji doskonalących jakość kształcenia. Tym samym w

przedsięwzięciach dotyczących doskonalenia jakości kształcenia identyfikuje się wpływ interesariuszy zewnętrznych na decyzje podejmowane w zakresie doskonalenia jakości kształcenia.

Reasumując można stwierdzić, że ocena struktury Wewnętrzny System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia na WNE SGGW wypada pozytywnie. Ocenę przejrzystości struktury decyzyjnej w obszarze doskonalenia jakości kształcenia oraz skuteczności podejmowanych działań oraz wpływu interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych na decyzje podejmowane w zakresie zapewnienia jakości kształcenia uznać można za zadowalającą.

2.2)

a)

Wewnętrzny System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości kształcenia obejmuje wszystkie prowadzone w jednostce rodzaje studiów. Dotyczy zarówno studiów I jak i II stopnia oraz studiów podyplomowych i studiów doktoranckich. Można stwierdzić, że charakteryzują się one różnym stopniem zaawansowania- najlepiej wdrożone są na studiach i II stopnia. Efekty kształcenia na studiach podyplomowych i studiach doktoranckich wymagają korekt i dalszego rozwoju.

Z analizy i oceny przedstawionych wcześniej dokumentów konstytuujących WSZiDJK w SGGW oraz na Wydziale Nauk Ekonomicznych, dostępnej Zespołowi Oceniającemu dokumentacji opisującej reguły funkcjonowania WSZiDJK, treści Raportu Samooceny, rozmów z władzami Wydziału, Pełnomocnikiem Dziekana ds. Jakości Kształcenia oraz Komisją ds. Jakości Kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych, a także informacji pozyskanych w trakcie spotkań z nauczycielami akademickimi, pracownikami administracji i pracodawcami wynika jednoznacznie, że system ten obejmuje wszystkie składniki oraz większość czynników, które mają wpływ na jakość kształcenia.

Analiza **załącznika nr 4** obrazującego funkcjonowanie WSZiDJK WNE upoważnia do sformułowania wyżej przedstawionego wniosku. W systemie wyróżniono podstawowe obszary determinujące jakość kształcenia. Pewne uwagi można mieć, jeśli bliższej przyjrzymy się procedurom ich realizacji. Te ujęte w Księdze Procedur, z uwagi na zaledwie kilku miesięczny okres jej wykorzystywania, nie są powszechnie stosowane. Władze Wydziału deklarują ich pełne wykorzystanie w toku najbliższego semestru kolejnego roku akademickiego.

Wszystko to daje podstawę do stwierdzenia, że Wewnętrzny System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW ma cechy kompleksowości.

Z powyższego wynika, że uprawnione jest stwierdzenie, że Wydział Ekonomiczny, jako podstawowa jednostka organizacyjna SGGW, określił efekty kształcenia na prowadzonych przez siebie formach i poziomach kształcenia, ale także stworzył skuteczne mechanizmy składające się na WSZiDJK, które zapewniają weryfikację i ocenę efektywności wszystkich czynników wpływających na jakość kształcenia.

b)

Współpraca z interesariuszami zewnętrznymi jest ważną częścią działalności Wydziału, a jedną z najważniejszych w procesie określania i ocenie efektów kształcenia. Proces obejmuje dwa elementy na podstawie, których pozyskuje się informacje od partnerów zewnętrznych. Pierwszym elementem są spotkania oficjalne w trakcie, których toczy się dyskusja o najważniejszych aspektach kształcenia. Towarzyszą temu również opinie wpływające z analizy i oceny prowadzonego procesu kształcenia, także przez pracodawców ze studentami niestacjonarnymi oraz słuchaczami studiów podyplomowych. Mimo braku

formalizacji potwierdzających organizowanie takich spotkań, stanowią one ważną część szybkiej wymiany informacji oraz źródło możliwych korekt procesu kształcenia.

Drugim elementem o sformalizowanej formie są konsultacje z pracodawcami. Ich rezultatem są opinie lub recenzje istniejących programów kształcenia lub programów tworzonych. Konsultacje przeprowadzono w ramach projektów: KSI-POKL.04.01.01-00-051/11-00 oraz UDA-POKL.04.01.01-00-073/13-00.

Pracodawcy w formie pisemnej przedstawiają swe opinie, a podczas seminariów, z udziałem studentów oraz kadry dydaktycznej, odbywa się dyskusja nad wskazanymi w nich problemami.

Nowatorską formą pozyskiwania opinii o programach kształcenia oraz ich weryfikacji ze strony otoczenia gospodarczego jest Platforma – platformapracodawcy.sggw.pl. Jej dostępność w swoim założeniu zastępuje spotkania oraz te formy wzajemnej wymiany opinii, które w przypadku pracodawców borykających się z brakiem czasu, są rzadko stosowane.

Analiza i ocena efektów kształcenia będąca podstawowym obszarem zainteresowania środowiska pracodawców, dotyczy głównie umiejętności oraz kompetencji społecznych. Studenci mają możliwość ich nabywania bez przeszkód bezpośrednio w środowisku pracy dzięki organizacji praktyk. Wtedy też efekty przedmiotowe i wpływ pracodawców na ich przekazywanie może być realizowane w pełni. Praktyki, zgodnie z przyjętymi regulaminami, dla kierunków obejmują:

- *Zarządzanie* oraz *Ekonomia* - po I roku 4 tygodnie (160 godzin), po II roku - w 3 i 4 semestrze 7 tygodni (280 godzin);
- *Finanse i rachunkowość, Logistyka, Turystyka i rekreacja* - po II roku lub w czasie drugiego roku w dni wolne od zajęć dydaktycznych (320 godzin).

Organizacja praktyk oraz liczba godzin przeznaczonych na realizację efektów kształcenia nie budzi zastrzeżeń. Praktyka umożliwia także przekazywanie niezbędnych informacji dotyczących funkcjonowania stanowisk pracy. Sposób wypełniania dziennika praktyk jest prawidłowy.

Podstawowym problemem jest dobór miejsc dla tzw. *Praktyk rolniczych* dla kierunku *Zarządzanie* i *Ekonomia*. Zasadnym rozwiązaniem wydaje się w tym przypadku nawiązywanie pisemnej współpracy, a co za tym idzie, określenie wzajemnych, potencjalnych korzyści płynących z takiego partnerstwa. Jak należy definiować tzw. korzyści, zależeć będzie od partnerów oraz energii włożonej w poszukiwania podmiotów gospodarczych.

Na uwagę zasługuje także, wykorzystywana w toku praktyk, publikacja *Procedury i narzędzia audytu usprawniające badanie sprawozdań finansowych*, dotycząca programu stażowego firmy System Rewident, a jedna z jej części jest poświęcona programowi praktyk studenckich ze szczególnym zwróceniem uwagi na efekty, które student - praktykant zdobywa w miejscu pracy. Jest to istotny głos pracodawcy w zakresie części efektów kształcenia zrealizowany w ramach projektu oraz współpracy z Wydziałem Nauk Ekonomicznych.

Cały cykl praktyk kończy sprawozdanie z ich realizacji, które ma charakter sprawozdania ilościowego z podsumowaniem w postaci ogólnych wniosków dotyczących najważniejszych problemów. Jest ono prezentowane Radzie Wydziału. Oprócz zauważonych i artykułowanych przez Pełnomocnika Dziekana ds. Praktyk potrzebnych modyfikacji w systemie ich organizacji, Zespół Oceniający sugeruje także wprowadzenie nowej części do dziennika praktyk. Dotyczy to oceny pracodawcy o osiągniętych efektach kształcenia w czasie pracy oraz ewentualnych, proponowanych zmianach w programie kształcenia dla specjalności.

Podmiotem wspomagającym udział pracodawców w określaniu, głównie w ocenie programu i efektów kształcenia jest Biuro Karier. Na uwagę zasługuje również portal, który powstał w ramach projektu *Program unowocześnienia kształcenia w SGGW dla zapewnienia*

konkurencyjności oraz wysokiej kompetencji absolwentów. Z portalu oprócz studentów i absolwentów mogą korzystać także pracodawcy. Udostępnione sprawozdanie Biura Karier obejmuje dane ilościowe zarejestrowanych pracodawców oraz informacje szczegółowe dotyczące określonych zdarzeń. Ciekawy i wartościowy dla podnoszenia jakości kształcenia jest również materiał dotyczący 24 wymagań przypisanych do oferty pracy i ocenionych jako najbardziej pożądanych na rynku pracy. Najwyżej oceniono komunikatywność, dobrą organizację pracy oraz samodzielność.

Na efekty kształcenia mają także wpływ pracodawcy lub przedstawiciele instytucji biorący udział w prowadzeniu wykładów. Zespół Oceniający PKA otrzymał do wglądu wykazy zajęć prowadzonych przez praktyków z przypisaną liczbą godzin do przedmiotów w poszczególnych semestrach.

Oceniając poszczególne aspekty dotyczące udziału interesariuszy zewnętrznych w określaniu i ocenie efektów kształcenia należy uznać, że udział ten jest skuteczny i w pełni realizowany. Dla części praktyk studenckich Zespół Oceniający rekomenduje, co podniesiono wcześniej, dokonanie niezbędnych zmian dotyczących bazy firm oraz arkusza ocen pracodawców dotyczących umiejętności i kompetencji.

Wszystko to upoważnia do pozytywnej oceny tego cząstkowego kryterium.

c)

W celu jak najlepszego dostosowania oferty kształcenia do zmieniających się potrzeb rynku pracy w SGGW przeprowadza się monitoring losów zawodowych absolwentów.

Śledzenie losów zawodowych absolwentów jest istotnym elementem funkcjonowania jednostek dydaktycznych. W oparciu o uzyskane informacje z przeprowadzanych badań można nie tylko tworzyć ofertę kształcenia, ale także zmieniać program kształcenia tak, aby odpowiadał on potrzebom pracodawców i rynku pracy. Taki obowiązek od 1 października 2011 roku nałożyła ustawa z 18 marca 2011 roku o zmianie ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*. Zgodnie z nią uczelnia jest zobligowana badać karierę absolwentów po trzech i po pięciu latach od ukończenia studiów.

Do sierpnia 2012 roku śledzeniem losów absolwentów zajmowała się Sekcja Promocji Absolwentów SGGW oraz wyrywkowo władze wydziałów wykorzystując w tym celu własne, niesformalizowane kontakty, np. zjazdy absolwentów, spotkania branżowe. W 2010 roku uruchomiono internetowy portal Biura Karier, na którym funkcjonowała ankieta dotycząca śledzenia losów absolwentów. Informacje uzyskiwane tą drogą stanowiły źródło wiedzy dla jednostek uczelni w zakresie przygotowania absolwenta do funkcjonowania na rynku pracy. We wrześniu 2012 roku powołano Pełnomocnika Rektora ds. Monitorowania Losów Zawodowych Absolwentów oraz Biuro Karier i Monitorowania Losów Absolwentów z Sekcją Promocji Absolwentów. Natomiast od października tego samego roku rozpoczęli swoją pracę Wydziałowi Pełnomocnicy Dziekanów ds. Monitorowania Losów Zawodowych Absolwentów. Ocena realizowanych w trakcie procesu dydaktycznego efektów kształcenia opiera się na procedurach oraz wytypowanych badaniach sondażowych. Przyjęte procedury określają:

- uzyskanie zgody absolwenta i jej wycofanie na Monitorowanie Losów Zawodowych Absolwentów (MLZA),
- wybór grupy absolwentów do przeprowadzenia badania,
- wysyłanie do absolwentów prośby o wypełnienie anonimowej ankiety,
- opracowanie wyników ankiety oraz ich przekazywania na poszczególne wydziały,
- przekazywania wyników władzom rektorskim.

Innym typem działań stosowanym w celu badania losów absolwentów jest ankieta satysfakcji absolwenta wypełniana przed obroną pracy dyplomowej na studiach I i II stopnia.

Także ona została skonkretyzowana w procedury z odpowiednimi przypisanymi do nich terminami oraz czynnościami.

Każdy cykl monitorowania losów zawodowych absolwentów kończy się opracowaniem raportu z danej sesji wysyłkowej oraz umożliwieniem wykorzystania danych zawartych w systemie informatycznym e-MLZA.

Zespół Oceniający PKA otrzymał materiały dotyczące przeprowadzonych badań dla poszczególnych kierunków kształcenia realizowanych na Wydziale Nauk Ekonomicznych. Charakteryzują się one dużą starannością oraz różnorodnością zadawanych pytań. Pozwalają na formułowanie wniosków w zakresie oceny efektów kształcenia w kontekście potrzeb rynku pracy, a także na kształtowanie sylwetki absolwenta, która jest konkurencyjna na rynku pracy.

Reasumując można stwierdzić, że Wydział Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie wdrożył system monitorowania losów zawodowych absolwentów. Służy on badaniu zbieżności zakładanych efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy. System jest sformalizowany. Można go określić jako funkcjonujący w stopniu zadowalającym. Wszystko to upoważnia do oceny w pełni.

d)

Monitorowanie i przeprowadzanie okresowych przeglądów kształcenia jest realizowane przy wykorzystaniu dwóch procedur: *Monitorowanie i doskonalenie planów studiów, programów kształcenia oraz wycena zakładanych efektów kształcenia* oraz *Weryfikacja osiągania założonych efektów kształcenia*. Działania każdej z nich są przeprowadzone raz na dwa lata lub w miarę potrzeb.

Okresowe przeglądy programów kształcenia mają na celu zapewnienie spójności realizowanej koncepcji kształcenia z efektami przyjętymi dla określonego kierunku studiów. Obejmują one również analizę programów kształcenia w kontekście propozycji i uwag zgłaszanych przez interesariuszy, zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych.

Odpowiedzialnymi za proces monitorowania i przeprowadzania przeglądów programowych są Prodzikan ds. Dydaktyki oraz Komisja ds. Jakości Kształcenia. Przygotowują oni Raport z przeglądu programów kształcenia, który jest zbiorczą analizą wszystkich dostępnych informacji wynikających z przeprowadzonych ocen programów kształcenia, wskazując na propozycje zmian. Raport ten jest przedstawiany Radzie Wydziału, która po dyskusji i uznaniu zasadności proponowanych zmian, zgodnie ze swymi kompetencjami, dokonuje korekty w programach kształcenia.

Ocena stosowanych przez Uczelnię mechanizmów monitorowania i okresowych przeglądów programowych, w świetle zebranych informacji, wypada satysfakcjonująco.

e)

Środowisko studenckie Wydziału Nauk Ekonomicznych uczestniczy w weryfikacji efektów ich kształcenia głównie poprzez udział w procesie ankietyzacji. Przedstawiciele studentów biorą również aktywny udział w pracach Rektorskiej Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz w Senacie na poziomie Uczelni, jak również Komisji ds. Jakości Kształcenia, Radzie Wydziału oraz Komisji ds. Dydaktyki na poziomie Wydziału.

Uczelniana *Procedura przeprowadzania wśród studentów SGGW oceny zajęć dydaktycznych oraz prowadzących* określa zasady procesu ankietyzacji nauczycieli akademickich.

Weryfikacja zasad oceniania studentów jest możliwa z wykorzystaniem badania opinii studentów (*ankieta oceny przedmiotu*). Ankieta ta zawiera pytania dotyczące obiektywności oceniania, a dodatkowo studenci mają możliwość formułowania dodatkowych uwag, związanych z systemem oceniania.

Zgodnie z wytycznymi procedury studenci mają także możliwość dokonania oceny pracowników obsługi administracyjnej oraz zasobów wspomagających proces kształcenia. Określone procedury szczegółowe ustalają zasady oraz wprowadzają kwestionariusze oceny satysfakcji studenta w zakresie wskazanych obszarów. Zastrzeżenia budzi jednak fakt, iż podejmowane działania projakościowe nie uwzględniają czynników takich jak: postępowania doskonalące, weryfikacja oraz informacja zwrotna skierowana do całej społeczności studenckiej wizytowanego Wydziału, ważnych z punktu widzenia oceny studenckiej.

Pozytywnie należy ocenić omówione wyżej działania, które dotyczą wszystkich studentów i nauczycieli akademickich, co wskazuje na powszechny charakter przyjętych założeń. Ważne jest również, że omawiane badania ankietowe cechuje cykliczność stosowanych postępowań. Problemem jest jednak brak popularyzacji zagadnień dotyczących jakości kształcenia wśród całej społeczności studenckiej Jednostki. Temu szczegółowemu problemowi powinny się przyjrzeć w najbliższej przyszłości Władze Wydziału.

Weryfikacja efektów kształcenia odbywa się także przez udział przedstawicieli studentów w pracach Komisji ds. Dydaktyki. Samorząd studentów, w rozmowie z Zespołem Oceniającym PKA, wskazał, iż przedstawiciele studentów biorą aktywny udział w weryfikacji efektów uczenia się. Omówione postępowania stwarzają pełną możliwość uczestnictwa środowiska studenckiego we wskazanych obszarach, z punktu widzenia oceny studenckiej.

Na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW prowadzony jest proces ankietyzacji mający na celu analizę, ocenę i weryfikację efektów kształcenia stosowanych na studiach doktoranckich. Proces ten jest w pełni anonimowy i odbywa się raz w ciągu semestru w formie elektronicznej. Dodatkowo zajęcia prowadzone przez doktorantów podlegają hospitacjom przynajmniej raz w ciągu czterech lat studiów. Zwyczajowo odbywa się to na II roku.

Ocena doktorantów następuje na podstawie rocznego arkusza, który obejmuje opinię promotora/opiekuna na temat osiągnięć w pracy naukowej oraz postępów w realizacji pracy doktorskiej, opinię kierownika katedry na temat zaangażowania w realizację zajęć dydaktycznych, opinii kierownika studiów, wykazu osiągnięć doktoranta i średniej ocen ze studiów. Kryteria te nie odbiegają od standardów krajowych w zakresie oceny studentów studiów doktoranckich na studiach stacjonarnych.

Metody weryfikacji efektów kształcenia na studiach doktoranckich obejmują: egzaminy i zaliczenia przedmiotów, sprawozdania doktorantów po każdym roku studiów oraz opinię opiekunów naukowych, rozmowy z doktorantami na temat postępów w pracy doktorskiej, projekty badawcze prezentowane przez doktorantów na seminariach naukowych, aktywność w zakresie prezentacji wyników w postaci udziałów w konferencjach i publikacji, prowadzone zajęcia dydaktyczne oraz rozprawę doktorską i jej obronę publiczną. Metody te są odpowiednio dostosowane do planu i poziomu studiów, a w sylabusach przedmiotów wyspecyfikowane zostały szczegółowe metody weryfikacji efektów, takie jak: egzamin pisemny, prezentacja, wystąpienie, projekt grupowy.

Należy podkreślić, że w weryfikacji efektów kształcenia i postępów pracy naukowej bierze się pod uwagę wyniki ankiet studenckich na temat jakości zajęć prowadzonych przez doktorantów, nie ma jednak obowiązku hospitowania zajęć prowadzonych przez doktorantów przez doświadczonych pracowników naukowo-dydaktycznych. Ten element należałoby uzupełnić. Niektórzy opiekunowie hospitują jednak zajęcia swoich doktorantów, a następnie analizują z nimi wyniki ankietyzacji. W czasie spotkania Zespołu Oceniającego PKA z doktorantami, stwierdzili oni, że zasady te są znane i dostępne.

Władze Wydziału analizują rozkład ocen oraz osiągniętych efektów kształcenia z poszczególnych przedmiotów. Prowadzone są także spotkania z doktorantami, którzy mogą zgłaszać uwagi na temat weryfikacji efektów kształcenia.

Zasady oceniania słuchaczy studiów podyplomowych są uporządkowane, zapisane i realizowane zgodnie z wymaganiami KRK. Karty przedmiotów (sylabusy) przygotowane dla poszczególnych kierunków studiów podyplomowych obejmują zapisane szczegółowo sposoby weryfikacji efektów kształcenia oraz formę dokumentacji osiągniętych efektów kształcenia. Prace dyplomowe spełniają wymogi formalne i merytoryczne.

Przykładowo kierunek *Wycena Nieruchomości* (2014) kończył się przygotowaniem pracy dyplomowej o charakterze teoretycznym, a dodatkowo został wykonany operat szacunkowy - praca dyplomowa realizuje efekty kształcenia. Zostały określone cele pracy, zebrane treści teoretyczne, podsumowanie. Operat przygotowany zgodnie z zasadami i obowiązującym prawem.

Kierunek *Zarządzaniem Przedsiębiorstwem Rolniczym* kończy przygotowana praca projektowa (zespołowa) obejmująca trzy etapy: *Analiza przedsiębiorstwa*, *Kalkulacje* oraz *Biznes Plan*. Praca oparta jest na danych dotyczących realnie funkcjonującego przedsiębiorstwa.

Przykładowe rozkłady ocen na wybranych kierunkach studiów podyplomowych:

- *Zamówienia publiczne*: 1 ndst, 1 dst, 25-db, 44 –bdb (2012/13);
- *Pośrednictwo w obrocie nieruchomościami*: 6-db, 30 –bdb (2012/13);
- *Zamówienia publiczne*: 2 ndst, 2 dst, 29-db, 68 –bdb (2013/14);
- *Administracja i Finanse Publiczne*: 4-dst, 30-db, 41- bdb (2013/14);
- *Pośrednictwo w obrocie nieruchomościami*: 3-db, 18 –bdb (2012/13).

Słuchacze studiów podyplomowych w czasie spotkania z zespołem oceniającym PKA docenili precyzyjnie stawiane przez wykładowców wysokie wymagania, służące weryfikacji częściowych efektów kształcenia, które przekładają się na skuteczność w realizacji efektów kierunkowych, a następnie uzyskiwaniu certyfikatów zewnętrznych. Zasady oceniania słuchaczy oraz weryfikację efektów ich kształcenia należy ocenić pozytywnie.

Podsumowując, należy stwierdzić, że wykorzystywanie mechanizmów weryfikacji efektów kształcenia oraz udział w tych przedsięwzięciach studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych jest satysfakcjonujący. Prowadzi on do poprawy jakości kształcenia na wszystkich formach kształcenia realizowanych na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie.

f)

Uczelniana *Procedura przeprowadzania wśród studentów SGGW oceny zajęć dydaktycznych oraz prowadzących* ustala postępowanie związane z procesem ankietyzacji nauczycieli akademickich. Uchwała nr 2 - 2013/2014 Senatu SGGW z dnia 23 września 2013 r. w sprawie zatwierdzenia kwestionariuszy badań studenckiej oceny jakości kształcenia w SGGW w Warszawie wprowadza kwestionariusze studenckiej oceny przedmiotu, z wyodrębnieniem przedmiotów: *wychowanie fizyczne* oraz *język obcy*.

Oceniając założenia procesu ankietyzacji można stwierdzić, że są one zrozumiałe i powszechnie dostępne dla środowiska studenckiego. Ankiety funkcjonują w formie elektronicznej (w systemie *e-HMS*) są anonimowe, co wpływa na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa studentów w kontekście formułowania opinii. Studencka ocena kadry prowadzącej zajęcia dydaktyczne odbywa się cyklicznie.

Pozytywnie należy ocenić, iż wskazane postępowania mają powszechny charakter, a oceny dokonywane w tym zakresie obejmują wszystkich pracowników naukowo-dydaktycznych. Kwestionariusz ankiety przedmiotu składa się z 5 pytań zamkniętych (wraz z podpunktami), a ocena studencka jest dokonywana w pięciostopniowej skali. Pozytywnie należy ocenić, że kwestionariusz uwzględnia miejsce na dodatkowe uwagi studentów, które są istotne z punktu widzenia kompleksowości przyjętych założeń. Kwestionariusze ankiety

dotyczące przedmiotów: *wychowanie fizyczne* oraz *język obcy* są odrębne, a pytania w nich zawarte dostosowane są do specyfiki zajęć.

W opinii studentów kwestionariusze ankiety są przejrzyste i zrozumiałe. Treści prezentowane w pytaniach ankietowych umożliwiają odpowiednią ocenę nauczycieli akademickich z punktu widzenia oceny studenckiej.

Wyniki studenckiej ankietyzacji zajęć są opracowywane przez Biuro Spraw Studenckich, które przygotowuje prezentacje dla Władz Uczelni i Wydziału. Wyniki przekazywane są również do Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz Pełnomocnika Dziekana ds. Jakości Kształcenia, który dokonuje ich analizy dla poszczególnych kierunków studiów. Zastrzeżenia budzi jednak fakt, iż procedury dotyczące WSZiDJK nie uwzględniają weryfikacji oraz podejmowania działań doskonalących, mających istotny wpływ na jakość kształcenia z punktu widzenia środowiska studenckiego oraz skuteczność i kompleksowość przyjętych rozwiązań. Negatywnie należy również ocenić nie udostępnianie wyników badania ankietowego wszystkim studentom Wydziału. Obecnie wyniki przedstawiane są na stronie Internetowej Uczelni w formie raportu zbiorczego, dotyczącego oceny realizacji zajęć na poziomie Uczelni oraz przekazywane do wiadomości Wydziałowego Samorządu Studentów. Zaleca się publikowanie wyników ankiet dla Wydziału w celu uwzględnienia opinii studentów na każdym etapie WSZiDJK oraz zwiększenia zrozumienia celowości przeprowadzanych badań ankietowych. Przy realizacji tego zalecenia trzeba jednak pamiętać o respektowaniu wymagań *Ustawy o ochronie danych osobowych*.

Zastrzeżenia budzi również fakt, iż wskazana procedura nie zawiera postępowań dotyczących negatywnych wyników ocen uzyskanych przez niektórych nauczycieli akademickich. Obecnie, w przypadku osób z niskimi ocenami, stosowane są nieformalne działania polegające na rozmowach wyjaśniających z Dziekanem. W przypadku uzyskania kolejnej niskiej oceny prowadzone są hospitacje zajęć. Zaleca się uzupełnienie funkcjonujących procedur o postępowania dotyczące uwzględnienia wyników oceny studenckiej w omawianych obszarach.

Pozytywnie należy ocenić fakt, że Wydział przeprowadza studencką ankietę oceny działania jednostek administracyjnych. Procedura XII ustala postępowania związane ze wskazanym badaniem oraz wprowadza kwestionariusz ankiety. Ankietyzacja przeprowadzana jest raz w roku przez Kierownika Dziekanatu, który dokonuje analizy wyników i sporządza raport końcowy. Istotne jest, że wnioski z tej oceny studenckiej są prezentowane na posiedzeniach Rady Wydziału. Z punktu widzenia studentów wskazana forma oceny jest wystarczająca i umożliwia obiektywną ocenę wskazanych obszarów.

Kadra prowadząca zajęcia na studiach doktoranckich w większości posiada odpowiednie kwalifikacje uprawniające do prowadzenia kształcenia na III stopniu studiów. Uwagi krytyczne odnoszą się do prowadzących zajęcia z przedmiotu *Metody ilościowe w badaniach ekonomicznych* (edycja studiów 2014-2018). W poprzednich edycjach studiów III stopnia, ten przedmiot prowadzony był przez profesora, specjalistę w dziedzinie statystyki i ekonometrii. Warto podkreślić, iż zgodnie z §9 Rozporządzenia MNiSW z dnia 24.10.2014, „*zajęcia dydaktyczne na studiach doktoranckich mogą prowadzić nauczyciele akademicy i pracownicy naukowcy jednostki naukowej posiadający aktualny dorobek naukowy opublikowany w okresie ostatnich 5 lat ...*”. Na Wydziale nie obowiązuje jednak żadna procedura doboru kadry prowadzącej zajęcia na studiach doktoranckich. Dobór kadry opiera się na znajomości specjalizacji i zainteresowań naukowych pracowników.

Doktoranci uczestniczą w procesie oceniania nauczycieli akademickich poprzez proces ankietyzacji. Odbywa się on zwyczajowo raz w roku w formie elektronicznej z zachowaniem zasad anonimowości. Doktoranci nie tylko wypełniają ankiety, ale również wpisują własne komentarze. Wszystkie ankiety są analizowane przez Kierownika Studiów

Doktoranckich, który w rozmowie z Zespołem Oceniającym PKA potwierdził, że w razie słabszej oceny, podejmuje działania, które mają na celu wyjaśnienie negatywnego wyniku ankiet. Doktoranci pozytywnie oceniają te działania. Są oni zaznajamiani z wynikami ankietyzacji. Kierownicy Studiów Doktoranckich wskazali jednak, że niewielka liczba doktorantów wypełnia ankiety (około 30% uprawnionych). Doktoranci nie oceniają pracy administracji i pracowników naukowo–technicznych.

Doktoranci pozytywnie oceniają pracowników prowadzących zajęcia dydaktyczne, a szczególnie opiekunów naukowych i promotorów.

Słuchacze studiów podyplomowych uczestniczą w ocenie jakości kadry prowadzącej zajęcia poprzez wypełnianie formularza *Oceny Studiów podyplomowych*, który obejmuje ocenę wykładowców. Ankietyzacja odbywa się dla każdego kierunku studiów podyplomowych. Formularz dostępny jest na stronie internetowej. Ze względu na przyjętą formę, dobrowolność udziału w badaniu, odsetek zwrotu ankiet jest zróżnicowany (przykładowo kierunek *Zamówienia publiczne*: w 2012–14 słuchaczy, w 2014–48 słuchaczy - grupy liczyły ponad 70 osób). Podkreślić należy, że z przeprowadzonego badania nie powstało żadne zbiorcze opracowanie. Wyniki ocen dla poszczególnych kierunków wykorzystywane są do kontynuacji współpracy z prowadzącymi zajęcia w kolejnej edycji studiów podyplomowych, bądź do rezygnacji ze współpracy (postępowanie udokumentowane raportami z ocen jakości kształcenia na studiach podyplomowych).

Pozytywnie należy ocenić politykę kadrową realizowaną na studiach podyplomowych.

Podsumowując można stwierdzić, że wewnętrzne procedury zapewnienia jakości kształcenia zapewniają możliwości oceny jakości kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia przez studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych. Zapewniają też możliwość oceny realizowanej polityki kadrowej. Wydział Nauk Ekonomicznych analizuje opinie, doskonali proces kształcenia i współtworząc politykę kadrową w tych jednostkach. Mimo stwierdzenia pewnych słabych punktów w polityce kadrowej, ocena końcowa tego kryterium częściowego wypadła pozytywnie.

g)

Pracownicy Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW prowadzą badania naukowe finansowane zarówno ze środków statutowych, jak i ze środków zewnętrznych. Przeważają jednak fundusze własne, gdyż skuteczność w pozyskiwaniu środków na badania z zewnątrz jest dość niska.

Nad kierunkami i poziomem badań naukowych czuwa Komisja ds. Badań Naukowych, do której zadań należy m.in. dyskusja nad kierunkami polityki naukowej WNE, w tym także nad pokryciem tematami badawczymi wszystkich prowadzonych kierunków studiów oraz opiniowanie programów studiów doktoranckich i podyplomowych. Komisja dąży do tego, aby opiniować naukowe cele strategiczne WNE w przyszłości, a także, by mieć większy wpływ na kierunki badań realizowanych we współpracy z otoczeniem gospodarczym oraz inicjować zmiany w strategii Wydziału w zakresie uzupełniania celów i mierników.

Wydział prowadzi działania w zakresie weryfikacji poziomu naukowego poszczególnych katedr i zakładów oraz wykładowców prowadzących zajęcia na studiach podyplomowych współpracujących z Wydziałem (interesariuszy zewnętrznych, praktyków). Dokonywana jest weryfikacja postępów naukowych każdego pracownika na podstawie arkusza oceny nauczyciela akademickiego oraz katedr. Poziom naukowy Wydziału oceniany jest na podstawie kryteriów oceny parametrycznej.

Wydział Nauk Ekonomicznych SGGW wydaje kilka własnych czasopism naukowych z dziedziny *nauk ekonomicznych*, w tym jedno za 10 pkt. (lista B czasopism MNiSW). Daje to

zainteresowanym możliwości publikacyjne. Wydział ma kategorię naukową B nadaną przez KEJN, co determinuje środki posiadane na badania naukowe.

Dążenie ocenianego Wydziału do umiędzynarodowienia procesu kształcenia wpisuje się również w działania doskonalące cały proces. Za ważne elementy procesu zmian poziomu naukowego jednostki można uznać liczne wykłady profesorów wizytujących, które w opinii studentów znacznie poszerzają horyzonty ich wiedzy i wzbogacają doświadczenia. Wykłady profesorów zagranicznych stały się codzienną częścią kształcenia i są mocno wspierane przez Władze Wydziału.

Istotny wpływ na poziom naukowy jednostki ma zaangażowanie wykładowców, doktorantów oraz niektórych studentów w międzynarodowe projekty naukowe, jak również ich uczestnictwo w licznych konferencjach międzynarodowych, organizowanych przez WNE SGGW lub uczelnie partnerskie.

W chwili obecnej zakres badań naukowych prowadzonych przez Wydział pokrywa wszystkie kierunki studiów na poziomie ogólnoakademickim, co umożliwia studentom studiów I stopnia przygotowanie do badań naukowych, zaś studentom II i III stopnia ich prowadzenie. Wspólne projekty badawcze realizowane razem z podmiotami otoczenia gospodarczego i służą jako baza dla prowadzenia studiów podyplomowych.

Wysoki poziom naukowy i organizacyjny wykazują Studenckie Koła Naukowe Wydziału. Działalność niektórych Kół jest włączona w struktury międzynarodowe, a ich osiągnięcia są imponujące. Studenci poszczególnych kierunków studiów prowadzą badania naukowe w 6 Kołach Naukowych, uzyskując sukcesy w skali uczelni i kraju, a nawet na poziomie międzynarodowym. Doktoranci są włączani w badania naukowe prowadzone na Wydziale i zachęceni do prowadzenia badań własnych w dyscyplinie *ekonomia*.

Studia podyplomowe prowadzone na Wydziale są spójne z systemem kształcenia i prowadzonymi na Wydziale kierunkami studiów, obejmują kluczowe obszary z zakresu ekonomii, zarządzania, finansów, logistyki.

Ocena zapewnienia przez Wydział warunków do prowadzenia badań naukowych wspierających kształcenie na wszystkich kierunkach i poziomach studiów jest pozytywna.

h)

Procedury funkcjonujące na Wydziale Nauk Ekonomicznych stwarzają możliwości oceny i weryfikacji przez środowisko studenckie zasobów materialnych, w tym infrastruktur dydaktycznej i naukowej oraz środków wsparcia dla studentów. Procedura X wprowadza *Kwestionariusz ankiety oceny zasobów wspomagających proces dydaktyczny na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW*.

Na zasoby materialne składa się także zintegrowana infrastruktura IT. Obecnie elementy przeglądów infrastruktury na wizytowanym Wydziale występują w formie tradycyjnej, tzn. władze Wydziału reagują na sygnały o brakach w infrastrukturze.

Proces ankietyzacji studentów przeprowadzany jest raz w roku z wykorzystaniem anonimowej ankiety, co wpływa na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa studentów w kontekście formułowania opinii. Kwestionariusz składa się z 25 pytań zamkniętych określających poziom zadowolenia studentów z warunków studiowania na Wydziale oraz miejsca na dodatkowe uwagi. Zastrzeżenia budzi jednak fakt braku informacji zwrotnej kierowanej do społeczności studenckiej, dotyczącej wyników wskazanego badania.

Opisane postępowania zapewniają możliwości odpowiedniej oceny i weryfikacji wskazanych obszarów przez środowisko studenckie, z punktu widzenia oceny studenckiej.

Studenci wizytowanego Wydziału mają możliwość korzystania z bezpłatnego doradztwa psychologicznego udzielanego w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej działającym przy SGGW. Niezbędne informacje dotyczące konsultacji dostępne są na stronie

internetowej Uczelni i kierowane do wszystkich studentów, w tym osób z niepełnosprawnościami.

W wyniku spotkania ZO PKA z Kierownikami Studiów Doktoranckich oraz analizy przedstawionej dokumentacji należy stwierdzić, że Wydział Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie nie posiada procedur oceny zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej i naukowej, a także środków wsparcia oferowanych doktorantom. Zespół Oceniający na spotkaniu z doktorantami ustalił, że ocena bazy dydaktycznej przez doktorantów jest wysoka, a swoje uwagi mogą zgłaszać bezpośrednio do Kierowników Studiów Doktoranckich lub władz dziekańskich. Doktoranci korzystają z tego rozwiązania i uważają je za wystarczające i skuteczne.

Zajęcia na studiach podyplomowych prowadzone są na bazie własnej infrastruktury, czyli w salach Wydziału oraz własnych i uczelnianych laboratoriach komputerowych. Infrastruktura badawcza i dydaktyczna Wydziału jest zadowalająca dla kształcenia i realizacji efektów kształcenia na kierunkach ogólnoakademickich. Na studiach podyplomowych realizacja praktycznych umiejętności wymaga dodatkowego oprogramowania, którego przeglądu dokonano w laboratoriach komputerowych w celu zwiększenia udziału zajęć prowadzonych w pracowniach komputerowych.

Powyższe ustalenia upoważniają do sformułowania wniosku, że przyjęte rozwiązania WSZiDJK Wydziału Nauk Ekonomicznych w pełni zapewniają ocenę zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej, a także środków wsparcia dla studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych.

Powyższe upoważnia do stwierdzenia, że ocena zasobów materialnych, w tym infrastrukturę dydaktyczną i naukową, a także środki wsparcia dla studentów, realizowana w ramach WSZiDJK jest satysfakcjonująca. Pozyskiwane w ten sposób informacje są wykorzystywane do doskonalenia jakości kształcenia.

i)

Studenci wizytowanego Wydziału mają zapewniony dostęp do informacji dotyczących organizacji procesu kształcenia. Niezbędne informacje o programach studiów i zakładanych efektach kształcenia studenci mogą odnaleźć na stronie Internetowej Wydziału i Uczelni. Dodatkowo informacje dotyczące toku studiów opisane są w *Księdze Procedur WNE (procedura V Organizacja procesu kształcenia, organizacja roku akademickiego, planowanie zajęć. Wybór przedmiotów fakultatywnych. Monitorowanie spełnienia wymogów dotyczących minimum kadrowego. Dokumentowanie przebiegu studiów. Obsługa administracyjna)*.

Określone w procedurze działania i zasady postępowania warunkują odpowiedni dostęp do informacji związanych z tokiem studiów z punktu widzenia oceny studenckiej. Zastrzeżenia budzi jednak fakt, iż Wydział nie prowadzi badań dotyczących weryfikacji i satysfakcji studentów w omawianych obszarach.

Słuchacze studiów podyplomowych mają dostęp do aktualnych informacji o programach studiów za pośrednictwem strony internetowej. Strona jest dobrze zorganizowana – obejmuje procedury związane z rozpoczęciem oraz organizacją studiów m.in. szczegółowych harmonogram. Nie ma jednak bezpośredniego dostępu do zakładanych efektów kształcenia, zarówno kierunkowych jak i przedmiotowych. Te informacje słuchacz otrzymuje od prowadzących zajęcia po rozpoczęciu studiów podyplomowych.

Słuchacze studiów podyplomowych w czasie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA stwierdzili, że nie mają problemów z dotarciem do niezbędnych informacji, w tym przede wszystkim do sylabusów. Słuchacze pozytywnie ocenili przedstawiane przez wykładowców obiektywnie informacje o poszczególnych przedmiotach.

Przedstawione dokumenty i uzyskane informacje podczas wizytacji ZO PKA pozwalają na stwierdzenie, że na Wydziale Nauk Ekonomicznych funkcjonuje system informacyjny ukierunkowany na zapewnienie jakości kształcenia. Wymaga on dalszego doskonalenia, tak aby podsystemu nań się składające w większym niż dotychczas stopniu współprzyczyniały się do realizacji jego celów. Wszystko to daje podstawy do pozytywnej oceny tego cząstkowego kryterium.

j)

Studenci mają dostęp do aktualnych informacji o programach studiów, zakładanych efektach kształcenia zarówno kierunkowych jak i przedmiotowych, organizacji i procedurach toku studiów, które są publikowane na stronie internetowej Wydziału. W czasie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA studenci potwierdzili, że nie mają problemów z dotarciem do niezbędnych dla nich informacji, w tym przede wszystkim do sylabusów poszczególnych przedmiotów.

Na podstawie spotkania z władzami Wydziału, Kierownikami Studiów Doktoranckich, doktorantami oraz przedstawionej dokumentacji, należy stwierdzić, że jednostka nie stworzyła mechanizmów, mających na celu weryfikację i ocenę sposobów udostępniania informacji. Opinia doktorantów wyrażona w czasie spotkania z ZO PKA wskazuje, że dostęp do informacji jest dla nich przejrzysty, informacje są umieszczane w Internecie oraz rozsyłane za pomocą poczty elektronicznej.

Analiza i ocena dostępu do aktualnych informacji o programach studiów, zakładanych efektach kształcenia, organizacji i procedurach toku studiów, która jest realizowana w ramach mechanizmów wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia i ma zapobiegać i eliminować zjawiska patologiczne, a którą identyfikuje się na Wydziale Nauk Ekonomicznych oraz w całej Uczelni pozwala na pozytywną ocenę tego kryterium.

2.3)

Ocena wpływu wykorzystywania wyników WSZiDJK na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW do doskonalenia polityki jakości i budowy kultury jakości kształcenia jest identyfikowana. Taki stan jest wynikiem zbudowania WSZiDJK oraz wdrożenia jego podstawowych składników.

Trzeba jednak odnotować, że wskazane wcześniej błędy w zakresie budowy systemu wymagają dopracowania. Konieczne jest sporządzenie harmonogramu prac doskonalących WSZiDJK, a potem podjęcie przedsięwzięć zmierzających do eliminacji stwierdzonych niesprawności.

Analiza załącznika nr 4 przedstawiającego funkcjonowanie Systemu daje podstawę do stwierdzenia, że występują także błędy związane z prowadzeniem działań, które nie zawsze są skuteczne. Wnioski wynikające z krytycznej analizy stanu istniejącego powinny być, podobnie jak te dotyczące budowy systemu, przedmiotem wnikliwej oceny i konkretyzować się w określeniu przedsięwzięć doskonalących.

Słabą stroną WSZiDJK Wydziału Nauk Ekonomicznych jest planowanie działań będących skutkami podejmowanych decyzji dotyczących poprawy jakości kształcenia. Identyfikuje się tylko działania cząstkowe. Nie ma w pełni rozwiniętego systemu działań planowych w zakresie podstawowych obszarów składających się na WSZiDJK. Za takie nie można, bowiem uznać *Terminarza prac WSZiDJK na WNE SGGW w Warszawie*. Ma on, bowiem zbyt schematyczny układ i nie uwzględnia sytuacyjnych wymogów funkcjonowania systemu. Kluczowym zadaniem władz Wydziału będzie opracowanie takiego systemu.

Z przedstawionych powyżej informacji wynika także, że mechanizmy weryfikacji wyników stosowane przez Pełnomocnika Dziekana ds. Jakości Kształcenia oraz Komisję ds.

Jakości Kształcenia w zakresie działań korygujących, naprawczych i doskonalących, nie są dostatecznie jednoznacznie określone. Taki wniosek wynika z analizy celów i funkcji WSZiDJK. Brak w *Księdze Procedur* stosownych procedur zmierzających do weryfikacji wyników działań usprawniających i doskonalących.

Przedstawiona powyżej charakterystyka przedsięwzięć dotyczących skuteczności Wewnętrznego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia wynikających z realizacji procedur wskazanych *Księdze Procedur* pokazuje ich różnorodność, dużą skalę, a przede wszystkim realizację przyjętych na wstępie celów. Dzieje się tak mimo nie do końca wdrożonych w praktycznej działalności procedur określonych w *Księdze Procedur*. Zakończenie procesu wdrażania procedur, na co zwracaliśmy uwagę wcześniej, poprawić powinno i tak już wysoką skuteczność WSZiDJK na Wydziale Nauk Ekonomicznych.

Reasumując można stwierdzić, że mimo relatywnie wysokiej skuteczności WSZiDJK zaleca się zintensyfikowanie działań podporządkowanych poprawie jego skuteczności szczególnie w obszarze monitorowania jakości kształcenia, wprowadzenia i egzekwowania systematyczności i systemowości w praktycznym stosowaniu mechanizmów analizy, oceny i doskonalenia jakości kształcenia oraz pełniejszej i bardziej konsekwentnie realizowanej zasady wprowadzania wyników ocen do doskonalenia Systemu. Działaniami tymi powinny być objęte wszystkie rodzaje i formy kształcenia.

Powyższe uwagi nie obniżają wysokiej oceny tego kryterium. Możemy przypisać mu ocenę w pełni.

Załącznik nr 4 Funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego w pełni
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1) Ocena struktury Systemu Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie jest pozytywna. Ocena przejrzystości struktury decyzyjnej w obszarze doskonalenia jakości kształcenia oraz skuteczności podejmowanych działań można uznać za satysfakcjonującą.

Struktura zarządzania jakością jest przejrzysta i zrozumiała dla studentów Wydziału. Ważny jest udział studentów w podejmowaniu decyzji dotyczących jakości kształcenia poprzez aktywne uczestnictwo swoich przedstawicieli w posiedzeniach Rektorskiej i Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz Komisji ds. Dydaktyki.

W strukturze podejmowania decyzji identyfikuje się także wpływ interesariuszy zewnętrznych na skuteczność decyzji w zakresie doskonalenia jakości kształcenia. Można, zatem stwierdzić, że wpływ interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych na skuteczność decyzji podejmowanych w zakresie zapewnienia jakości kształcenia jest zadowalający.

2.2) Wydział Nauk Ekonomicznych określił efekty kształcenia na wszystkich prowadzonych formach i poziomach kształcenia. Ocena i weryfikacja efektów kształcenia dokonywana jest z udziałem interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych. W SGGW w Warszawie przeprowadza się monitoring losów zawodowych absolwentów. Udział studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych w procesie oceny weryfikacji efektów kształcenia jest satysfakcjonujący. Prowadzi on do poprawy jakości kształcenia na wszystkich formach kształcenia realizowanych na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie.

Procedury dotyczące zapewnienia jakości obejmują większość obszarów działalności Uczelni z punktu widzenia oceny studenckiej. Pozytywnie należy ocenić, iż wskazane postępowania mają powszechny charakter i umożliwiają cykliczną ocenę nauczycieli akademickich oraz pracowników administracyjnych. Ważne jest, że Samorząd Studencki jest uwzględniany na wszystkich etapach funkcjonowania WSZiDJK Wydziału. Zastrzeżenia budzi jednak fakt, iż podejmowane działania projakościowe nie uwzględniają czynników takich jak: postępowania doskonalące, weryfikacja oraz informacja zwrotna skierowana do całej społeczności studenckiej wizytowanego Wydziału.

2.3) Ocena wpływu stopnia wykorzystania wyników Wewnętrznego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia na politykę jakości i budowę kultury jakości kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych jest identyfikowana. Taki stan jest wynikiem zbudowania WSZiDJK oraz wdrożenia jego podstawowych składników. Zaleca się zintensyfikowanie działań podporządkowanych poprawie skuteczności WSZiDJK szczególnie w obszarze monitorowania jakości kształcenia, wprowadzenia i egzekwowania systematyczności i systemowości w praktycznym stosowaniu mechanizmów analizy, oceny i doskonalenia jakości kształcenia oraz pełniejszej i bardziej konsekwentnie realizowanej zasadzie wprowadzanie wyników ocen do doskonalenia systemu. Działaniami tymi powinny być objęte wszystkie kierunki kształcenia, formy i poziomy studiów.

3. Spójność stosowanego w jednostce opisu celów i efektów kształcenia na oferowanych studiach doktoranckich i podyplomowych oraz sprawność i wiarygodność systemu weryfikującego i potwierdzającego ich osiągnięcie

Studia doktoranckie oraz studia podyplomowe na Wydziale Nauk Ekonomicznych zostały utworzone z zachowaniem wymaganych procedur.

3.1)

Rada Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie posiada uprawnienia do nadawania stopnia naukowego **doktora** w dziedzinie **nauk ekonomicznych** w dyscyplinie **ekonomia**. W 2010 r. Wydział Nauk Ekonomicznych posiadał kategorię 2, a w wyniku ostatniej parametryzacji w 2013 r., został zakwalifikowany do kategorii B. Wydział posiada uprawnienia do nadawania stopnia **doktora habilitowanego nauk ekonomicznych** w dyscyplinie **ekonomia**. Posiadane uprawnienia upoważniają Jednostkę do prowadzenia kształcenia na studiach III stopnia, czyli studiach doktoranckich.

Studia doktoranckie funkcjonują w oparciu o *Regulamin stacjonarnych i niestacjonarnych studiów doktoranckich*, będący załącznikiem do uchwały nr 63 - 2012/2013 Senatu SGGW

z dnia 22 kwietnia 2013 r. W myśl art. I ust. 5 tego Regulaminu „*Studia doktoranckie tworzone są przez Rektora SGGW na wniosek Rady Wydziału mającego prowadzić te studia*”. Zgodnie z art. I ust. 3 „*Studia doktoranckie realizowane są zgodnie z planami i programami budowanymi w oparciu o zakładane efekty kształcenia, z uwzględnieniem specyfiki danych studiów doktoranckich*”. Ponadto, zgodnie z art. I ust. 6 Regulaminu: „Do wniosku o utworzenie studiów doktoranckich dołącza się protokół lub wyciąg z protokołu Rady Wydziału zawierający:

- a) nazwę studiów doktoranckich,
- b) określenie czasu trwania studiów doktoranckich,

- c) określenie formy studiów doktoranckich (stacjonarne, niestacjonarne),
- d) określenie obszaru wiedzy, dziedziny nauki i dyscypliny naukowej, w zakresie której mają być prowadzone studia doktoranckie,
- e) proponowaną liczbę miejsc na studiach doktoranckich,
- f) uchwalony program studiów doktoranckich,
- g) propozycję kandydata na kierownika studiów doktoranckich zaopiniowaną przez Radę Wydziału i właściwy organ Samorządu Doktorantów,
- h) określenie efektów kształcenia i sposobu ich weryfikacji, i) proponowane warunki i tryb rekrutacji na studia doktoranckie,
- i) proponowaną wysokość opłat za niestacjonarne studia doktoranckie, jeżeli przewidywane jest utworzenie studiów płatnych,
- j) listę jednostek organizacyjnych uczelni oraz jednostek naukowych prowadzących studia w tej samej dyscyplinie naukowej”.

Z kolei zgodnie z art. I ust. 7 *Program studiów doktoranckich i plan studiów* uchwała Rada Wydziału po zasięgnięciu opinii właściwego organu Samorządu Doktorantów.

Rada Wydziału Nauk Ekonomicznych podjęła uchwałę zatwierdzającą ww. elementy na posiedzeniu w dniu 27 maja 2014 r., uzyskując uprzednio opinię Samorządu Doktorantów. Stosowny wyciąg z protokołu z posiedzenia Rady Wydziału wraz z towarzyszącymi dokumentami został przekazany do Rektora.

Na podstawie dostarczonej przez Wydział dokumentacji Rektor Uczelni utworzył stacjonarne studia doktoranckie na Wydziale Nauk Ekonomicznych w dziedzinie *nauk ekonomicznych*, w dyscyplinie *ekonomia* na mocy Zarządzenia Nr 55 z dnia 23 lipca 2014 r. Zgodnie z §1 decyzja o utworzeniu studiów jest jednoznaczna z ich uruchomieniem od 1 października 2014., a ich czas trwania został ustalony do 30 września 2018 r.

Efekty kształcenia na studiach doktoranckich w dyscyplinie *ekonomia* zostały sformułowane w zakresie wiedzy na poziomie zaawansowanym, umiejętności związanych z metodologią i metodyką prowadzenia badań naukowych oraz kompetencji społecznych odnoszących się głównie do działalności naukowo-badawczej i społecznej roli naukowca. Program studiów wspiera realizację tych efektów, zawiera bowiem: przedmioty z zakresu metodyki i metodologii nauk ekonomicznych, takie jak: *metody ilościowe w ekonomii, metodologia badań ekonomicznych z zagadnieniami ochrony wartości intelektualnej*; przedmioty z zakresu kompetencji w zakresie metod i technik prowadzenia zajęć dydaktycznych (*psychologia, dydaktyka szkoły wyższej, emisja głosu, praktyka dydaktyczna*) oraz *przedmioty fakultatywne* wybierane z oferty WNE lub wydziału ekonomicznego innej uczelni adresowanej do studentów studiów drugiego stopnia, w tym jeden prowadzony w *języku angielskim*. Program studiów doktoranckich jest przygotowywany na każdą czteroletnią edycję. Po konsultacji przez Komisję ds. Badań Naukowych oraz samorząd doktorantów jest przyjmowany przez Radę Wydziału.

Program studiów doktoranckich na lata 2014-2018 zawiera przedmioty należące do kanonu nauk ekonomicznych, takie jak: *mikroekonomia, makroekonomia, ekonomia sektora publicznego, historia myśli ekonomicznej, teoretyczne podstawy polityki społeczno-ekonomicznej i ekonomię międzynarodową*. Należy się zastanowić, czy na poziomie III stopnia studiów warto utrzymywać nazwy przedmiotów z I i II stopnia (*mikroekonomia* czy *makroekonomia*). Sylabusy niektórych przedmiotów, np. *mikroekonomii, historii myśli ekonomicznej* czy też *ekonomii sektora publicznego* wskazują na istotne zaawansowanie wiedzy w porównaniu ze studiami I i II stopnia, co wyraża się na przykład w zalecanej literaturze w *języku angielskim* lub w istotnym rozszerzeniu zagadnień. Literatura ta nie zawsze jest wystarczająco aktualna, np. *Coase the problem of social costs* z 1960 r. Z kolei program *makroekonomii* obejmuje zagadnienia, które student studiów III stopnia na kierunku *ekonomia* powinien już znać, jak choćby rynek a państwo w gospodarce, model IS-LM czy

krzywa Philipsa. Podobne uwagi można mieć do przedmiotu *metody ilościowe w naukach ekonomicznych*, w którym proponuje się następujące zagadnienia: wprowadzenie do badań ilościowych, projektowanie badań ilościowych, podstawowe techniki statystycznej analizy danych ilościowych i techniki wnioskowania. Jest to poziom odpowiadający „wnioskowaniu statystycznemu”, dalece niewystarczający w analizach ilościowych wykonywanych w ekonomii. Literatura podstawowa (Aczel, *Statystyka w zarządzaniu* oraz Parlińska, Parliński, *Statystyczna analiza danych z excelelem*) oraz uzupełniająca są także niewystarczające dla przedmiotu o nazwie *metody ilościowe w naukach ekonomicznych*. Skupienie się na programie MS Excel wskazuje, że posiadane przez Wydział programy statystyczne i ekonometryczne (SPSS, Statgraphics) nie będą na tym przedmiocie wykorzystywane. Ogranicza to możliwości uzyskania przez doktorantów efektu umiejętności w brzmieniu „*potrafi rozwiązywać złożone problemy badawcze z obszaru nauk ekonomicznych stosując różne metody badawcze, w tym nowoczesne metody statystyczne i ekonometryczne, których poziom oryginalności zapewni możliwość prezentowania wyników badań w recenzowanych wydawnictwach*”.

Studia doktoranckie prowadzone na WNE SGGW właściwie przygotowują do pracy o charakterze badawczym. Uczelnia zapewnia dostęp do biblioteki i baz danych czasopism, z których w pełni mogą korzystać doktoranci. Posiadane bazy danych statystycznych mogą wymagać indywidualnego poszerzenia zależnie od potrzeb doktoranta. Na to należy zdobyć środki zewnętrzne. Uczelnia kładzie duży nacisk na naukę metodyki pracy badawczej w dziedzinie nauk ekonomicznych. Program studiów i zaangażowanie studentów w zajęcia dodatkowe umożliwia realizację kompetencji społecznych odnoszących się do działalności naukowo-badawczej i społecznej roli uczonego.

Wybór modułów przedmiotów fakultatywnych odbywa się na następującej zasadzie: *Przedmioty fakultatywne wybrane z oferty WNE lub wydziału ekonomicznego innej uczelni, adresowanej do studentów studiów drugiego stopnia (magisterskich), w tym jeden prowadzony w języku angielskim - 8 punktów ECTS (120 godzin wykładów i ćwiczeń)*. Przyjęte zasady są niejasne i pozostawiają pełną inicjatywę studentom, którzy na ogół wybierają to co jest im potrzebne do doktoratu. Wydział nie ma jednak możliwości kontroli zasad wyboru poszczególnych przedmiotów fakultatywnych, a informacje o wyborze dokonany przez studentów uzyskuje *ex post*. Trudno także określić, w jakim stopniu wybierając wykład na innej uczelni student pogłębia wiedzę w porównaniu do studiów I i II stopnia. Warto wprowadzić listę potencjalnych przedmiotów wybieralnych zalecanych dla studentów studiów doktoranckich. Wydział dostarczył listę przedmiotów fakultatywnych w j. angielskim. Jest to oferta około 70 przedmiotów, spośród których studenci mają szerokie możliwości wyboru.

Wydział Nauk Ekonomicznych prowadzi dla doktorantów przedmiot *dydaktyka szkoły wyższej*, w ramach którego przygotowywane są m.in. prezentacje. Jest to wstęp do zdobywania kwalifikacji w zakresie nowoczesnych metod i technik prowadzenia zajęć dydaktycznych. W grupie przedmiotów wspomagających te umiejętności znajdują się także *emisja głosu i praktyka zawodowa*. Warto wprowadzić elementy prowadzenia zajęć z wykorzystaniem technik *e-learningowych*.

Doktoranci uczestniczą w zebraniach naukowych Katedr i Zakładów na Wydziale, mają możliwości dyskusji z pracownikami naukowo-dydaktycznymi, prezentacji swoich dokonań i współuczestnictwa w badaniach naukowych. Studenci studiów III stopnia organizują konferencje naukowe, działają w kolach naukowych oraz wyjeżdżają na konferencje prezentując tam wyniki swoich badań. W niektórych katedrach prowadzone są badania międzynarodowe, co umożliwia włączenie doktorantów w projekty o zasięgu międzynarodowym, z czego korzystają.

Uczelnia zapewnia doktorantom pomoc w przygotowywaniu publikacji naukowych - konsultacje z opiekunem naukowym i kierownikiem studiów doktoranckich, udział w seminariach naukowych w katedrach oraz konferencjach. Wydział wydaje lub współwydaje zeszyty naukowe z dziedziny *nauk ekonomicznych*, co umożliwia doktorantom publikowanie wyników swoich badań. Pomimo tego ZO PKA zwrócił uwagę na niską skuteczność studiów doktoranckich kończących się obroną rozprawy doktorskiej. W rozmowie z doktorantami wskazano, że do przyczyn takiego stanu rzeczy zaliczyć należy: dwuletni nadzór CKdsSiT nad zgodnością tematów z dyscypliną *ekonomia*, co spowodowało konieczność przeformułowania tematów prac lub zmianę Rady Wydziału, na posiadającą uprawnienia w innych dyscyplinach (np. *finanse*), pracę zawodową oraz obowiązki rodzinne doktorantów. W trakcie spotkania z ZO PKA doktoranci wspominali także, że bardzo zależałoby im na choćby częściowym zatrudnieniu na Uczelni, co wspierałoby ich w pozyskiwaniu środków z projektów dedykowanych pracownikom naukowym. W tym zakresie należałoby jeszcze wzmocnić system bodźców.

Przedmioty na studiach doktoranckich są prowadzone przez Katedry, które wyznaczają prowadzących. Nie jest to wybór sformalizowany tylko zwyczajowy. Kadra prowadząca zajęcia na studiach doktoranckich posiada w przeważającej większości odpowiednie kwalifikacje uprawniające do prowadzenia kształcenia na III stopniu studiów. Uwagi krytyczne ZO PKA odnoszą się do prowadzących zajęcia z przedmiotu *metody ilościowe w badaniach ekonomicznych* w edycji studiów 2014-2018, gdyż w poprzednich edycjach studiów III stopnia ten przedmiot prowadzony był przez profesora, specjalistę w dziedzinie *statystyki i ekonometrii*. Studenci studiów doktoranckich pozytywnie oceniają pracowników prowadzących zajęcia dydaktyczne, a szczególnie opiekunów naukowych i promotorów. Dobór osób sprawujących opiekę naukową nad doktorantami zapewnia realizację celów i efektów kształcenia na tych studiach.

Program studiów doktoranckich na Wydziale NE obejmuje zajęcia obowiązkowe i fakultatywne. W czasie spotkania z ZO PKA doktoranci pozytywnie oceniali program kształcenia, który według nich jest prowadzony na dobrym poziomie zaawansowania. Uczestnicy spotkania pozytywnie ocenili również zajęcia w zakresie dydaktyki szkoły wyższej przewidziane w programie studiów. Doktoranci, którzy nie otrzymują stypendium doktoranckiego, realizują praktykę zawodową w formie prowadzenia zajęć w wymiarze do 60 godzin rocznie na I roku i do 90 godzin na pozostałych latach. Zależy to od tego, w jakiej katedrze i pod czyją opieką naukową doktorant realizuje swoje obowiązki. Zajęcia prowadzone przez doktorantów są hospitowane przez pracowników naukowych.

Ocena studiów doktoranckich prowadzonych przez WSE SGGW:

Silne strony:

- Efekty kształcenia zakładające pogłębioną wiedzę, umiejętności i kompetencje.
- Program studiów w znacznym stopniu wspomaga realizację zakładanych efektów kształcenia.
- Arkusz oceny doktoranta i inne metody weryfikacji efektów kształcenia.
- Włączanie doktorantów w badania naukowe prowadzone przez Wydział oraz ich udział w pracy kół naukowych na Wydziale.
- Wystarczające wsparcie materialne dla doktorantów.

Słabe strony:

- W programie studiów brakuje zajęć kształcących umiejętności z zakresu nowoczesnych technik nauczania
- Trudność oceny trafności wyboru przedmiotów fakultatywnych na innych uczelniach.

- Nie zawsze wystarczający związek publikacji pracowników prowadzących zajęcia na studiach III stopnia z wykładanymi przez nich przedmiotami (dotyczy zwłaszcza metod ilościowych).
- Wiedza kierowników studiów doktoranckich w zakresie aktualnych – często zmieniających się – przepisów prawnych dotyczących studiów doktoranckich.
- Niska skuteczność kończenia studiów doktoranckich obroną dysertacji.

3.2)

Studia podyplomowe na Wydziale Nauk Ekonomicznych funkcjonują w oparciu o *Regulamin studiów podyplomowych w SGGW w Warszawie*, będący załącznikiem do uchwały nr 24 - 2011/2012 Senatu SGGW z dnia 23 kwietnia 2012.

W myśl §2 ust. 1 i 2 tego Regulaminu *Studia podyplomowe tworzy i likwiduje Rektor na wniosek Dziekana Wydziału. Aktem tworzącym studia podyplomowe jest Zarządzenie Rektora. W myśl §1 ust. 4 i 5 Podstawowa jednostka organizacyjna określa zakładane dla studiów podyplomowych efekty kształcenia oraz sposób ich weryfikacji i dokumentacji. Studia podyplomowe są realizowane zgodnie z planami i programami studiów, uchwalonymi przez radę podstawowej jednostki organizacyjnej. Zgodnie z §2 ust. 4 Regulaminu: do wniosku o utworzenie studiów podyplomowych należy dołączyć protokół bądź wyciąg z protokołu Rady Wydziału zawierający wszystkie dokumenty (w sumie 7 elementów).*

Na podstawie dostarczonej dokumentacji Rektor SGGW w Warszawie utworzył na wniosek Rady Wydziału NE zarządzeniami następujące studia podyplomowe:

- *Podyplomowe studia bankowości i finansów*, Zarządzenie Nr 48 z dnia 28 czerwca 2012;
- *Przedsiębiorczość i wiedza o społeczeństwie*, Zarządzenie Nr 49 z dnia 28 czerwca 2012;
- *Administracja i finanse publiczne*, Zarządzenie Nr 59 z dnia 4 lipca 2012;
- *Pośrednictwo w obrocie nieruchomościami*, Zarządzenie Nr 60 z dnia 4 lipca 2012;
- *Zamówienia publiczne*, Zarządzenie Nr 61 z dnia 4 lipca 2012;
- *Zarządzanie nieruchomościami*, Zarządzenie Nr 62 z dnia 4 lipca 2012;
- *Logistyka*, Zarządzenie Nr 65 z dnia 9 lipca 2012;
- *Zarządzanie w agrobiznesie*, Zarządzenie Nr 68 z dnia 10 lipca 2012 (studia MBA);
- *Rachunkowość gospodarstw rolniczych i przedsiębiorstw*, Zarządzenie Nr 100 z dnia 19 września 2012 w sprawie utworzenia studiów podyplomowych;
- *Metody i techniki menedżerskie*, Zarządzenie Nr 97 z dnia 7 września 2012;
- *Prawo podatkowe - kadry i płace*, Zarządzenie Nr 11 z dnia 10 marca 2014;
- *Zamówienia publiczne*, Zarządzenie Nr 61 z dnia 4 lipca 2012 i Zarządzenie Nr 32 z dnia 29 maja 2014.

W celu uruchomienia otwartych studiów, zgodnie z §11 ust. 4 Regulaminu „*Kierownik [...], co najmniej na miesiąc przed rozpoczęciem rekrutacji, podaje do wiadomości publicznej: szczegółowe zasady rekrutacji na studia, limit miejsc, miejsce i termin składania dokumentów oraz zasady odpłatności za studia*”. Stosownie do §5 ust. 1 „*W razie braku minimalnej liczby kandydatów o której mowa w §2 ust. 4 pkt 4 lub z innych ważnych powodów, studia podyplomowe lub ich edycja mogą zostać zlikwidowane*”.

Regulamin studiów podyplomowych w SGGW (załącznik do Raportu Samooceny) zawierał następujące części: *Postanowienia ogólne, Tworzenie i likwidacja studiów podyplomowych, Zasady odpłatności i finansowania, Rekrutacja na studia podyplomowe, Prawa i obowiązki słuchacza studiów podyplomowych, Zakończenie studiów oraz*

Postanowienia końcowe. Zasady powiązania efektów kształcenia z programem studiów podyplomowych określa §3 Regulaminu.

Poszczególne studia podyplomowe mają własną dokumentację obejmującą: Zarządzenie Rektora w sprawie utworzenia studiów podyplomowych, program i plan studiów, kierunkowe efekty kształcenia (w obszarze wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych) oraz sylabusy przedmiotów obejmujące wszystkie wymagane elementy wraz z aktualną literaturą oraz przypisanymi punktami ECTS.

Obenie obowiązujący regulamin studiów podyplomowych jest załącznikiem do uchwały Senatu SGGW nr 73–2014/2015 z dnia 27 kwietnia 2015. Wprowadzono następujące części: *Kierownik studiów podyplomowych, Organizacja i tok studiów podyplomowych, Skreślenie z listy słuchaczy studiów podyplomowych, Zasady odpłatności i finansowania*, tym samym uszczegółowiono zasadny organizacji studiów podyplomowych. Zasady powiązania efektów kształcenia z programem studiów podyplomowych określa §12 *Regulaminu Studiów Podyplomowych w SGGW*. Punkt ten nie wnosi zasadniczych zmian do poprzedniej zawartości §3.

Do kompetencji Rady Wydziału należy uchwalanie planów i programów studiów podyplomowych. Pakiet programu kształcenia na studiach podyplomowych zawiera:

- a) uchwałę Rady Wydziału w sprawie utworzenia studiów podyplomowych,
- b) nazwę studiów ze wskazaniem obszaru/ dziedziny kształcenia,
- c) sylwetkę absolwenta z uwzględnieniem adresatów studiów,
- d) szczegółowe warunki rekrutacji na studia,
- e) wymagania stawiane kandydatom na studia,
- f) cel i zakładane efekty kształcenia,
- g) tryb, formę i zakres tematyczny studiów,
- h) czas trwania i sposób oceniania efektów kształcenia,
- i) plan i program studiów z podziałem na semestry, przedmioty, kategorie zajęć, godziny dydaktyczne, punkty ECTS,
- j) karty przedmiotów z określonymi kryteriami zaliczenia przedmiotów,
- k) warunki uzyskania świadectwa ukończenia studiów,
- l) wykaz kadry dydaktycznej prowadzącej zajęcia na studiach,
- m) przewidywaną liczbę słuchaczy i limity przyjęć (min. i max liczbę słuchaczy),
- n) kosztorys studiów sporządzony dla minimalnej liczby słuchaczy warunkującej samofinansowanie się studiów.

Wydział zobowiązany jest do zapewnienia:

- kadry dydaktycznej posiadającej odpowiednie kwalifikacje,
- sal dydaktycznych i niezbędnego wyposażenia,
- materiałów dydaktycznych,
- obsługi administracyjno–technicznej studiów.

Studia podyplomowe kierowane są przez Kierowników studiów, których powołuje Rektor. Zakres obowiązków i uprawnień Kierowników studiów podyplomowych określa *Regulamin studiów*. Obsługą administracyjną Studiów podyplomowych Wydziału zajmują się sekretariaty studiów. Po ukończeniu studiów podyplomowych absolwenci otrzymują świadectwo ukończenia studiów podyplomowych.

W roku akademickim 2014/2015 prowadzono 13 studiów podyplomowych uruchomionych zgodnie z wcześniej wymienionymi zarządzeniami Rektora. Ponadto w ofercie Wydziału znajdują się następujące studia podyplomowe:

1. *CSR - Strategia Społecznej Odpowiedzialności Biznesu*
2. *Medioznawstwo i Zarządzanie Informacją*
3. *Hotelarstwa, Turystyki, Sportu i Rekreacji*

Studia podyplomowe zgłoszone przez Wydział NE do oferty na rok akademicki 2014/2015 mieszczą się w zakresie dyscyplin naukowych, dla których realizowane są badania naukowe oraz prowadzony proces dydaktyczny na studiach pierwszego i drugiego stopnia.

Oferta wszystkich studiów podyplomowych zawiera właściwą dokumentację wynikającą z wewnętrznych aktów prawnych Uczelni. Opis efektów kształcenia jest wykonany zgodnie z opisem analogicznym do opisów studiów I czy II stopnia. Efekty te są realizowane przez przedmiotowe efekty kształcenia, które określono w kartach przedmiotowych.

Program i plan studiów podyplomowych jest realizowany (w nakładzie czasu odpowiadającym zasadniczo 60 punktów ECTS) w czasie dwóch semestrów. Zajęcia dydaktyczne na studiach podyplomowych prowadzone są w większości przez nauczycieli akademickich Wydziału, ale znaczna ich część z zakresu m.in.: rachunkowości, zarządzania nieruchomościami, wyceny nieruchomości, pośrednictwo w obrocie nieruchomościami oraz bankowości i finansów jest prowadzona przez doświadczonych praktyków, co zapewnia właściwą jakość kształcenia, docenianą przez słuchaczy, co podkreślono na spotkaniu słuchaczy z ZO PKA.

Efekty kształcenia na studiach podyplomowych są zgodne z oczekiwaniami pracodawców, ale nie prowadzą do nabycia uprawnień do wykonywania zawodu, co wynika ze zmian aktów prawnych wprowadzających deregulacje zawodowe, a tylko do nabycia nowych umiejętności niezbędnych na rynku pracy. Przykładowo w 2012 roku podpisana została umowa między Wydziałem Nauk Ekonomicznych SGGW, a Związkiem Banków Polskich, na mocy której absolwenci *podyplomowych studiów bankowości i finansów* (PSBiF) mogą ubiegać się o certyfikat na stopień Dyplomowanego Pracownika Bankowego i Europejski Certyfikat Bankowca EFCB w ramach Systemu Standardów Kwalifikacyjnych Bankowości Polskiej.

Głównym celem studiów podyplomowych jest aktualizacja oraz pogłębienie wiedzy zawodowej, a także możliwości pogłębienia przez słuchacza wiedzy służącej pracy na określonych stanowiskach.

3.3)

Uczestnictwo doktorantów w procesie określania efektów kształcenia oraz ich weryfikacji można uznać za zadowalające. Programy studiów doktoranckich na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie przygotowywane były przez kierowników Studiów Doktoranckich oraz grupę osób prowadzących zajęcia na studiach III stopnia, a następnie zostały zatwierdzone podczas posiedzenia Rady Wydziału. Doktoranci brali czynny udział w tworzeniu programów studiów na każdym etapie ich projektowania, a po opracowaniu ostatecznego kształtu pozytywnie zaopiniowali dokumentację programową.

Na spotkaniu ZO PKA z interesariuszami zewnętrznymi ustalono, że pracodawcy nie uczestniczą w procesie określania efektów kształcenia.

Spotkanie ZO PKA z interesariuszami zewnętrznymi (pracodawcy) i wewnętrznymi (słuchacze studiów podyplomowych i doktoranci) było przykładem dyskusji uświadamiającej wszystkim uczestniczącym w spotkaniu znaczący ich wkład w proces określania efektów kształcenia. Zapewnienie efektów kształcenia na studiach podyplomowych zgodnych z wymaganiami organizacji zawodowych i pracodawców realizowane jest poprzez udział partnerów społecznych, przedsiębiorstw, w tworzeniu i realizacji programu w/w studiów. Partnerzy uczestniczą również w realizacji efektów kształcenia jako wykładowcy na studiach podyplomowych dodatkowo poddając się ocenie zewnętrznej przez słuchaczy. Szczegółowo

udział interesariuszy wewnętrznych w realizacji studiów podyplomowych ujęto w *Raporcie samooceny* (s. 64-67).

Warto podkreślić, że WNE prowadzi studia MBA. Absolwenci podyplomowych studiów *Zarządzanie w agrobiznesie* otrzymują dyplom *Master of Business Administration (MBA)*. Studia MBA są akredytowane przez międzynarodową organizację AGRIMBA.

Prowadzone na Wydziale studia podyplomowe oraz szkolenia pozwalają na przekazanie aktualnej wiedzy teoretycznej i praktycznej w działaniach projektowych. Jako przykłady można podać projekty współpracy z podmiotami otoczenia gospodarczego, na rzecz Mazowsza, czy też innych województw (współpraca ze Związkiem Zawodowym Centrum Narodowego Młodych Rolników, Mazowieckim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego). We współpracy z Świętokrzyskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach zrealizowano w latach 2012-2013 projekt szkoleń w zakresie finansów gospodarstwa rolnego oraz ubezpieczenia rolników i gospodarstw rolnych w województwie mazowieckim i świętokrzyskim (projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013). Analogiczne szkolenia przeprowadzono również w województwach: warmińsko-mazurskim i podlaskim, lubelskim i podkarpackim, śląskim i łódzkim.

3.4)

System ECTS odpowiada nakładowi pracy doktorantów adekwatnie do osiągniętych efektów kształcenia. Liczba punktów ECTS za przedmioty wybieralne wliczając w to seminaria doktorskie i indywidualne konsultacje z promotorem (pomimo, że te ostatnie uczelnia zaznaczyła jako obowiązkowe, przy czym student i tak wybiera promotora) wynosi łącznie 16, co stanowi 26,6% ogólnej sumy punktów ECTS przeznaczonej na studia doktoranckie, która wynosi 60 ECTS. Wydział powinien przeanalizować strukturę prowadzonych przedmiotów i wyraźnie wskazać, które z nich należą do wybieralnych zgodnie z punktem 10 *Regulaminu studiów doktoranckich SGGW w Warszawie* z dnia 22.04.2013. Regulamin ten i tym samym program studiów doktoranckich należy jednak dostosować od Rozporządzenia MNiSW zmieniającego rozporządzenie w sprawie kształcenia na studiach doktoranckich w uczelniach i jednostkach naukowych.

Na podstawie rozmowy z Samorządem Doktorantów, jak i samymi doktorantami, stwierdzić należy, że doktoranci nie posiadają wiedzy na temat systemu punktów ECTS i nie uczestniczą w pracach dotyczących określania czasu i nakładu pracy niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na studiach doktoranckich.

Zaleca się aby władze Wydziału zapewniły więcej informacji dla doktorantów o efektach kształcenia i punktach ECTS.

Programy nauczania na studiach podyplomowych, zatwierdzone są przez Radę Wydziału. Program studiów określa liczbę punktów ECTS, która jest konieczna do ich ukończenia. Liczba punktów ECTS przyporządkowana do poszczególnych przedmiotów jest skorelowana z liczbą godzin przeznaczonych na realizację poszczególnych przedmiotów nauczania oraz nakładem pracy własnej słuchaczy. Zaliczenie wykładów i ćwiczeń odbywa się na podstawie zasad określonych w programie studiów. Wyniki zaliczeń oraz uzyskane z egzaminów oceny są potwierdzane wpisem do protokołów. Warunki ukończenia studiów określone są w programie studiów. Liczba ECTS na niektórych studiach podyplomowych jest jednak zawyżona (przykładowo: *Zarządzanie nieruchomościami* – 78 ECTS, *Prawo podatkowe i kadry* – 81 ECTS). Przeszacowana jest liczba godzin pracy własnej. Programy studiów oraz plan studiów przygotowane są merytorycznie i formalnie poprawnie. Karty przedmiotów obejmują zapisane szczegółowe efekty kształcenia, sposób weryfikacji efektów kształcenia oraz formę dokumentacji osiągniętych efektów kształcenia. W sylabusie umieszczono również tabele zgodności obszarowych efektów kształcenia z zakładanymi

efektami przedmiotowymi. W sylabusach przedmiotów realizowanych na studiach podyplomowych należy wprowadzić określenie *sluchacz* w miejsce *student*, zgodnie z art. 2 (Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym* Dz.U. 2005 Nr 164 poz. 1365, z późn. zm., stan na dzień 27 kwietnia 2015).

3.5)

System oceny osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia jest dostępny dla studentów i doktorantów oraz słuchaczy studiów podyplomowych. Można uznać, że system ten jest przejrzysty.

Podczas spotkania z ZO PKA doktoranci wyrazili opinię, że efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych zostały sformułowane poprawnie i obejmują właściwy dla nauk ekonomicznych zakres wiedzy i umiejętności odpowiadający kwalifikacjom studiów trzeciego stopnia. Na stronie internetowej Wydziału w maju 2015 r., znajdowały się nieaktualne komunikaty dla doktorantów oraz informacje dla kandydatów na studia doktoranckie (dostępne były tam zasady rekrutacji obowiązujące w roku akademickim 2014/2015). Na Wydziale nie ma odrębnej jednostki zajmującej się sprawami doktorantów oraz wyznaczonej osoby do obsługi administracyjnej studiów doktoranckich.

Programy studiów podyplomowych są zgodne z obowiązującymi wytycznymi w zakresie efektów kształcenia w obszarze nauk ekonomicznych w ramach KRK. Efekty kształcenia dla studiów podyplomowych określają programy studiów i sylabusy przedmiotów. Karty przedmiotów obejmują zapisane szczegółowe efekty kształcenia, sposoby ich weryfikacji oraz formę dokumentacji osiągniętych efektów kształcenia.

Sprawdzenie osiągnięcia przez słuchaczy studiów podyplomowych zakładanych efektów kształcenia następuje w sposób określany w sylabusach (prace zaliczeniowe, aktywność na zajęciach) oraz w procesie dyplomowania (oceny pracy dyplomowej i egzaminu końcowego). Przegląd zakładanych efektów kształcenia dokonywany jest raz w roku (prowadzący moduły wspólnie z kierownikiem studiów podyplomowych). System oceny osiągania efektów kształcenia obejmuje ocenę prac etapowych, egzaminów oraz efektów końcowych. Regulamin Studiów Podyplomowych (§19) zawiera zapisy systemu ocen, są one przejrzyste i przestrzegane. Wydział Nauk Ekonomicznych w sposób wyczerpujący prezentuje dokumentację studiów podyplomowych na stronie internetowej Wydziału, która obejmuje: cele utworzenia studiów, adresatów studiów, zasady naboru, wykaz umiejętności nabywanych przez absolwentów, świadectwo z wynikami egzaminu oraz organizację studiów. Dodatkowo podawane są informacje o warunkach rekrutacji wraz z wykazem dokumentów, które kandydaci powinni złożyć, wzór umowy, zasady odpłatności za studia oraz kontakt do Sekretariatu Studiów Podyplomowych. Szczególnie pomocne informacje pomocne dla słuchaczy dotyczą możliwości dofinansowania studiów podyplomowych.

Można stwierdzić, że WNE posiada wiarygodny, przejrzysty i powszechnie dostępny – system umożliwiający ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia ponieważ na stronie internetowej studiów podyplomowych znajduje się zakładka: *Ocena jakości studiów*, która zawiera dostęp *on-line* do dokumentu *Ankieta Absolwentów i Słuchaczy Studiów Podyplomowych*.

Powyższa forma prezentacji Studiów Podyplomowych na stronach internetowych Wydziału jest przejrzysta i wiarygodna, co świadczy o właściwej polityce informacyjnej.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego **w pełni**
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 3.1) WNE SGGW w Warszawie w wyniku kształcenia na studiach doktoranckich, zasadniczo zapewnia uzyskanie efektów kształcenia właściwych dla dyscypliny *ekonomia* oraz umożliwia uzyskanie stopnia naukowego doktora. Uzyskanie efektu kształcenia z zakresu umiejętności w brzmieniu *potrafi rozwiązywać złożone problemy badawcze z obszaru nauk ekonomicznych stosując różne metody badawcze, w tym nowoczesne metody statystyczne i ekonometryczne, których poziom oryginalności zapewni możliwość prezentowania wyników badań w recenzowanych wydawnictwach* jest ograniczone. Należy ustalić kryteria wyboru przedmiotów fakultatywnych oraz wzmocnić skuteczność przeprowadzania obron doktoratów po zakończeniu poszczególnych cykli studiów doktoranckich oraz dostosować program studiów doktoranckich do Rozporządzenia MNiSW z dn. 01.07.2013.
- 3.2) Studia Doktorantie prowadzone na Wydziale Nauk Ekonomicznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, według opinii doktorantów prowadzone są na dobrym poziomie. Program studiów oraz kadra naukowo-dydaktyczna zapewnia efektywne warunki pracy dla doktorantów. Efekty kształcenia na studiach podyplomowych są zgodne z oczekiwaniami pracodawców, i prowadzą do nabycia nowych umiejętności niezbędnych na rynku pracy. Głównym celem prowadzonych na Wydziale NE SGGW studiów podyplomowych jest aktualizacja oraz pogłębienie wiedzy zawodowej.
- 3.3) Udział interesariuszy zewnętrznych jest identyfikowany w zakresie określania efektów kształcenia oraz w trakcie realizacji procesu dydaktycznego. Wydział konsultuje zakładane efekty kształcenia z pracodawcami, słuchacze studiów podyplomowych piszą prace dyplomowe na zlecenie pracodawców lub zdają egzaminu, które umożliwiają następnie uzyskanie certyfikatu. Program studiów jest optymalizowany w wyniku prowadzonych na bieżąco bezpośrednich konsultacji z zainteresowanymi stronami.
- 3.4) System ECTS odpowiada nakładowi pracy doktorantów adekwatnie do osiągniętych efektów kształcenia. Struktura punktów ECTS pomiędzy fakultatywne i obligatoryjne na studiach doktoranckich wymaga korekty. Wszystkie prowadzone studia podyplomowe zawierają pełny opis w formie spójnego pakietu dokumentów: zarządzenie Rektora SGGW w Warszawie w sprawie utworzenia studiów podyplomowych na WNE oraz plan studiów wraz z kartami przedmiotów, które zawierają: przedmiotowe efekty kształcenia, treści kształcenia, metody dydaktyczne, bilans czasu pracy słuchacza oraz formy weryfikacji uzyskania efektów kształcenia.
- 3.5) System oceny osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia jest dostępny dla doktorantów i przejrzysty. Wydział Nauk Ekonomicznych posiada wiarygodny, przejrzysty i powszechnie dostępny dla słuchaczy studiów podyplomowych system umożliwiający ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia.

4. Zasoby kadrowe, materialne i finansowe posiadane przez jednostkę dla realizacji zakładanych celów strategicznych i osiągnięcia efektów kształcenia

4.1)

Liczba nauczycieli akademickich Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW, zatrudnionych na podstawowym miejscu pracy, wzrosła z 112 osób w 2010 r. do 124 osób w 2015 r. Nastąpił istotny wzrost liczby samodzielnych pracowników naukowych z grupy

doktorów habilitowanych (z 16 do 24 osób), zmniejszyła się jednak liczba pracowników z tytułem profesora (o dwie osoby). Ogólnie na Wydziale wzrosła liczba samodzielnych pracowników naukowych (z 25 w 2010 r. do 31 osób w 2015 r.). Zwiększona (o 7 osób) w tym okresie liczba doktorów świadczy o ciągłym, stabilnym napływie na Wydział młodych kadr i wynika z potrzeb obsługi zajęć dydaktycznych. W SGGW systematycznie zwiększa się liczba samodzielnych pracowników naukowych co jest korzystnym zjawiskiem, zwłaszcza w kontekście wymogów dotyczących minimum kadrowego, uprawnień do nadawania stopni i prowadzenia studiów doktoranckich.

W 2015 roku na Wydziale, jako podstawowym miejscu pracy zatrudnionych było 124 pracowników, w tym:

- 7 profesorów doktorów habilitowanych,
- 24 doktorów habilitowanych,
- 93 doktorów,

oraz 2 profesorów i 1 doktor habilitowany, dla których Wydział stanowił dodatkowe miejsce pracy. Szczegółowy przebieg rozwoju kadry został zapisany w tabeli 2.4, s.13 *Raportu Samooceny*.

W procesie dydaktycznym uczestniczą też pracownicy innych Wydziałów Uczelni specjaliści z dziedziny nauk społecznych, biologicznych czy matematycznych.

Na Wydziale NE prowadzone są cztery kierunki studiów: *ekonomia, zarządzanie, finanse i rachunkowość, turystyka i rekreacja, logistyka* (wszystkie kierunki na poziomie pierwszego i drugiego stopnia). Dla tych kierunków wskazano osiągnięcie efekty kształcenia w dziedzinie *nauk ekonomicznych*, a dodatkowo na kierunku *turystyka i rekreacja* efekty kształcenia odnoszone są do *dziedziny nauk o Ziemi, dziedziny nauk leśnych* oraz *dziedziny nauk rolniczych*. Stan i struktura kwalifikacji zatrudnionych pracowników dydaktycznych zapewnia realizację wymogów minimum kadrowego oraz jest adekwatna do potrzeb wynikających z prowadzonego procesu kształcenia.

Relacja pomiędzy liczbą pracowników Wydziału NE (124), a liczbą studentów (**4981**) wynosi 1:40. Dobór kadry stanowiącej minimum kadrowe poszczególnych kierunków odbywa się na podstawie corocznej oceny i przeglądu stopni oraz tytułów naukowych zatrudnionych osób z podziałem na poszczególne obszary nauki, dziedziny, dyscypliny oraz oceny ich publikacji i kompetencji w zakresie prowadzenia powierzonych im zajęć dydaktycznych. Nadrzędnym kryterium zaliczenia pracownika do minimum kadrowego jest zgodność stopnia/tytułu naukowego, profilu badawczego i dorobku naukowego z obszarem kształcenia. Zaproponowane przez prodziekanów minimum kadrowe podlega akceptacji Dziekana Wydziału, który nanosi ewentualne korekty związane z dostosowaniem minimum do wytycznych wynikających z rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Zatrudnianie nowych nauczycieli akademickich odbywa się zgodnie z procedurą konkursową. Informację o konkursie ogłasza się na stronach internetowych Uczelni, urzędu Ministra NiSW oraz ministra nadzorującego Uczelnię, a także na stronach internetowych Komisji Europejskiej w europejskim portalu dla mobilnych naukowców, przeznaczonym do publikacji ofert pracy naukowców. Dla realizacji procedury konkursowej powoływana jest Wydziałowa Komisja Konkursowa. Na posiedzeniu konkursowym Komisja, na podstawie dokumentów złożonych przez kandydatów sporządza oraz przedstawia Radzie Wydziału opinię i rekomendacje. Asystentów i adiunktów zatrudnia Rektor, profesorów zatrudnia Rektor po zaopiniowaniu przez Senacką Komisję ds. Kadr oraz Senat.

Za obsadę zajęć dydaktycznych odpowiedzialni są kierownicy katedr i zakładów. W przydziale zajęć obowiązuje zasada powierzania wykładów i opieki nad pracami dyplomowymi pracownikom z co najmniej stopniem doktora, natomiast opieki nad pracami magisterskimi – wyłącznie pracownikom samodzielnym. Odstąpienie od tej zasady wymaga akceptacji Rady Wydziału.

Wydział NE w zakresie działalności dydaktycznej bazuje na pracownikach zatrudnionych na pierwszym etacie w SGGW na podstawie umowy o pracę lub mianowania. W odniesieniu do nauczycieli akademickich zatrudnienie wynika z realizowanych zadań dydaktycznych i naukowych. Pensum dydaktyczne (Uchwała nr 81–2012/2013 Senatu SGGW z dnia 24 czerwca 2013 r. w sprawie *pensum dydaktycznego*) wynosi dla osób zatrudnionych na stanowisku profesora zwyczajnego i nadzwyczajnego 210 godzin rocznie, adiunkta i asystenta 240 godzin, a wykładowcy i starszego wykładowcy 360 godzin. Plany obciążeń dydaktycznych przygotowują katedry/zakłady uwzględniając kwalifikacje, doświadczenie dydaktyczne, zainteresowania naukowe poszczególnych pracowników. Przydziały zajęć są weryfikowane i akceptowane przez dziekana. Niektóre przedmioty, w celu zapewnienia odpowiedniej jakości, prowadzone są przez pracowników innych jednostek SGGW lub przez praktyków gospodarczych zatrudnianych na podstawie umowy zlecenia. Na Wydziale zatrudnieni są i realizują zajęcia dydaktyczne również pracownicy naukowo-dydaktyczni z zagranicy. Pozwala to osiągnąć dwa efekty – zapewnia studentom dostęp do specjalistycznego języka obcego i wzbogaca zakres merytoryczny zajęć.

Wydział NE prowadzi konsekwentną i przejrzystą politykę kadrową w zakresie trybu i kryteriów zatrudniania pracowników oraz awansowania na poszczególne stopnie naukowe i stanowiska. Zasadniczą rolę w kształtowaniu polityki kadrowej Wydziału pełni, obok WSZiDJK także wewnętrzny system oceny dorobku naukowego i działalności dydaktycznej. Ocena dokonywana jest w oparciu o Ustawę z dnia 27 lipca 2005 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym* i zgodnie ze Statutem Uczelni. Główne zadania oceny kadry naukowo-dydaktycznej Wydziału realizuje Komisja ds. Oceny Nauczycieli Akademickich. Ocena dokonywana jest w zakresie działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej. Wyniki ocen okresowych oraz monitorowania osiągnięć i rozwoju naukowego pracowników są uwzględniane w polityce płacowej oraz w przyjętych zasadach przyznawania nagród i wyróżnień. W przypadku stwierdzonego braku postępu w rozwoju naukowym, następuje zmiana charakteru zatrudnienia pracownika, z etatu naukowo-dydaktycznego na etat dydaktyczny. Nowi pracownicy naukowo-dydaktyczni zatrudniani są na okres 4 lat na stanowisku adiunkta. Rekrutacja odbywa się na zasadzie otwartych konkursów. Ważną rolę w kształtowaniu polityki kadrowej pełni, na mocy statutu, zasada znaczącego powiększenia dorobku naukowego, który może być podstawą ubiegania się nauczyciela o stanowisko profesora nadzwyczajnego.

Jakość procesu dydaktycznego jest na bieżąco monitorowana poprzez badania ankietowe studentów, hospitacje zajęć i oceny wyników kształcenia (prac egzaminacyjnych, zaliczeniowych i dyplomowych) przez Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia. Pracownicy naukowo-dydaktyczni mający wybitne w danym roku akademickim osiągnięcia w zakresie podnoszenia jakości kształcenia są przedstawiani do nagrody Rektora

W ramach prowadzonej polityki kadrowej władze Wydziału wspierają rozwój kadry przez finansowanie uczestnictwa w konferencjach i kongresach naukowych, finansowanie publikacji w naukowych czasopismach krajowych i zagranicznych, finansowanie publikacji zwartych, szczególnie związanych z awansem naukowym. Szczególną opieką naukową otoczeni są pracownicy przygotowujący prace na stopień. Na Wydziale nie było przypadku niesfinansowania zaplanowanych publikacji pracowników Wydziału czy kosztów ich uczestnictwa w konferencjach.

O skuteczności prowadzonej polityki kadrowej pozytywnie świadczy fakt, że w latach 2010-2013 stopień doktora habilitowanego uzyskało 8 pracowników Wydziału, co znacząco wzmocniło pozycję kadrową i potencjał naukowy Wydziału. W 2014 r. kolejne 3 osoby uzyskały stopień doktora habilitowanego nauk ekonomicznych (1 stopień doktora habilitowanego w dyscyplinie *finanse* oraz 2 osoby w dyscyplinie *ekonomia*). W 2014 r. 2 osoby uzyskały tytuł profesora nauk ekonomicznych. Ważne dla dalszego rozwoju Wydziału

NE są też działania zmierzające do uzyskania uprawnień do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie *finanse*.

Wydział Nauk Ekonomicznych kontynuował w okresie objętym analizą wysiłek zmierzający do ukierunkowanego rozwoju kadry, mający zabezpieczyć obsługę prowadzonych kierunków studiów na wysokim poziomie, a także rozwój badań naukowych. Ważnym kierunkiem w ramach tych działań jest przeprofilowanie przez część kadry obszaru prowadzonych badań naukowych, przystosowujący dorobek do podejmowanych nowych obowiązków dydaktycznych na rozwijanych kierunkach studiów, w tym kierunku *finanse i rachunkowość*. Podejmowane badania dotyczyły takich obszarów, jak: 1) ekonomika sektora publicznego, 2) ekonomika bankowości, 3) ekonomika postępu technicznego, 4) systemy rolno-żywnościowe, 4) instytucje marketingowe, 5) ekonomika agrobiznesu, 6) finansowe uwarunkowania funkcjonowania podmiotów gospodarczych.

Na Wydziale funkcjonuje kompleksowy system motywowania kadry, który polega na przyznawaniu nagród i wyróżnień. W latach 2010-2014 przyznano łącznie 5 naukowych nagród I^o, 21 organizacyjnych nagród I^o oraz 3 nagrody za całokształt. W okresie tym, przyznano jednocześnie łącznie 21 naukowych nagród II°, 3 dydaktyczne nagrody II° i 17 nagród organizacyjnych II°. Nagrodami III° wyróżnionych zostało 9 pracowników za działalność naukową, 1 osoba za działalność dydaktyczną i 2 osoby za aktywność organizacyjną. Aby zachęcać pracowników do pracy w zespołach badawczych, za osiągnięcia przyznawane są również nagrody zespołowe. W latach 2010-2014 przyznano 3 naukowe i 4 dydaktyczne nagrody zespołowe oraz 1 nagrodę naukową III°.

Systemem motywacyjny WNE obejmuje również wyróżnienia. W latach 2010-2014 Rada Wydziału wystąpiła o następujące wyróżnienia:

- Krzyż Kawalerski Odrodzenia Polski – 2,
- Medal Złoty za Długoletnią Służbę – 26,
- Medal Srebrny za Długoletnią Służbę – 15,
- Medal Brązowy za Długoletnią Służbę – 37,
- Medal KEN – 3,
- Złoty Krzyż Zasługi – 1,
- Odznaka za Zasługi dla SGGW.

Rozwój naukowy kadry wspierany jest także przez przyznawanie stypendiów. W 2010 r. przyznano 1, a w 2011 roku 2 stypendia habilitacyjne. Jednocześnie system stypendialny obejmuje doktorantów. Na Wydziale przyznanych zostało w 2010 – 39 stypendiów, w 2011– 44, w 2012–52 stypendia, w 2013–47 i w 2014 roku 3 stypendia. Przyjęty system stypendialny wspiera rozwój młodych adeptów nauki i umożliwia stypendystom skupianie się na pracy naukowej. Nie obejmuje on jednak wszystkich słuchaczy studiów doktoranckich.

4.2)

W celu realizacji procesu dydaktycznego Wydział wykorzystuje własną infrastrukturę dydaktyczną. Nie korzysta z infrastruktury interesariuszy zewnętrznych.

Większość sal wykładowych w budynkach Wydziału została zaopatrzona w niezbędny sprzęt multimedialny oraz tablice interaktywne. Studenci ocenili jakość sprzętu komputerowego jako dobrą. W pracowniach komputerowych studenci i słuchacze mogą korzystać ze specjalistycznych programów komputerowych. W budynkach Wydziału studenci mogą korzystać z bezprzewodowego internetu na własnym sprzęcie. Jakość dostarczanego połączenia jest ich zdaniem bardzo dobra.

Na wizytowanym Wydziale nie funkcjonuje biblioteka, studenci korzystają z biblioteki Uczelnianej. Studenci i słuchacze ocenili, że w zasobach biblioteki znajduje się

wystarczająca liczba egzemplarzy wymaganej literatury. Nie zgłosili żadnych zastrzeżeń odnośnie godzin otwarcia biblioteki. Biblioteka posiada system informatyczno-biblioteczny, który pozwala studentom na łatwe znalezienie poszukiwanych pozycji. Funkcjonuje również czytelnia, czytelnia do pracy projektowej i czytelnia czasopism. W ocenie studentów liczba miejsc w czytelni jest odpowiednia, a samo miejsce jest dostosowane do pracy wymagającej skupienia.

W wielu budynkach Wydziału brak jest windy oraz toalet dostosowanych do potrzeb studentów niepełnosprawnych ruchowo, co faktycznie uniemożliwia takim studentom podjęcie studiów na ocenianym Wydziale. Brak również dostosowania infrastruktury dla osób niewidomych lub słabowidzących. Zgodnie z zapewnieniem władz Wydziału budynek w przyszłości zostanie dostosowany do potrzeb studentów niepełnosprawnych. Również biblioteka i czytelnia nie zostały dostosowane do potrzeb studentów niepełnosprawnych. Należy jednak zauważyć, że studenci niepełnosprawni mogą liczyć na wszechstronną pomoc pełnomocnika Rektora ds. osób niepełnosprawnych w przypadku potrzeb związanych z infrastrukturą dydaktyczną np. poprzez zakup niezbędnego sprzętu ułatwiającego naukę.

4.3)

Wydział Nauk Ekonomicznych SGGW nie posiada samodzielności finansowej. Dziekan Wydziału dysponuje środkami przyznawanymi przez MNiSW na realizację badań statutowych, na rozwój naukowy młodej kadry oraz częścią środków SGGW pochodzącą z dotacji dydaktycznej i środków przyznawanych na amortyzację (obowiązuje algorytm podziału środków finansowych).

Dodatkowymi źródłami finansowania działalności Wydziału są środki pochodzące z czesnego ze studiów niestacjonarnych i opłat za studia podyplomowe. Realizowane konferencje są odpłatne, co pozwala przede wszystkim sfinansować publikacje naukowe ich uczestników.

Polityka finansowa Wydziału NE jest zgodna ze strategią SGGW przyjętą do roku 2020. Jej celem jest wspomaganie rozwoju naukowego kadry naukowo-dydaktycznej, jak również poprawa infrastruktury dydaktycznej. Polityka ta sprzyja osiąganiu zakładanych efektów kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów. Corocznie ze środków Wydziału wymieniana jest część sprzętu komputerowego, realizowane są zakupy oprogramowania i baz bibliotecznych.

Na WNE stosowane są jasne zasady aplikacji o środki na publikacje, uczestnictwo w krajowych i zagranicznych konferencjach i sympozjach naukowych oraz w sympozjach i szkoleniach o charakterze dydaktycznym. Finansowany jest druk wszystkich przygotowanych prac związanych z awansami naukowymi. Funkcjonuje system wsparcia dla podejmowanych działań – granty dziekańskie, będące nagrodą za uzyskiwane osiągnięcia, jako pokrycie kosztów wyjazdów na konferencje, staże. Podejmuje się również finansowanie postępowań habilitacyjnych przeprowadzanych w Jednostkach innych uczelni. Wydział Nauk Ekonomicznych SGGW podejmuje działania również finansowe na rzecz podnoszenia jakości kształcenia. Są to działania przede wszystkim związane z uzupełnieniem bazy infrastruktury dydaktycznej, zakupami oprogramowania, uzupełnianiem zasobów bibliotecznych (z badań statutowych zakupy indywidualne publikacji w Katedrach), które mogą być wykorzystywane zarówno przez studentów, jak i pracowników naukowo-dydaktycznych.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego

w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

4.1) Polityka kadrowa Wydziału NE w pełni umożliwia dostosowanie wielkości i struktury zatrudnienia do potrzeb wynikających z prowadzonej działalności naukowej i dydaktycznej. Zasoby kadrowe Wydziału pozwalają na utrzymanie praw doktoryzowania w dyscyplinie *ekonomia* oraz spełnienie wymogów minimum kadrowego dla prowadzenia wszystkich kierunków studiów, a także osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Wydział stwarza dobre warunki dla rozwoju naukowego pracowników, finansowo i organizacyjnie wspiera ich starania o naukowe awanse. Należy zwrócić uwagę, że mimo podjętych starań, liczba samodzielnych pracowników naukowych zatrudnionych na Wydziale jako podstawowym miejscu pracy rośnie stosunkowo wolno. Stawia to wyzwania przed polityką kadrową Wydziału, którego celem strategicznym jest m.in. zdobycie uprawnień do nadawania stopnia doktora nauk ekonomicznych w dyscyplinie *finanse*.

W opinii studentów Wydział zapewnia kadrę stosowną do potrzeb wynikających z prowadzonej działalności dydaktycznej i organizacyjnej, co pozwala studentom na osiąganie w pełni zakładanych efektów kształcenia.

4.2) Infrastruktura dydaktyczna (sale wykładowe i specjalistyczne pracownie) oraz naukowa (zasoby biblioteczne) jest dobrze dostosowana do procesu kształcenia na Wydziale i pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia na studiach o profilach ogólnoakademickich. Infrastruktura dydaktyczna jednostki w większości budynków nie jest dostosowana do potrzeb studentów niepełnosprawnych.

4.3) Polityka finansowa Wydziału prowadzona jest w warunkach prawnych wynikających z systemu finansowania uczelni wyższych. Głównym źródłem finansowania działalności są środki pozyskane z MNiSzW oraz przychody własne z działalności na studiach niestacjonarnych oraz podyplomowych. Wydział powinien podjąć działania w celu zwiększenia zainteresowania przedsiębiorstw i jednostek samorządu terytorialnego wynikami prowadzonych badań naukowych i ich komercjalizacją.

5. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę

Badania naukowe pracowników WNE koordynuje Komisja ds. Badań Naukowych. Najważniejszym celem jej działalności jest zapewnienie pełnego pokrycia obszarami badawczymi prowadzonych kierunków studiów. W tym celu Wydział stara się dostosować strukturę organizacyjną poprzez tworzenie odpowiednich zakładów w Katedrach. Nie zawsze nazwa Katedry odpowiada profilowi prowadzonych działań. Czasem pole badawcze jest szersze niż nazwa Katedry, a czasem odwrotnie.

Tematyka prowadzonych na Wydziale badań naukowych koncentruje się przede wszystkim na obszarach związanych z *ekonomiką rolną* oraz sektorem *agrobiznesu*. Badania obejmują między innymi problemy łańcuchów dostaw przetwórstwa żywnościowego, efektywności wybranych sektorów rolnictwa oraz innowacji produktowych i procesowych w przedsiębiorstwach produkcji żywności. Ważnym obszarem badawczym jest także finansowanie agrobiznesu głównie w zakresie konkurencyjności kosztowej gospodarstw rolnych i możliwości jej poprawy a także efektywności banków spółdzielczych. W obszarze tym Wydział współpracuje z Uniwersytetem Ekonomicznym we Wrocławiu oraz Uniwersytetem Szczecińskim, czyli jednostkami posiadającym uprawnienia do nadawania stopni naukowych w dyscyplinie *finanse*.

Kolejnym badawczym obszarem jest *ekonomia sektora publicznego*, w tym uwarunkowań prawno-organizacyjnych rozwoju tego sektora w zakresie produkcji rolniczej. Badania prowadzone w ramach powyższych obszarów mają pełne odzwierciedlenie w procesie dydaktycznym i są ściśle powiązane ze studiami doktoranckimi prowadzonymi na Wydziale oraz treściami programowymi przedmiotów realizowanych na studiach doktoranckich.

Doktoranci prowadzą badania naukowe pod kierunkiem opiekunów naukowych. Efekty pracy naukowej doktoranta weryfikowane są poprzez publikacje, pozyskiwanie grantów, prezentacje na konferencjach i seminariach naukowych w Katedrach a przede wszystkim poprzez przygotowanie i obronę prac doktorskich. W 2015 r. zorganizowano I Ogólnopolską Konferencję Doktorantów Wydziału NE. Celem tej konferencji jest wymiana wiedzy i doświadczeń między środowiskiem doktorantów w zakresie prowadzonych badań naukowych. Tematyka konferencji obejmuje zagadnienia z dziedziny *nauk ekonomicznych*, dotyczących m.in. ekonomiki przedsiębiorstw, ekonomii sektora publicznego, finansów i rachunkowości, zarządzania i marketingu, bioekonomii, nauk przyrodniczych. Badania prowadzone na Wydziale przez doktorantów w większości dotyczą dyscypliny *ekonomia*. Występują również projekty interdyscyplinarne. W latach 2012-2014 doktoranci opublikowali łącznie ponad 150 artykułów w czasopismach naukowych z listy B MNiSW oraz prawie 60 rozdziałów w monografiach w języku polskim i angielskim. Brakuje ciągle jednak znaczącej liczby publikacji w czasopismach z Impact Factor. Wydział wydaje lub uczestniczy w wydawaniu 7 czasopism naukowych w tym: ACTA Scientiarum Polonorum Oeconomia (10 pkt); Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Problemy Rolnictwa Światowego (8 pkt); Roczniki Naukowe Ekonomii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich (8 pkt) we współpracy z Komitetem Ekonomii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich PAN; Zeszyty Naukowe: Polityki Europejskie, Finanse i Marketing (8 pkt); Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej (8 pkt), Zarządzanie Finansami i Rachunkowość (oczekuje na umieszczenie na liście B) oraz Turystyka i Rozwój Regionalny (oczekuje na umieszczenie na liście B).

W latach 2012-2014 doktoranci uczestniczyli w konferencjach zagranicznych na Ukrainie, Czechach, Słowacji, Łotwie, Austrii czy Włoszech oraz w wiodących uczelniach w Polsce. Od 2010 r. doktoranci prowadzili badania także w ramach uzyskanych grantów promotorskich przyznanych przez MNiSzW oraz NCN (5 projektów badawczych) oraz jeden realizowany przez osobę nie posiadającą stopnia doktora przyznany w 2012 r.

Główne obszary badawcze doktorantów obejmują: efektywność ekonomiczną przedsiębiorstw rolniczych o różnych formach organizacyjno-prawnych; modele sukcesji, jako czynnik determinujący tempo i kierunek przemian strukturalnych w polskim rolnictwie; inwestycje w środki trwałe, jako czynnik wzrostu produktywności rolnictwa; uwarunkowania i ocena innowacyjności przedsiębiorstw rolniczych w Polsce; ocenę konkurencyjności polskich produktów rolno-spożywczych na rynkach wybranych krajów na podstawie przewag komparatywnych; ekonomiczne determinanty aktywności eksportowej polskich grup i organizacji producentów owoców i warzyw; ekonomiczne efekty zmian regulacji prawnych w gospodarce odpadami komunalnymi czy wreszcie Ekonomiczno-społeczne determinanty zróżnicowania obszarów wykluczenia technologicznego w Polsce; oraz oddziaływanie procesów koncentracji na efektywność europejskiego sektora rolno-spożywczego w aspekcie ekonomii informacji. Wszystkie wymienione zagadnienia mają ścisły związek z tematyką prowadzonych studiów doktoranckich (zwłaszcza w aspekcie uwarunkowań ekonomicznych oraz społecznych).

Na spotkaniu ZO PKA z pracownikami WNE oraz na spotkaniu z Komisją ds. Badań Naukowych wyraźnie podkreślano obecność kilku indywidualności naukowych na Wydziale, które skupiają wokół siebie zespoły badawcze. Wskazywano na problemy z pozyskiwaniem

grantów ze środków centralnych (NCN, NCBiR) i na fakt indywidualnych kontaktów oraz starań pracowników na rzecz rozwoju naukowego. Ponadto zwrócono uwagę na systemowe problemy z rozwojem naukowym w grupie pracowników ze stopniem doktora, którzy ukończyli 35 lat. Przewodnicząca Komisji ds. Badań Naukowych wskazała, że Komisja dąży do tego, aby opiniować naukowe cele strategiczne WNE, a także, by mieć większy wpływ na kierunki badań realizowanych we współpracy z otoczeniem gospodarczym. Komisja chce także inicjować zmiany w strategii Wydziału na rzecz uzupełniania celów oraz wprowadzenia bardziej obiektywnych mierników ich realizacji.

Studenci a także doktoranci, mają możliwość realizacji badań naukowych poprzez koła naukowe. Na Wydziale działa sześć kół naukowych, w których aktywność wykazują studenci i doktoranci. Są to: Koło Naukowe Public Relations skupiające ok 10 członków, Koło Naukowe ENACTUS – odpowiedzialnego biznesu zrzeszające 50 osób, Koło Naukowe Ekonomistów (16 osób), Koło Naukowe Logistyki (44 osoby), Koło Naukowe Finansistów i Bankowców (18 członków) oraz międzywydziałowe Koło Naukowe Turystyki (11 osób).

Członkowie Kół Naukowych mają możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych Wydziału, działając we współpracy z opiekunem naukowym, znajdują tematy badawcze i uczestniczą w warsztatach i studenckich konferencjach naukowych. Koła Naukowe biorą udział w różnych konkursach branżowych odnosząc sukcesy w zdobywaniu grantów od firm (Lotus), wyjazdów zagranicznych (stypendium DAAD). Efektem konferencji kół naukowych są publikacje, np. *Współczesne problemy nauk ekonomicznych* czy *Przegląd dorobku kół naukowych SGGW*, ta ostatnia publikacja może być traktowana jako forum porównywania i wzajemnej rywalizacji kół działających na Uczelni. Jak powiedziała przewodnicząca jednego z kół Wydziału – ocena efektów badań dla „kołowiczów” jest bardzo pozytywna.

Ocenę badań naukowych na WNE SGGW można podsumować następująco:

Silne strony:

- Komisja do spraw badań naukowych i jej działania;
- Duża liczba czasopism naukowych wydawanych przez Wydział;
- Powiązanie tematów badawczych prowadzonych na Wydziale ze wszystkimi kierunkami studiów I, II i III stopnia;
- Silne indywidualności wśród kadry pracowniczej, osoby współpracujące z zagranicą i z praktyką gospodarczą;
- Włączanie studentów w realizację badań naukowych za pośrednictwem kół naukowych oraz seminariów dyplomowych;
- Włączanie doktorantów w realizację badań naukowych.

Słabe strony:

- Struktura kadry naukowo-badawczej w zakresie dorobku, wieku, posiadanych stopni naukowych;
- Struktura publikacji pod względem umiędzynarodowienia, punktacji, cytawalności;
- Niepełna synchronizacja dorobku naukowego z prowadzonymi przedmiotami.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego

w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Wydział Nauk Ekonomicznych SGGW prowadzi badania naukowe w obszarze nauk społecznych, dziedzinie nauk ekonomicznych i dyscyplinach naukowych ekonomia, nauki o zarządzaniu, finanse, a dodatkowo także tematy badawcze związane z turystką i rekreacją. Tematyka badań jest powiązana z oferowanymi kierunkami studiów, a wyniki tych badań oraz najnowsze osiągnięcia nauki wykorzystuje się w procesie kształcenia. Jednostka stwarza doktorantom warunki do prowadzenia samodzielnych

badan naukowych, a studentom umożliwia udział w badaniach przez nią prowadzonych za pomocą kół naukowych, wydawanych czasopism i organizowanych konferencji. Wysoko należy ocenić działalność Studenckich Kół Naukowych działających na Wydziale.

6. Uczestniczenie jednostki w krajowej i międzynarodowej wymianie studentów, doktorantów, pracowników naukowych i dydaktycznych oraz współpraca z krajowymi i międzynarodowymi instytucjami akademickimi, a także z przedsiębiorstwami i instytucjami

6.1)

Wydział Nauk Ekonomicznych SGGW czynnie uczestniczy w programach międzynarodowych, które umożliwiają wymianę studentów, doktorantów i pracowników naukowo-dydaktycznych. Ważne jest, że oferowane kształcenie w zagranicznych ośrodkach akademickich jest spójne z danym kierunkiem studiów. Mobilność studentów Jednostki w kolejnych latach utrzymuje się na stałym poziomie. W latach 2011-2014 w programie Erasmus uczestniczyło kolejno 39, 43 oraz 33 studentów Jednostki.

Wymiana jest prowadzona na podstawie umów bilateralnych, podpisanych w ramach programów edukacyjnych, do których przystąpiła Uczelnia oraz Wydział Nauk Ekonomicznych. Należą do nich następujące programy: ERASMUS-LLP, ERASMUS MUNDUS, CEEPUS, PAX, stypendia DAAD, Program im. Lane'a Kirklanda.

Wydział systematycznie uaktualnia katalog zawartych umów, podpisując nowe porozumienia w celu podnoszenia jakości kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów oraz dostosowując posiadane oferty do potrzeb i zainteresowań studentów. W roku akademickim 2013/2014 WNE, w ramach programu Erasmus LLP, podpisał 53 umowy bilateralne dla około 155 studentów i doktorantów zapewniające także możliwości wymiany nauczycieli akademickich. Umowy zostały podpisane z 53 uniwersytetami z 21 państw (Wielka Brytania, Austria, Belgia, Chorwacja, Czechy, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Litwa, Niemcy, Norwegia, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Turcja, Węgry i Włochy – lista uczelni oraz umowy były dostępne do wglądu podczas wizytacji).

Proces rekrutacji studentów na wymianę zagraniczną ma charakter powszechny. W opinii studentów wymagania stawiane kandydatom ubiegającym się o wyjazd uwzględniają zasadę równych szans. Rekrutacja oraz postępowanie dotyczące wymiany międzynarodowej funkcjonują poprawnie z punktu widzenia studentów.

Proces dotyczący wymiany studentów w programie Erasmus LLP, odbywa się w dwóch turach, tj.: nabór główny oraz nabór uzupełniający na semestr letni, który pozwala zapełnić wolne miejsca przygotowane dla uczestników programu. Informacje dotyczące zasad naboru i warunki wyjazdu, wraz z ofertą miejsc dostępnych na WNE, są zamieszczane na stronach internetowych Uczelni, Wydziału, Facebook-u (Biura Współpracy Międzynarodowej i samorządu studentów WNE), jak również na wydziałowych tablicach informacyjnych oraz przy pokoju Koordynatora. Ponadto, Biuro Współpracy Międzynarodowej i Koordynator WNE organizują spotkania informacyjne, dotyczące zasad naboru i warunków wyjazdu, etapów rekrutacji oraz spotkania z przedstawicielami uczelni partnerskich. Studenci mogą zapoznać się z możliwościami wymiany oraz ofertą edukacyjną uczelni partnerskich w trakcie wykładów prowadzonych przez nauczycieli akademickich. Władze Wydziału potwierdziły wiarygodność informacji udostępniając wizytującemu zespołowi *Print subscription*. Należy zaznaczyć, że studenci potwierdzają podane źródła informacji i pozytywnie oceniają działalność Biura Współpracy Międzynarodowej oraz Koordynatora WNE.

Kwalifikacja kandydatów do wyjazdów zagranicznych na Wydziale jest prowadzona przez specjalnie do tego powołaną Komisję. W jej skład wchodzi: Prodzikan ds. Dydaktyki, Pełnomocnik Dziekana ds. Wymiany Studentów oraz Członek Uczelnianej Komisji ds. Współpracy Międzynarodowej. W postępowaniu kwalifikacyjnym są uwzględniane trzy kryteria: osiągnięcia w nauce, znajomość języków obcych oraz dodatkowo aktywność studentów (m.in.: uczestnictwo w kołach naukowych, praca na rzecz Uczelni i Wydziału). Przyznawanie miejsc, w ramach wymiany, jest również uzależnione od posiadanych kwalifikacji językowych oraz kierunków studiów oferowanych przez uczelnie partnerskie. W trakcie rekrutacji, jak i w czasie przygotowań do wyjazdu, studenci korzystają z pomocy Koordynatorów (wydziałowego i uczelnianego) ds. Programu Erasmus, którzy służą pomocą w wyborze odpowiedniej oferty kształcenia. Wśród dokumentów aplikacyjnych studenci przygotowują Kartę Uzgodnień oraz Kartę Porównań programu realizowanego na Wydziale Nauk Ekonomicznych oraz programu realizowanego na uczelni partnerskiej. Dokumenty te pomagają weryfikować, czy student w trakcie wyjazdu będzie w stanie osiągnąć zamierzone efekty kształcenia dla danego kierunku. W przypadku niezrealizowania przez studenta całego programu na uczelni partnerskiej, Wydział stwarza dogodne warunki dla finalizowania programu studiów po powrocie na Uczelnię.

Ze względu na liczbę podpisanych umów, a także liczbę oferowanych miejsc, najwięcej studentów uczestniczy w programie wymiany międzynarodowej Erasmus LLP. W tym programie, w latach 2009-2014, uczestniczyło w sumie 391 studentów. W tej liczbie 206 osób stanowili studenci wyjeżdżający za granicę (88 licencjatów, 116 magistrów, 2 doktorantów), natomiast 185 studentów przyjechało z zagranicy. Największą popularnością, wśród wyjeżdżających studentów, cieszyły się Portugalia, Norwegia, Niemcy, Czechy i Holandia. Najczęściej wybieranym uniwersytecie zagranicznym był Universidade de Trás-os-Montes e Alto Douro w Portugalii, na drugim miejscu wspólnie uplasowały się: Universidade Católica Portuguesa i Georg – August- Universität Göttingen.

W latach 2010-2014 z wymiany międzynarodowej na WNE skorzystało 15 doktorantów i 51 pracowników akademickich. Wydział cieszy się też zainteresowaniem doktorantów i pracowników uczelni zagranicznych. W wymienionym okresie przebywało na WNE 23 doktorantów i 42 pracowników akademickich, głównie z Czech, Holandii, Austrii i Turcji.

Podpisane umowy umożliwiają również podjęcie nowych form współpracy w ramach tworzonych programów dydaktycznych, czy też programów badawczych, np. umowa bilateralna, w ramach Erasmus LLP, pozwoliła na aplikacje i pozyskanie środków z Funduszu Stypendialnego i Szkoleniowego - *Mobilność Studentów i Pracowników Uczelni* na okres 1.07.2014-31.09.2014.

Proces rekrutacyjny, w programach ERASMUS MUNDUS, CEEPUS, PAX, stypendia DAAD, Program im. Lane'a Kirklanda, jest prowadzony przez Biuro Współpracy Międzynarodowej. Zasady rekrutacji są określane poprzez wymagania poszczególnych programów. Informacje o naborze na ww. programy i stypendia, są umieszczane na stronach internetowych Uczelni i Wydziału Nauk Ekonomicznych.

Program Erasmus Mundus umożliwia wymianę studentów (BSc, MSc), doktorantów, stażystów (PostDoc) i nauczycieli akademickich z krajami spoza Unii Europejskiej. Program ten zapewnił możliwość wyjazdu 12 studentów i umożliwił wzrost internacjonalizacji Wydziału poprzez udział 82 studentów w zajęciach prowadzonych w języku angielskim. W zajęciach tych uczestniczyli studenci pochodzący z Azerbejdżanu, Gruzji, Kirgistanu, Ukrainy, Rosji i innych krajów. WNE czynnie uczestniczy w programie Erasmus Mundus poprzez wymianę studentów, doktorantów oraz nauczycieli akademickich w poszczególnych edycjach programu, według podziału geograficznego: IAMONET-RU, EURASIA, EURASIA2, CENTRAL ASIA, ALRAKIS, ALRAKIS II, MARCO XXI oraz ALFABET.

Wymiana jest realizowana od roku 2010 i przewiduje się jej zakończenie w roku 2018. Każdy lot projektu zrzesza po kilkanaście uczelni europejskich i pozaeuropejskich (z Chin, Laosu, Mongolii, Indonezji, Malezji, Tajlandii i Wietnamu). Wymiana jest w ramach tworzonych konsorcjów jest prowadzona przez okres czterech lat.

Z oferty programów dydaktycznych i zagranicznych staży naukowych w latach 2009-2014 wyjechało 22 doktorantów (3–Erasmus LLP, 4–Erasmus Mundus, 5–Własny Fundusz Stypendialny, 7–Stypendia DAAD oraz 3–CEEPUS). Równocześnie Wydział przyjął 16 doktorantów uczelni partnerskich (8–Erasmus Mundus, 5–CEEPUS, 3–Program im. Lane’a Kirklanda,). Wymiana ta umożliwiła doktorantom zdobycie międzynarodowego doświadczenia, przeprowadzenie badań naukowych, jak również nawiązanie kontaktów do dalszej współpracy. WNE umożliwia doktorantom uczestniczenie w zagranicznych formach wsparcia pracy naukowej i dydaktycznej takich jak: udział w międzynarodowych grantach, stażach naukowo-dydaktycznych, wymianie bezpośredniej oraz konferencjach zagranicznych.

W ramach współpracy międzynarodowej studenci WNE mogą też korzystać z oferty praktyk zagranicznych (program studenckich praktyk zagranicznych i program Erasmus-praktyki). W latach 2009-2013, w ramach tego programu wyjechało 77 studentów Wydziału, a 4 studentów zagranicznych przyjechało w ramach istniejących sieci dostępnych praktyk.

Praktyki pozwalają studentom przygotować się do efektywnego wejścia na rynek pracy poprzez sprawdzenie swoich umiejętności i zdobycie międzynarodowego doświadczenia, tak istotnego by zaistnieć na krajowym i międzynarodowych rynkach pracy. Odbywana praktyka jest powiązana z kierunkiem studiów i może być realizowana jako obowiązkowa (w ramach programu studiów) lub nieobowiązkowa (zaliczana do dorobku studenta).

W ramach wymiany międzynarodowej z Wydziału Nauk Ekonomicznych w latach 2010-2014 wyjechało łącznie 409 studentów, 26 doktorantów i 82 pracowników akademickich Wydziału do 389 instytucji zagranicznych.

Jak wynika z udostępnionych informacji oraz uwag przekazanych podczas wizytacji przez studentów studenci wizytowanego Wydziału mają możliwość udziału w programie międzynarodowym Erasmus. Uczelnia podpisała 53 umowy partnerskie na rok akademicki 2013/2014 dla studentów WNE. W wymianie międzynarodowej biorą udział studenci I i II stopnia studiów, a oferowane kształcenie w zagranicznych ośrodkach akademickich jest spójne z wybranym kierunkiem studiów. Mobilność studentów Jednostki w kolejnych latach utrzymuje się na stałym poziomie. W latach 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014 w programie Erasmus uczestniczyło kolejno 39, 43 oraz 33 studentów Jednostki, co wskazuje na umiarkowane zainteresowanie programami międzynarodowymi wśród nich.

Można stwierdzić iż efekty pracy naukowo-badawczej pracowników Wydziału mają charakter ogólnokrajowy, o czym świadczy zasięg ich publikacji. Jedynie niektórzy pracownicy poddają się ocenie międzynarodowej, poprzez podejmowanie współpracy z pracownikami z USA, Finlandii czy Niemiec. Działania te są jednak bardzo korzystne zarówno dla rozwoju pracowników jak i doktorantów oraz studentów.

6.2)

Istotnym elementem internacjonalizacji procesu dydaktycznego na WNE jest czynny udział pracowników Wydziału w programach dydaktycznych oraz stażach naukowych. W latach 2009-2014, w ramach programów Erasmus LLP, Erasmus Mundus, CEEPUS, EURECA, im. Lane’a Kirklanda, Stypendiów DAAD czy Własnego Funduszu Stypendialnego, wyjechało za granicę 51 pracowników WNE. W tym samym czasie przyjechało do Polski 42 zagranicznych nauczycieli akademickich, którzy uczestniczyli w krótkookresowych stażach dydaktycznych oraz stażach naukowych. Prowadzona wymiana nauczycieli akademickich skutkuje rozwojem

badan naukowych, przekazywaniem doświadczeń dydaktycznych, a także stwarza szansę przeniesienia współpracy na inne obszary współpracy (wspólne projekty badawcze, współorganizacja konferencji naukowych i inne). Wymiana pracowników stwarza również możliwość propagowania oferty programów dydaktycznych oferowanych przez WNE oraz uczelnie partnerskie. Współpraca przyczynia się do podniesienia oferty edukacyjnej Wydziału (nowe programy, specjalności np. w ramach programu EURECA, młodszy menadżer jakości).

W ramach internacjonalizacji procesu kształcenia wizytowany Wydział organizuje wykłady otwarte i seminaria kierowane do studentów. Informacje o wykładach nauczycieli akademickich z uczelni partnerskich są umieszczane na stronie internetowej WNE oraz na wydziałowych tablicach informacyjnych. Dodatkowo studenci mogą zapoznać się z możliwościami wymiany oraz ofertą edukacyjną uczelni partnerskich w trakcie wykładów prowadzonych przez zagranicznych nauczycieli akademickich.

Do istotnych elementów internacjonalizacji procesu dydaktycznego można zaliczyć szeroką ofertę przedmiotów wykładanych w języku angielskim. Zajęcia prowadzone w języku angielskim są dostępne zarówno dla studentów polskich, jak i zagranicznych. W ostatnich latach grupa studentów przyjeżdżających wzrosła i w latach 2011-2014 wyniosła kolejno 31, 47 i 46 osób. Oferta przedmiotów w języku angielskim na WNE, w roku akademickim 2013-2014, obejmowała 58 przedmiotów z zakresu ekonomii, finansów i rachunkowości, zarządzania oraz turystyki i rekreacji. Dodatkowo Wydział oferuje specjalność *M.Sc. in Economics and Organization of Enterprises* prowadzoną w języku angielskim na studiach II stopnia kierunku *ekonomia*. Należy zaznaczyć, że Wydział uaktualnia co roku ofertę przedmiotów wykładanych w języku angielskim. Szczegółowa lista oferowanych przedmiotów znajduje się na stronie internetowej Uczelni. Studenci pozytywnie wypowiadali się na temat oferowanych możliwości internacjonalizacji procesu kształcenia. W ocenie studenckiej wskazane działania w pełni spełniają swoją rolę.

W latach 2010-2012 WNE SGGW był partnerem w programie EURECA - PROJEKT CONSUMER AFFAIRS - Europejskim Programie Studiów Magisterskich w zakresie Nauk Konsumenckich w Niemczech, Danii, Holandii i w Polsce. Koordynatorem projektu był: Technische Universität München (TUM) a partnerami: Aarhus School of Business, University of Aarhus, Wageningen University, Warsaw University of Life Sciences (SGGW). Program EURECA umożliwiał studentom odbycie jednego semestru studiów na uczelni partnerskiej za granicą oraz **uzyskania podwójnego dyplomu**.

Program był kierowany dla studentów, którzy posiadają tytuł zawodowy licencjata lub inżyniera z zakresu ekonomii, socjologii, zarządzania lub nauk konsumenckich, a także posiadają certyfikat z języka angielskiego TOEFL. W postępowaniu kwalifikacyjnym były brane pod uwagę następujące kryteria: minimalna liczba 30 ECTS uzyskanych z przedmiotów z zakresu ekonomii/socjologii, zarządzania lub nauk konsumenckich, ukierunkowana orientacja na UE, ocena CV i listu motywacyjnego oraz wcześniejsza edukacja. W trakcie procesu rekrutacji, jak i w trakcie przygotowań do wyjazdu studenci korzystali z pomocy Koordynatora Wydziałowego, który służył pomocą w wyborze odpowiedniej oferty kształcenia. Wydział Nauk Ekonomicznych włączył się do projektu wraz z ofertą przedmiotów prowadzonych w ramach specjalności *Economics and Management*.

W ramach programu EURECA - PROJEKT CONSUMER AFFAIRS 19 studentów WNE wyjechało na studia do Niemiec, Holandii i Danii. W tym samym czasie 4 studentów przyjechało na WNE w celu realizacji jednego semestru studiów. Z możliwości uzyskania podwójnego dyplomu skorzystał tylko 1 student, który uzyskał dyplom WNE SGGW oraz Technische Universität München (TUM). Od roku akademickiego 2013/2014 program EURECA został włączony w ofertę programu ERASMUS.

W czasie wizytacji zostały również sprawdzone bazy danych z zagranicznymi publikacjami naukowymi, dostępne dla studentów i pracowników WNE w Bibliotece

Główniej SGGW w Warszawie oraz poprzez stronę internetową www.bg.sggw.pl. Biblioteka zapewnia studentom Wydziału dostęp do 9 baz pełnotekstowych, takich jak: EBSCO (800 czasopism), ELSEVIER (377 czasopism), SpringerLink (450 tytułów), JSTOR (około 400 tytułów), Oxford Journals (39 tytułów), ProQuest, Wiley Online Library, Nature, Science. Studenci mogą również korzystać z 5 baz abstraktowych (Web of Science, Scopus, Biological Abstracts, CAB Abstracts oraz FSTA). Ponadto biblioteka gwarantuje dostęp do 377 czasopism wydawnictwa naukowego Elsevier.

W ramach internacjonalizacji procesu kształcenia wizytowany Wydział organizuje wykłady otwarte i seminaria skierowane dla społeczności studenckiej WNE. Przykładem jest prowadzenie w ostatnich latach zajęć dydaktycznych przez 4 profesorów z zagranicznych ośrodków akademickich.

Pozytywnie należy ocenić wzrost zainteresowania wśród studentów zagranicznych możliwością podjęcia kształcenia na wizytowanym Wydziale z programu Erasmus. W ostatnich latach grupa studentów przyjeżdżających wzrosła (w latach 2011/2012, 2012/2013 i 2013/2014 wyniosła kolejno 31, 47 i 46 osób). Istotne jest zainteresowanie studentów odbywaniem praktyk w zagranicznych Jednostkach.

Pozytywnie należy ocenić możliwość udziału studentów WNE w zajęciach prowadzonych w języku obcym (w szczególności ramach przedmiotów fakultatywnych). W roku akademickim 2013/2014 wizytowana Jednostka oferowała 57 przedmiotów w języku obcym. Dodatkowo Wydział oferuje specjalność *M.Sc. in Economics and Organization of Enterprises* prowadzoną w języku angielskim na studiach II stopnia kierunku ekonomia. Studenci pozytywnie wypowiadali się na temat oferowanych możliwości internacjonalizacji procesu kształcenia. W ocenie studenckiej wskazane działania w pełni spełniają swoją rolę.

6.3)

SGGW umożliwia swoim studentom uczestnictwo w wymianie krajowej poprzez podpisanie porozumienia polskich uczelni w sprawie systemu mobilności studentów MOST. Niezbędne informacje oraz etapy rekrutacji studentów dostępne są na stronie Internetowej Uczelni. W ostatnich latach żaden ze studentów WNE nie uczestniczył jednak w tym programie. Studenci podczas spotkania z ZO PKA pozytywnie ocenili oferowane możliwości wymiany krajowej.

Współpraca międzynarodowa Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie wynika bezpośrednio z jednego z celów strategicznych rozwoju Wydziału. W ramach tego celu założono poszerzenie współpracy z wiodącymi ośrodkami krajowymi i zagranicznymi w zakresie kształcenia oraz prowadzenia badań naukowych. Pracownicy Wydziału w latach 2010-2014 uczestniczyli w 14 międzynarodowych projektach naukowych. W realizowanych projektach uczestniczyli nie tylko nauczyciele akademicy, ale również doktoranci. W niektórych przypadkach do współpracy zaproszono także studentów, którzy pomagali w zbieraniu potrzebnych materiałów. Tematyka projektów skupia się wokół zagadnień ekonomiki rolnictwa i gospodarki żywnościowej, rolnictwa zrównoważonego oraz wpływu Wspólnej Polityki Rolnej UE na sektor rolny. W omawianych projektach realizowano m.in. następujące tematy: *Środowiskowe wpływy różnych systemów zmianowania roślin w Unii Europejskiej*, *Działania przygotowawcze w punktach kontroli*, *Dostarczanie korzyści środowiskowych przez podstawowe programy rolno-środowiskowe*, *System Informacji Sensorycznej o Produktach Ekologicznych*. Uzyskane wyniki badań są publikowane w renomowanych czasopismach krajowych i zagranicznych. Wiedza zdobywana przez pracowników i doktorantów, a pochodząca bezpośrednio z badań empirycznych w różnych krajach, jest wykorzystywana w procesie dydaktycznym. Dodatkowo służy do przygotowania prac doktorskich, magisterskich oraz licencjackich. W tych pracach często wykorzystuje się dane uzyskane w trakcie realizacji międzynarodowych projektów naukowych. Informacje o

realizowanych projektach są dostępne dla studentów, doktorantów i pracowników na stronie internetowej Wydziału. Podczas seminariów magisterskich i licencjackich prowadzący informują o możliwościach pisania pracy z zakresu badań realizowanych w ramach danego projektu u konkretnych promotorów. Z punktu widzenia studentów oferowana współpraca znacząco uwzględnia studentów wizytowanej Jednostki.

Głównymi partnerami, w projektach badawczych i dydaktycznych realizowanych na Wydziale Nauk Ekonomicznych, są instytucje z Holandii, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Włoch, Austrii, Belgii, Czech, Finlandii, Francji, Grecji, Hiszpanii, Irlandii, Litwy, Norwegii, Portugalii, Rumunii, Słowacji, Słowenii, Turcji, Węgier i Ukrainy.

Przykładem współpracy zagranicznej wizytowanego Wydziału, zasługującym na szczególną uwagę, są międzynarodowe konferencje naukowe. W latach 2010-2014 odbyło się 55 konferencji, w których uczestniczyło łącznie 811 gości zagranicznych. W organizowanych konferencjach biorą udział zarówno pracownicy Wydziału, jak i doktoranci oraz studenci. Największym wydarzeniem międzynarodowym, w analizowanym okresie, był XIX Światowy Kongres *International Farm Management Association* (2013), w którym - oprócz uczestników krajowych - udział wzięło 200 gości z całego świata.

Wydział aktywnie wspiera wyjazdy pracowników i doktorantów na ważne międzynarodowe konferencje naukowe. W latach 2010-2014 na konferencje międzynarodowe do 33 krajów świata wyjechało 288 pracowników i doktorantów, których udział był połączony z wygłoszeniem referatu naukowego. Pracownicy uczestniczący w konferencjach międzynarodowych wchodzi również w skład rad programowych, przewodniczą sesjom plenarnym oraz obradom w sekcjach.

Siedmiu pracowników Wydziału zasiada w radach programowych kilku międzynarodowych czasopism naukowych, jak: *Studia Mundi Economica*, *Journal of Central European Green Innovation*, *The future of Economics: between Rules and Discretions biannual collection of paper*, *Croatia* i inne. Wykładowcy WNE są też członkami 17 międzynarodowych organizacji takich jak *European Association of Agricultural Economists (EAAE)*, *International Farm Management Association (IFMA)*, *International Association of Agricultural Economists (IAAE)*, *Łotewska Akademia Nauk* i inne.

Internacjonalizacja procesu kształcenia i rozbudowana współpraca międzynarodowa ujawnia się także w trakcie zajęć prowadzonych przez profesorów z uczelni zagranicznych. W latach 2010-2015 **osiemnastu profesorów** zagranicznych wygłosiło łącznie **660 godzin wykładów**. Byli to profesorowie z University of Massachusetts Dartmouth, South Dakota State University, University of Vaasa (Finlandia), University of Bonn, University of East London, University of Salford in Manchester, Czech University of Life Sciences, Latvia University of Agriculture oraz University of Georgia (USA). Profesorowie zagraniczni, oprócz wykładów, od 2012 r. prowadzili również 16 specjalnych seminariów. Niektóre seminaria miały charakter wydziałowy, inne międzynarodowy, a niektóre prowadzone *on-line*. Spis wszystkich tematów wykładów oraz seminariów, prowadzonych przez wykładowców zagranicznych, był udostępniony do wglądu wizytującym członkom PKA. W czasie wizytacji zorganizowano też spotkanie z profesorami wykładającymi w tym czasie na WNE (dwaj wykładowcy z Pragi oraz wykładowca z Londynu i Kijowa).

Oprócz powyższych działań Wydział realizuje również międzynarodową współpracę sieciową. W roku 2006 utworzono Forum Współpracy Polsko-Ukraińskiej, rozszerzone później o Słowację, Czechy i Węgry. Forum to organizuje cykliczne spotkania pracowników naukowo-dydaktycznych. W trakcie odbywających się spotkań są prezentowane wyniki prac naukowych, prowadzone debaty, a także rozszerzane oraz nawiązywane nowe kontakty naukowe. Do 2014 roku w ramach istniejącego Forum, odbyło się 7 spotkań, które miały miejsce w różnych krajach. Na bazie organizowanej współpracy powstało w 2011 roku stowarzyszenie Visegrad University Association VUA, które obecnie posiada pięćdziesięciu

dwóch członków – głównie uniwersytetów Państw Grupy Wyszehradzkiej oraz Ukrainy i Rosji.

Wizytowany Wydział czynnie uczestniczy w pracach Euroleague for Life Sciences (ELLS), zrzeszającej wiodące uniwersytety przyrodnicze w Europie. Przedstawiciele WNE uczestniczą w pracach w obszarze *Economics, Management and Social Sciences in Rural Development*, m.in. organizując co roku szkoły letnie (od 2007 r.).

Wydział Nauk Ekonomicznych może się poszczycić również imponującymi osiągnięciami w publikacjach zagranicznych. W latach 2011-2014 w opracowaniach zagranicznych opublikowano 391 prac, w tym artykuły w czasopismach zagranicznych z IF – 11, artykuły w czasopismach zagranicznych innych niż z IF – 165, rozdziały w monografiach zagranicznych – 207 oraz 8 monografii zagranicznych. Bardzo duża aktywność publikacyjna powoduje, że Wydział, jako jednostka naukowa, jest rozpoznawalna w Europie i na świecie.

Wydział w ramach współpracy z ośrodkami akademickimi umożliwia studentom uczestnictwo w krajowych i międzynarodowych konferencjach, seminariach oraz sympozjach naukowych. Udział studentów we wskazanych aktywnościach naukowych jest jednak incydentalny. WNE uczestniczy również w międzynarodowych projektach naukowych. Istotny jest udział studentów w projektach ISAFRUIT, CLAIM czy CAP-Dairy, gdzie brali oni udział w zbieraniu i przetwarzaniu danych. Z punktu widzenia studentów oferowana współpraca znacząco uwzględnia studentów wizytowanej Jednostki.

6.4)

Realizacja przyjętej misji oraz strategii Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW jest możliwa dzięki głębokiej i ciągle doskonalonej współpracy z partnerami z otoczenia społeczno-gospodarczego. Są oni włączeni w proces doskonalenia procesu dydaktycznego dzięki działaniom Kolegium Dziekańskiego, pracownikom utrzymującym współpracę z przedsiębiorstwami oraz studentom szczególnie z Kół Naukowych. Nazwy firm oraz instytucji i wykaz rodzajów prowadzonej współpracy zawiera *Raportu samooceny*. Formy współpracy są różnorodne począwszy od realizacji praktyk i staży, a skończywszy na współorganizacji kursów, seminariów oraz konferencji naukowych. Porozumienia są zgodne z zarządzeniem Rektora SGGW nr 59 z dnia 8.08.2014r. w sprawie procedury postępowania przy zawieraniu umów. Głównym ciałem doradczym jednostki jest powołana Rada Pracodawców WNE (decyzja nr 17/2013 z dnia 09.09.2013) i Rada Absolwentów WNE (decyzja nr 18/2013 z dnia 09.09.2013)

Członkowie Rad wyrażają opinie w zakresie rozwoju Wydziału i procesów dydaktycznych, które pozwalają podnieść konkurencyjność absolwentów na rynku pracy. Nawiązanie współpracy zaktywizował projekt *Podnoszenie Jakości Zarządzania Zasobami* SGGW w latach 2013-2014 (KSI.POKL.04.01.01-00-051/11-00). Innym projektem ważnym dla Wydziału jest *Klaster Innowacji w Agrobiznesie* którego działalność szczegółowo opisują dokumenty dostarczone i omówione w trakcie wizytacji. Ze środków NCBiR współfinansowany był projekt noszący nazwę *Centrum Innowacji i Transferu Wiedzy w Agrobiznesie*. Zestawienie aktywności oraz biuletyny od roku 2012 do 2014 opisują realizację założonego celu, jakim jest m.in. przenoszenie i komercjalizacja wiedzy do gospodarki. Poprawę umiejętności oraz wzmocnienie wiedzy praktycznej na studiach pierwszego i drugiego stopnia, a także studiach podyplomowych Wydział realizuje dzięki zaangażowaniu przedstawicieli firm. Są oni w wielu przypadkach wykładowcami treści z mocnym akcentem praktycznym niezbędnym w procesie szybkiego wchodzenia absolwenta na rynek pracy. Zestawienie osób z przypisanymi przedmiotami dla poszczególnych specjalności świadczy o coraz większym angażowaniu pracodawców w ten sposób aktywności.

Współpraca Wydziału z biznesem ujawnia się także w trakcie dyplomowania. Wiele prac licencjackich i magisterskich ma charakter praktyczny i jest wykorzystywana przez

konkretne przedsiębiorstwa. Instytut Badań Edukacyjnych jako placówka badawcza zajmująca się funkcjonowaniem i efektywnością systemu edukacji w Polsce w ramach realizacji projektu systemowego nagroził dwie z takich prac. Praca dyplomowa *Zrównoważona karta wyników w firmie Sienkiewicz Mat-Bud Sp. z o.o.* będąca jednocześnie projektem wdrożenia zapoczątkowała dalszą współpracę. Należy w tym zakresie dostrzec znaczny potencjał warty kontynuacji. Także inne zadania z udziałem studentów dla: DPD Polska, Spółdzielni Dostawców Mleka w Wieluniu, Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej Wart-Milk oraz Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Sierpcu wpływają na rozszerzanie współpracy Wydziału z otoczeniem praktycznym. W ramach zadań projektowych oraz prac zleconych następuje proces doskonalenia jakości kształcenia. W fazie finalizacji znajduje się (01.02.2014– 30.06.2015) projekt *Doskonalenie Dydaktyki SGGW* w dziedzinie Bioekonomii oraz akredytacji ścieżki kształcenia *Młodszy Menadżer Jakości*, a także certyfikacja uczestników ścieżki. Celem projektu w ramach którego podpisano umowę z PCBC jest zwiększenie kompetencji absolwentów oraz podniesienie jakości kształcenia.

Pracownicy Wydziału w ramach współpracy z przedsiębiorstwami wykonują wiele prac zleconych. Usługi badawcze podjęte przez pracowników objęły takie instytucje, jak: Bank Gospodarki Żywnościowej, Ecovis System Rewident, Agencja Nieruchomości Rolnych, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego.

Współpraca z Ministerstwem Rozwoju Regionalnego zakończyła publikacją *Uwarunkowania absorpcji funduszy strukturalnych UE na poziomie powiatów*, a z BGŻ publikacją *Skuteczne strategie sprzedaży w przemyśle spożywczym*.

Formy współpraca WNE SGGW z otoczeniem społeczno-gospodarczym są różnorodne i umożliwiają wprowadzanie wyników badań do praktyki gospodarczej. Jednocześnie współpraca ta umożliwia wpływ interesariuszy zewnętrznych na efekty kształcenia.

Studenci Wydziału uczestniczą również w zajęciach praktycznych, odbywających się poza Uczelnią, co oceniają pozytywnie. Istotna, z punktu widzenia studentów jest organizacja spotkań z praktykami oraz realizacja tematycznych warsztatów, wykładów i konferencji w ramach Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości. W ocenie studentów Uczelnia podejmuje aktywną współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Środowisko studenckie aktywnie uczestniczy w podejmowanych działaniach na rzecz współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, a studenci podkreślają, że zapewnia to możliwości rozwijania dodatkowych umiejętności praktycznych.

W przyjętych planach kształcenia, ale także przez promowanie działalności o charakterze biznesowym, Wydział dąży do rozwijania przedsiębiorczości akademickiej i studenckiej, motywując ich do uczestnictwa w krajowych i zagranicznych konkursach. Uczestnictwo i współrealizowanie konkursów daje możliwości zdobywania nowej wiedzy oraz rozwijania działalności o charakterze biznesowym. W tym celu powołano na WNE *Brokera innowacji*.

Przykładem udanego połączenia współpracy międzynarodowej i współpracy z otoczeniem gospodarczym był program *Santander Universidades* (prowadzony w Polsce przez Bank Zachodni WBK). W 2014 roku bank sfinansował udział jednego z pracowników WNE w programie rozwoju kadry dydaktyczno-naukowej, realizowanym przez Uniwersytet w Pensylwanii, oraz opłacił jego uczestnictwo w konferencji naukowej *The Future of State*, która odbyła się w Filadelfii, w USA.

We współpracy z Uniwersytetem w Bonn i Uniwersytetem w Wiedniu oraz z przedstawicielami pracodawców opracowano programy i uruchomiono trzy nowe specjalności kształcenia: *łańcuchy dostaw*, *zarządzanie jakością* i *bioekonomię*. W programie uczestniczą studenci i pracownicy, którzy doskonalą umiejętności dydaktyczne poprzez staże

w uczelniach zagranicznych oraz specjalistyczne kursy z zakresu nowoczesnych metod kształcenia. Dotyczy to również studiów MBA, oferowanych na Wydziale, które posiadają zewnętrzną akredytację sieci AGRIMBA.

Inną formą działalności łączącą procesy nauczania z wymaganiami interesariuszy zewnętrznych jest aktywność studenckich Kół Naukowych. Każde z kół w sprawozdaniach rocznych opisuje wiele ciekawych zdarzeń, wśród których występują tematy związane bezpośrednio z rynkiem pracy. Działalność niektórych kół naukowych przybiera charakter międzynarodowy. Członkowie Koła Naukowego Odpowiedzialnego Biznesu ENACTUS, to otwarci na wyzwania młodzi ludzie, którzy wdrażają projekty biznesowe oparte o ideę CSR – Biznesu Odpowiedzialnego Społecznie. Przedstawiciele biznesu i środowiska naukowego, w ramach ENACTUS'A, nawiązują kontakty ze szczególnie uzdolnionymi studentami Wydziału. Wspólnie realizują rewolucyjne projekty łączące przedsiębiorczość z pomocą ludziom potrzebującym. Członkowie tego koła naukowego stworzyli pierwszą na świecie aplikację, która ma służyć chorym na afazję. Inne koło naukowe realizuje program ECONOMIZE, wychodząc z założenia, iż 70% studentów nie umie gospodarować swoimi pieniędzmi. Dla nich opracowali symulację *Grywalizacji*, która ma prowadzić do odpowiedzialności finansowej. W ramach wizytacji koła naukowe prezentowały swoje osiągnięcia, które w większości mają odniesienie do realizowanej na wysokim poziomie działalności międzynarodowej.

Środowisko studenckie pozytywnie oceniło współpracę Wydziału Nauk Ekonomicznych z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Istotna jest możliwość odbywania praktyk i staży przez studentów w jednostkach współpracujących z wizytowanym Wydziałem. Oferta jest w tym zakresie bardzo bogata i na bieżąco aktualizowana. W ramach międzynarodowego projektu *Life International Future Experience* studenci mieli możliwość zdobycia doświadczeń poprzez uczestnictwo w grupach projektowych, których tematyka związana była z wybranym kierunkiem kształcenia. W projekcie w 2012 roku uczestniczyło 41 studentów studiów I i II stopnia. W ramach projektu *Program doskonalenia dydaktyki SGGW w dziedzinie bioekonomii oraz utworzenie kwalifikacji zawodowej - Młodszy menadżer jakości* - 10 studentów uczestniczyło w płatnych stażach w wybranych przedsiębiorstwach.

Pozytywnie należy ocenić włączanie studentów oraz propagowanie wśród nich wskazanych aktywności. Ważne jest, że studenci uczestniczą również w zajęciach praktycznych, odbywających się poza Uczelnią, co oceniają pozytywnie. Istotna jest też organizacja spotkań studentów z praktykami oraz tematycznych warsztatów, wykładów i konferencji w ramach Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości. Według oceny studentów Uczelnia podejmuje aktywną współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Ważny jest udział środowiska studenckiego w podejmowanych działaniach, które rozwijają dodatkowe umiejętności praktyczne.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego *wyróżniająco*
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

6.1) Studenci, doktoranci oraz pracownicy naukowo-dydaktyczni Wydziału uczestniczą aktywnie w programach międzynarodowych. Wydział podpisał szereg umów o współpracy, które systematycznie aktualizuje w zależności od istniejących potrzeb i zainteresowań ich uczestników. Wydział wspiera uczestnictwo w międzynarodowych grantach, stażach naukowo-dydaktycznych, wymianie bezpośredniej oraz konferencjach zagranicznych i szkołach letnich we współpracy zagranicznej podnosząc tym samym internacjonalizację działalności naukowej i dydaktycznej. Warto jednak zaznaczyć, że doświadczenia studentów i pracowników, uczestniczących w zagranicznych procesach

dydaktycznych, powinny być szerzej wykorzystane w celu doskonalenia Wewnętrznego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia WNE.

Jednostka zapewnia udział studentów w programie wymiany międzynarodowej ERASMUS. Studenci mają możliwość studiowania wybranego kierunku kształcenia poza macierzystą Uczelnią. Pozytywnie należy ocenić uczestnictwo studentów w programach Erasmus MUNDUS, CEEPUS, PAX, stypendia DAAD oraz w programie im. Lane'a Kirklanda.

Udostępniona dokumentacja pokazuje duże zaangażowanie pracowników Wydziału w programy międzynarodowe. Szczególnie należy podkreślić osiągnięcia Studenckich Kół Naukowych, z których niektóre współpracują w programach międzynarodowych. Duże jest także zaangażowanie studentów w wymianie międzynarodowej. Wydział istotnie wspiera współpracę naukowo-badawczą i dydaktyczną w wymiarze międzynarodowym.

6.2) Do istotnych elementów procesu internacjonalizacji procesu dydaktycznego można zaliczyć uczestnictwo kadry naukowej w projektach międzynarodowych oraz w badaniach prowadzonych wspólnie z uczelniami zagranicznymi. Należy również wskazać na szeroką ofertę przedmiotów wykładanych w języku angielskim, które są dostępne dla studentów polskich oraz zagranicznych, jak również na bogato wyposażoną bibliotekę w bazy danych z zagranicznymi publikacjami naukowymi.

Wydział NE SGGW w ocenie studenckiej podejmuje aktywnie działania w celu umiędzynarodowienia procesu kształcenia.

6.3) Współpraca WNE z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami akademickimi jest wyjątkowo wszechstronna. Władze Uczelni oraz Wydziału stworzyły specjalne fundusze, z których wspierana jest współpraca międzynarodowa. Studenci potwierdzili cotygodniową obecność profesorów zagranicznych, a ich wykłady oceniali jako wartościowe źródło nowej wiedzy i doświadczeń. Natomiast pracownicy Wydziału pozytywnie oceniali system motywacji, zachęający do współpracy z zagranicznymi ośrodkami akademickimi i wsparcie finansowe. Na uwagę zasługują również imponujące osiągnięcia w publikacjach zagranicznych.

Studenci Wydziału Nauk Ekonomicznych mają możliwość uczestnictwa w wymianach krajowych z programu MOSTAR oraz w krajowych i międzynarodowych aktywnościach naukowych. Udział studentów we wskazanych obszarach jest znaczący.

6.4) Współpraca WNE SGGW z otoczeniem społeczno-gospodarczym jest różnorodna i umożliwia wprowadzanie wniosków przeprowadzonych badań do praktyki gospodarczej. Podejmowana współpraca pozwala zidentyfikować także wpływ interesariuszy zewnętrznych na efekty kształcenia, głównie upracticznienie programów. Wydział czyni też wiele starań by współpraca z międzynarodowym otoczeniem społeczno-gospodarczym nie była formalna, ale przynosiła konkretne efekty. Pracowników oraz studentów motywuje się do zdobywania dodatkowej wiedzy oraz rozwijania działalności o charakterze biznesowym, korzystając z doświadczeń krajowych i zagranicznych. Doskonalenie dydaktyki oraz oferta kwalifikacji zawodowej są elementami konkretnej realizacji tych założeń. Również działalność kół naukowych jest ukierunkowywana na rozwiązywanie ważnych problemów otoczenia społeczno-gospodarczego.

Studenci pozytywnie oceniają aktywną współpracę Wydziału z jednostkami zewnętrznymi. Istotny jest udział środowiska studenckiego w międzynarodowych i krajowych projektach związanych z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Pozytywnie

należy ocenić organizację spotkań, warsztatów i konferencji dla studentów z przedstawicielami przemysłu.

Współpraca pracowników Katedr Wydziału z jednostkami otoczenia społeczno-gospodarczego jest istotnie wykorzystywana w działalności dydaktycznej.

7. Wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne zapewniane przez jednostkę studentom i doktorantom w procesie uzyskiwania efektów uczenia się

7.1)

System opieki naukowej skierowanej do środowiska studenckiego funkcjonuje prawidłowo. Studenci mają możliwości uczestnictwa w pracach Studenckich Kołach Naukowych, których tematyka jest związana z wybranymi kierunkami kształcenia. Działalność studentów w ramach kół naukowych ma głównie charakter informacyjno-badawczy. Istotna jest możliwość realizowania przez studentów badań i projektów naukowych, zgodnych z ich kierunkiem zainteresowań. W latach 2012-2015 studenci wizytowanego Wydziału przygotowali 67 publikacji, których byli autorami lub współautorami. Studenci w ramach aktywności naukowych mają również możliwość uczestnictwa krajowych i międzynarodowych konferencjach, kongresach i warsztatach naukowych. Zainteresowanie studentów wskazanymi formami jest znaczące. Finansowanie udziału studentów w konferencjach i spotkaniach naukowych odbywa się częściowo z budżetu Uczelni oraz przy współpracy sponsorów zewnętrznych i środków własnych. Studenci podczas spotkania z ZO PKA pozytywnie wypowiadali się na temat możliwości rozwijania zainteresowań o charakterze badawczym w Studenckich Kołach Naukowych.

Studenci Wydziału podkreślili, że mają swobodę w dobrze tematyki prac dyplomowych, a także zapewnioną dostępność do promotorów, których godziny konsultacji są dostosowane do ich potrzeb.

Uczelnia zapewnia studentom odpowiedni dostęp do literatury i czasopism naukowych przez Bibliotekę Główną SGGW. Zastrzeżenia budzi fakt, iż studenci negatywnie ocenili ilość i jakość podręczników. Według ich opinii podręczniki nie są aktualizowane na bieżąco oraz brakuje literatury anglojęzycznej, która jest niezbędna w procesie uzyskiwania efektów uczenia się. Zaleca się aktualizowanie podręczników, w tym w szczególności pozycji anglojęzycznych.

System opieki naukowej skierowanej do studentów WNE uwzględnia w stopniu znaczącym potrzeby środowiska studenckiego. Pozytywnie należy ocenić możliwości udziału studentów w ocenie i weryfikacji prawidłowości funkcjonujących form wsparcia naukowego z wykorzystaniem procesu ankietyzacji.

Wydział Nauk Ekonomicznych posiada właściwie funkcjonujący **system opieki dydaktycznej** skierowany do studentów. Na pierwszych zajęciach z danego przedmiotu studenci są informowani na temat zakresu materiału omawianego na zajęciach, charakterystyki zajęć, obowiązującej literatury oraz sposobu zaliczenia przedmiotu. Studenci wizytowanej Jednostki mają również dostęp do dokumentów związanych z procesem kształcenia. Niezbędne informacje dotyczące toku studiów znajdują się na stronie Internetowej Uczelni i Wydziału oraz w Dziekanacie. Pozytywnie należy ocenić możliwość konsultacji środowiska studenckiego z wykładowcami. Konsultacje mają charakter powszechny, a ich terminy są dostosowane do potrzeb środowiska studenckiego. Istotna jest również możliwość dodatkowego kontaktu z nauczycielami akademickimi z wykorzystaniem poczty elektronicznej, co studenci oceniają pozytywnie. Studenci wyróżniająco ocenili funkcjonowanie Dziekanatu. Według ich opinii, godziny pracy są dostosowane do ich potrzeb, a pracownicy administracyjni posiadają odpowiednie kompetencje i wysoką kulturę osobistą. Wydział wykorzystuje nowoczesne techniki nauczania, jak *e-learning* do wsparcia

procesu uczenia się studentów. W oparciu o wskazane techniki prowadzone są przedmioty (m.in. *Zarządzanie produkcją i usługami*) oraz udostępniane materiały dydaktyczne. Studenci pozytywnie ocenili możliwości oferowane w tym zakresie.

Uczelnia zapewnia rozwój dydaktyczno-naukowy studentów niepełnosprawnych oraz w stopniu częściowym wspomaga ich w osiąganiu zakładanych efektów kształcenia. W Uczelni funkcjonuje Pełnomocnik ds. Studentów Niepełnosprawnych, który udziela wsparcia i pomocy studentom z niepełnosprawnościami. W chwili obecnej w Uczelni studiuje 261 osób niepełnosprawnych, w tym 52 studentów na Wydziale Nauk Ekonomicznych. Istotna, z punktu widzenia studentów, jest organizacja zajęć rehabilitacyjnych, które są prowadzone w ramach zajęć z *wychowania fizycznego* oraz dodatkowych, bezpłatnych kursów. Studenci mają również możliwość indywidualizacji programu kształcenia oraz korzystania z bezpłatnych konsultacji psychologicznych. Zastrzeżenia budzi jednak fakt, iż wizytowana Jednostka nie zapewnia właściwej pomocy dla studentów niedowidzących i niedosłyszących.

Na Wydziale nie funkcjonuje wypożyczalnia sprzętu specjalistycznego (m.in. powiększalniki tekstu, pętle indukcyjne, urządzenia FM wspomagające słyszenie), istotnego w kształceniu osób z różnymi formami niepełnosprawności. Zastrzeżenia budzi również fakt niedostatecznego dostosowania Biblioteki Głównej SGGW do potrzeb studentów niepełnosprawnych. W chwili obecnej Biblioteka nie dysponuje specjalistycznymi stanowiskami komputerowymi dla osób z różnymi formami niepełnosprawności. Dodatkowo nie jest wyposażona w podnośniki oraz windy do ogólnego użytku. Obecnie do dyspozycji studentów niepełnosprawnych przeznaczona jest winda wewnętrzna, która służy do przewozu księgozbiorów, co utrudnia i ogranicza jej swobodne wykorzystywanie.

System wsparcia studentów niepełnosprawnych wymaga dalszych nakładów i usprawnienia. Negatywnie należy ocenić, że osoby z dysfunkcją narządu wzroku i słuchu nie są wspierane w procesie kształcenia i osiągania efektów uczenia się.

Wydział Nauk Ekonomicznych SGGW posiada przejrzysty **system opieki materialnej i socjalnej** skierowanej do środowiska studenckiego. Zarządzenie nr 67 Rektora SGGW z dnia 26 września 2014r. w sprawie *wprowadzenia Regulaminu ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej studentom Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie* wprowadza i ustala funkcjonowanie systemu pomocy materialnej. Ważne jest, że studenci mają możliwość ubiegania się o wszystkie świadczenia wskazane w obowiązującym prawie. Niezbędne informacje oraz kwestionariusze wniosków dostępne są na stronie Internetowej Uczelni oraz w Dziekanacie. Istotne jest, że wskazane postępowania mają charakter powszechny i są w pełni zrozumiałe dla środowiska studenckiego. Środki materialne, w opinii studentów, wypłacane są terminowo, bez zbędnych opóźnień, zgodnie z obowiązującymi regulaminami.

Stypendium Rektora dla najlepszych studentów jest przyznawane na wniosek studenta. Pozytywnie należy ocenić zastosowania kilku kryteriów (średniej ocen, osiągnięć naukowych, artystycznych i sportowych studentów) do otrzymania stypendium, w myśl art. 181 ust. 1 Ustawy, co pozwala na obiektywną ocenę wpływu rzeczywistych zdolności i umiejętności studentów dla otrzymania wskazanego świadczenia.

Stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych jest przyznawane studentom z tytułu niepełnosprawności potwierdzonej właściwym orzeczeniem. Zarządzenie nr 68 Rektora SGGW z dnia 26 września 2014 roku w sprawie *ustaleń dotyczących przyznawania stypendiów z Funduszu Pomocy Materialnej w roku akademickim 2014/2015* ustala wysokości świadczeń FPM. Ważne jest, że wysokość stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych jest uzależniona od posiadanego stopnia niepełnosprawności.

Samorząd Studentów posiada swoich przedstawicieli w Wydziałowej Komisji Stypendialnej (Powołanie Dziekana z dnia 13.10.2014 roku) oraz Odwoławczej Komisji Stypendialnej (Decyzja Rektora SGGW na rok akademicki 2014/2015). Studenci stanowią

większość składu w obu Komisjach zgodnie z art. 177 ust. 3 Ustawy, co należy ocenić pozytywnie. Decyzje w sprawie składanych wniosków do wskazanych Komisji są wydawane w formie pisemnej i przysługuje od nich odwołanie zgodnie z art. 207 ust. 1 Ustawy.

Opieka materialna wizytowanej Jednostki funkcjonuje w oparciu o system, który zapewnia odpowiednie warunki socjalno-bytowe studentom. Ważne jest uczestnictwo studentów w weryfikacji funkcjonowania wskazanego systemu poprzez udział swoich przedstawicieli w Komisjach Stypendialnych.

System opieki naukowo – dydaktycznej na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW z punktu widzenia potrzeb doktorantów należy ocenić pozytywnie. Opiekunowie naukowcy są dobierani bezpośrednio z obszaru badawczego. Kandydat na studia doktoranckie sam wybiera opiekuna naukowego, a następnie wspólnie ustalają ramy pracy badawczej. Pozytywnie należy określić ograniczenie liczby doktorantów na jednego opiekuna naukowego (do 5). Zespół Oceniający PKA na spotkaniu z doktorantami i Kierownikami Studiów Doktoranckich ustalił, że wdrożony system opieki naukowej jest adekwatny do potrzeb. Doktoranci wysoko ocenili dostęp do infrastruktury naukowo-badawczej. Doktoranci mają również dostęp do uczelnianych grantów badawczych, według przejrzystości określonych kryteriów. Konsultacje prowadzone są przez pracowników naukowych na dyżurach oraz mailowo.

Doktoranci mają też bardzo dobry dostęp do bazy danych i zasobów bibliotecznych. Biblioteka jest wyposażona w publikacje, ale doktoranci nisko oceniają ich jakość, zwracając uwagę, że podręczniki są stare, a treści zawarte w nich nie do końca aktualne.

Doktoranci wysoko ocenili wsparcie administracyjne. W ocenie ZO PKA, dostęp do informacji o programie studiów i ofercie dydaktycznej jest bardzo dobry. Wszystkie Informacje są rozsyłane bezpośrednio do doktorantów drogą mailową. Doktoranci dobrze oceniają pracę Kierowników Studiów Doktoranckich oraz ich wsparcie.

W czasie spotkania z doktorantami i Samorządem Doktorantów, ustalono, że kryteria przyznawania stypendiów z Funduszu Pomocy Materialnej są przejrzyste i zrozumiałe. Doktoranci mają prawo ubiegania się o wszystkie rodzaje stypendiów, a kryteria przyznawania są zgodne z przepisami. W podziale tych środków uczestniczy wyłącznie Samorząd (Przedstawiciele Samorządu i pracownik administracyjny). Stypendia wypłacane są terminowo. Doktoranci stwierdzili, że mogą korzystać z domów asystenta, co jest rzadko spotykanym rozwiązaniem w skali kraju. W ramach wsparcia naukowego doktoranci włączani są do organizacji konferencji naukowych. Infrastruktura jest częściowo dostosowana do potrzeb doktorantów niepełnosprawnych bądź słuchaczy studiów podyplomowych.

7.2)

System rozpatrywania skarg i rozwiązywania sytuacji konfliktowych na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW nie ma charakteru kompleksowego i nie jest objęty żadną procedurą. W przypadku sytuacji spornych i konfliktowych stosowane są nieformalne działania. Wskazane sytuacje rozwiązywane są w oparciu o Dziekana Wydziału na drodze mediacji ze stronami konfliktu. Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA pozytywnie wypowiadali się na temat efektywności przyjętych rozwiązań. Omawiane postępowania nie mają charakteru systemowego, lecz są skuteczne z punktu widzenia oceny studenckiej. Zaleca się jednak uzupełnienie funkcjonujących procedur o postępowania dotyczące rozpatrywania skarg i rozwiązywania sytuacji konfliktowych w wizytowanej Jednostce.

Uchwały: nr 13–2012/2013 oraz nr 14–2012/2013 z dnia 24 września 2012 roku Senatu SGGW w sprawie *powołania Uczelnianej Komisji Dyscyplinarnej ds. Studentów oraz Uczelnianej Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej ds. Studentów* ustalają składy wskazanych Komisji. Wskazane Komisje funkcjonują w składzie niezłożonym z równej liczby studentów i

pracowników akademickich, co jest niezgodne z art. 213 ust. 5 Ustawy. Zaleca się powołanie brakującego przedstawiciela studentów do każdej z Komisji.

Podczas spotkania z ZO PKA, doktoranci pozytywnie ocenili sposób rozwiązywania sytuacji konfliktowych, choć nie jest on w żaden sposób sformalizowany. Doktoranci w pierwszej kolejności zgłaszają się do Kierowników Studiów Doktoranckich, jako pierwszej instancji, który stara się rozwiązać sytuację lub wskazuje dalszą drogę. Drugą instancją odwoławczą jest Dziekan, a w ostateczności można skierować sprawę do Rektora. Sytuacje konfliktowe pomiędzy doktorantami rozwiązuje Sad Koleżeński Samorządu Doktorantów. Dodatkowym nieformalnym rozwiązaniem są spotkania doktorantów z Kierownikami Studiów Doktoranckich, podczas których również są możliwości rozwiązywania konfliktów poprzez mediacje.

7.3)

Wydziałowa Rada Samorządu Studentów Wydziału Nauk Ekonomicznych prowadzi działalność w zakresie spraw studenckich, włączając w to organizację przedsięwzięć kulturalnych takich, jak akcje charytatywne (m.in. Szlachetna paczka, patronaty nad rodzinami) oraz imprezy okolicznościowe (m.in. Otrzęsiny, Połowinki, Bale Absolwentów). Samorząd Studentów ma do dyspozycji biuro, wyposażone w niezbędny sprzęt biurowy. Uczelnia zapewnia środki materialne niezbędne do funkcjonowania Samorządu Studentów, zgodnie z art. 202 ust. 8 Ustawy. Jak wynika z listy obecności na kadencję 2012-2016 Uczelnia respektuje i spełnia wymagania ustawy z art. 61 ust. 3 co do odpowiedniego minimalnego udziału przedstawicieli studentów w Senacie SGGW. Wydział NE nie spełnia natomiast wymagań ustawy z art. 67 ust. 4 co do odpowiedniego minimalnego udziału przedstawicieli studentów w Radzie Wydziału. Obecnie środowisko studenckie reprezentowane jest przez 10 studentów i 1 doktoranta wśród 58 członków Rady (aktualny skład Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych), co stanowi 18,97% wszystkich członków. Zaleca się powołanie przedstawiciela studentów do Rady Wydziału, aby uzyskać ustawowe minimum. Pozytywnie należy ocenić możliwość aktywnego uczestnictwa studentów w posiedzeniach organów kolegialnych Uczelni.

Samorząd Studentów opiniuje Regulamin Studiów, zgodnie z art. 161 ust.2 Ustawy. Opinia jest przedstawiana w formie pisemnej Uchwały Rady Uczelnianej Samorządu Studentów SGGW. Ważne jest, że przedstawiciele studentów opiniują plany i programy studiów, co jest zgodne z art. 68 ust. 1 pkt. 2 Ustawy. Studenci pozytywnie ocenili kontakt z Władzami Wydziału. Istotna w ich opinii jest możliwość partnerskiej rozmowy oraz życzliwe nastawienie Władz Dziekańskich do spraw studenckich.

Na Wydziale funkcjonuje Samorząd Doktorantów. Dysponuje on wystarczającymi środkami na działalność, ma też możliwość korzystania z niezbędnych urządzeń biurowych oraz infrastruktury. Samorząd ocenił, że wyżej wymieniona pomoc jest na wystarczającym poziomie. Przedstawiciel doktorantów uczestniczy w posiedzeniach Rady Wydziału. Samorząd opiniował powołanie Kierowników Studiów Doktoranckich. Doktoranci aktywnie uczestniczą w pracach Wydziałowej Komisji Stypendialnej. Przedstawiciele doktorantów zostali powołani do komisji doktoranckiej ustalającej listy rankingowe przy przyznawaniu stypendium doktoranckiego oraz zwiększenia stypendium doktoranckiego z dotacji jakościowej.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego

znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 7.1) Wydział NE SGGW posiada wdrożony system opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej skierowany do środowiska studenckiego. Został także wdrożony system opieki naukowo-dydaktycznej, który funkcjonuje właściwie w stosunku do doktorantów. Podczas wizytacji nie stwierdzono żadnych uchybień – system pomocy materialnej dla doktorantów działa poprawnie. Na pozytywną ocenę zasługują możliwości zakwaterowania doktorantów w domach asystenckich. Należy w większym stopniu uwzględniać pomoc dla studentów z różnymi formami niepełnosprawności oraz dążyć do zapewnienia swobodnego dostępu studentom niepełnosprawnym ruchowo do Biblioteki, a studentom słabowidzącym i niedosłyszącym zapewnić techniczne możliwości korzystania z zasobów Biblioteki Uczelni oraz całej infrastruktury dydaktycznej.
- 7.2) System rozpatrywania skarg i rozwiązywania sytuacji konfliktowych Wydziału Nauk Ekonomicznych funkcjonuje w oparciu o nieformalne działania, które są efektywne i w pełni spełniają swoją rolę, z punktu widzenia oceny studenckiej. Sposób rozwiązywania konfliktów na studiach doktoranckich należy ocenić pozytywnie. Samorząd Doktorantów w należyty sposób realizuje swoją misję. Zastrzeżenia budzi jednak brak odpowiedniej liczby przedstawicieli studentów w Uczelnianej Komisji Dyscyplinarnej i Uczelnianej Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej ds. studentów. Składy tych komisji powinny zostać uzupełnione.
- 7.3) Wizytowana Jednostka wspiera i stwarza odpowiednie warunki do działalności Samorządu Studentów i Samorządu Doktorantów. Każdy z tych samorządów ma zapewnione warunki materialne i organizacyjne działalności. Zastrzeżenia budzi jednak fakt braku odpowiedniej liczby przedstawicieli studentów w Radzie Wydziału Nauk Ekonomicznych, również w tym wypadku skład Rady Wydziału powinien zostać uzupełniony.

8. Spójność systemu wewnętrznych przepisów prawnych normujących proces zapewnienia jakości kształcenia, oraz jego zgodność z przepisami powszechnie obowiązującymi

Usystematyzowanie działań w obszarze zapewniania jakości kształcenia w SGGW wyznacza Uchwała nr 3-2009/2010 z dnia 26 października 2009 r. w sprawie wprowadzenia Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Uchwała ta określała podstawowe funkcje, schemat organizacji i funkcjonowania Systemu, zawarto w niej i cele ewaluacji jakości zajęć dydaktycznych. W ramach struktur zarządzania jakością funkcjonowały m.in.: Rektorska Komisja ds. Jakości Kształcenia, Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia a na szczeblu Wydziału - Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia oraz Pełnomocnik Dziekana ds. Jakości Kształcenia. Do podstawowych instrumentów zarządzania jakością kształcenia w Uczelni należały w omawianym okresie systematycznie prowadzone ewaluacje zajęć dydaktycznych. Opracowywane w ich wyniku raporty miały na celu formułowanie zaleceń, w oparciu o które podejmowano konkretne działania naprawcze.

W okresie przed nowelizacją ustawy z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (Dz. U. Nr 84, poz. 455, z późn. zm.) zidentyfikowano szereg wewnętrznych aktów normatywnych związanych z jakością kształcenia wydanych przez władze SGGW. Analiza dokumentacji uchwał Senatu oraz Rady Wydziału potwierdza, iż organy kolegialne w tym czasie swoje posiedzenia

poświęcały problemom zapewniania jakości kształcenia. Podsumowaniem wszystkich przedsięwzięć w obszarze jakości kształcenia, które podejmowano do 2013 roku, była Uchwała nr 1–2013/2014 Senatu SGGW z dnia 23 września 2013 w sprawie wprowadzenia *Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego*. Ocena tego dokumentu, konstytuującego Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia (WSZJK) wskazuje, że obejmuje on standardowe elementy. Określono w nim zasadnicze cele Systemu, kompetencje i odpowiedzialność oraz jego podstawowe procesy. Z *Procedury Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie*, stanowiącej załącznik do ww. Uchwały, wynika, iż podstawowe jednostki organizacyjne Uczelni przy tworzeniu Wydziałowych Systemów Zapewniania Jakości Kształcenia zostały zobowiązane uwzględnić elementy Systemu określone w uchwale. Dotyczą one m.in. organizacji procesu kształcenia, rekrutacji, opracowywania programów studiów, weryfikacji efektów kształcenia, ewaluacji procesu kształcenia, monitorowania losów absolwentów, itp.

Uczelniany WSZiDJK ma zapewnić: 1) przejrzyste warunki zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia w Uczelni, 2) udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w doskonaleniu jakości kształcenia, 3) dostęp do informacji o jakości kształcenia oraz kompetencjach i umiejętnościach absolwentów. Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia poinformował podczas spotkania w trakcie wizytacji, iż celem Systemu jest przede wszystkim budowanie kultury jakości na różnych szczeblach, uspołnienie działań i dążenie do zapewnienia skuteczności i efektywności Systemu, nadanie weryfikacji efektów kształcenia charakteru systemowego.

Polityka jakości realizowana w Uczelni jest częścią *Strategii rozwoju Uczelni na lata 2011-2020* (uchwała Senatu Nr 16-2010/2011 z dnia 29 listopada 2010) oraz *Statutu Uczelni* (uchwała Senatu Nr 8-2011/2012 z dnia 28 listopada 2011). Cele jakościowe zostały wyrażone również w aktach wewnętrznych wprowadzających Politykę Jakości na Wydziale NE oraz Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia.

Wydział Nauk Ekonomicznych wpisuje się we wszystkie działania związane z zapewnianiem jakości. Wydział opracował również Strategię rozwoju na lata 2013-2020, która zakłada: *rozwijanie Wydziałowego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia, w tym systemu oceny prowadzonych zajęć oraz śledzenia losów i kariery zawodowej absolwentów, powiązania toku studiów z praktyką gospodarczą, budowanie lojalności absolwentów i studentów*”.

Wewnętrzny System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w SGGW obejmuje zapewnianie, doskonalenie, promocję i kontrolę jakości kształcenia, a w szczególności:

- 1) zapewnienie spójności programów studiów z Krajowymi Ramami Kwalifikacji,
- 2) monitorowanie, analizę, diagnozę, ocenę i doskonalenie efektów kształcenia w procesie kształcenia,
- 3) aktualizację i poszerzanie oferty edukacyjnej,
- 4) zapewnienie wysokiego poziomu merytorycznego kadry naukowo-dydaktycznej, technicznej i administracyjnej,
- 5) poszerzanie współpracy z wiodącymi ośrodkami krajowymi i zagranicznymi w zakresie kształcenia, badań naukowych oraz transferu wiedzy,
- 6) monitorowanie losów zawodowych absolwentów,
- 7) włączanie interesariuszy wewnętrznych oraz zewnętrznych w zapewnienie i doskonalenie jakości kształcenia,
- 8) rozwój infrastruktury dydaktycznej,
- 9) dbałość o efektywny przepływ informacji.

W celu realizacji zadań systemu określona została struktura odpowiedzialności w obszarze zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia, obejmująca zarówno organy Uczelni (Rektor,

Prorektorzy, Senat, Dziekan, Prodziekani, Rada Wydziału), jak i powołane dla potrzeb tego systemu ciała wielo- i jednoosobowe.

Na szczeblu Uczelni będą to: Rectorska Komisja ds. Jakości Kształcenia, Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia, Komisje Uczelniane (Komisja Dyscyplinarna ds. Nauczycieli Akademickich, Komisja Dyscyplinarna dla Doktorantów, Komisja Dyscyplinarna ds. Studentów i Komisja ds. Oceny Pracowników), Pełnomocnicy Rektora: ds. Współpracy z Gospodarką, ds. Międzynarodowych Projektów Badawczych, ds. Współpracy ze Szkołami Średnimi, ds. Kół Naukowych, ds. Monitorowania Losów Zawodowych Absolwentów, ds. Studentów Niepełnosprawnych i ds. Funkcjonowania Systemu Antyplagiatowego, Biuro Spraw Studenckich, Biuro Karier i Monitorowania Losów Zawodowych Absolwentów, Biuro Nauki.

Na szczeblu Wydziału są to: Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia, w ramach której działa Podkomisja ds. Hospitacji, Pełnomocnik Dziekana ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia, a także inni Pełnomocnicy Dziekana: ds. Międzynarodowych Projektów Badawczych, ds. Wymiany Studentów, ds. Praktyk, ds. Jakości Kształcenia, ds. Monitorowania Losów Zawodowych Absolwentów, ds. Promocji i Współpracy ze Szkołami Średnim, ds. Ochrony Danych Osobowych, ds. Sprawozdawczości Naukowej. W strukturze Systemu działają także Komisje Wydziałowe – ds. Oceny Nauczycieli Akademickich, ds. Badań Naukowych, ds. Przewodów i Postępowań Naukowych, ds. Dydaktyki, ds. Współpracy z Ośrodkami Naukowymi, Gospodarczymi i Administracyjnymi, ds. Nostyfikacji Dyplomów i Tytułów Zawodowych Uzyskanych za Granicą, ds. Strategii Rozwoju Wydziału, ds. Stypendiów, ds. Rekrutacji dla Studiów I i II stopnia oraz III stopnia.

Dla organów i osób współtworzących tę strukturę zostały określone szczegółowe zakresy kompetencji, będące pochodną kompetencji statutowych określonych dla organów Uczelni, jak i zadań wynikających z potrzeb procesu kształcenia oraz funkcjonowania samego Systemu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia.

Rektorska Komisja ds. Jakości Kształcenia została powołana Zarządzeniem Nr 112/2012 Rektora SGGW z dnia 26 września 2012 r. w sprawie powołania Rektorskiej Komisji ds. Jakości Kształcenia na okres kadencji 2012-2016. Do jej zadań należy w szczególności: opiniowanie wyników przeglądów Systemu oraz zmian w zakresie jego doskonalenia, opracowywanie procedur służących zapewnieniu jakości kształcenia w Uczelni, rekomendowanie Senatowi oraz Rektorowi działań doskonalących proces kształcenia w Uczelni, monitoring i merytoryczne wspieranie działań Wydziałowych Komisji ds. Jakości Kształcenia. Skład Rektorskiej Komisji został przygotowany zgodnie z zasadą reprezentatywności. Reprezentowane są w nim wszystkie wydziały, a także studenci i doktoranci. W skład Rektorskiej Komisji wchodzi: Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia jako przewodniczący, który jest zarazem Pełnomocnikiem Dziekana ds. Jakości Kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych, Prodziekan ds. Dydaktyki Wydziału Inżynierii Produkcji, Prodziekan ds. Dydaktyki Wydziału Technologii Drewna, Prodziekan ds. Dydaktyki Wydziału Nauk o Żywieniu Człowieka i Konsumpcji, przedstawiciel studentów wskazany przez właściwe organy samorządu studenckiego oraz przedstawiciel doktorantów.

Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia został powołany Zarządzeniem Rektora SGGW Nr 43 z dnia 14 czerwca 2013 r. w sprawie zmiany Pełnomocnika Rektora ds. Jakości Kształcenia powołanego Zarządzeniem Nr 121 Rektora SGGW z dnia 15 października 2012 r. w sprawie powołania Pełnomocników Rektora SGGW. W trakcie wizytacji przekazano zakres kompetencji Pełnomocnika zatwierdzony przez Prorektora ds. Dydaktyki w dniu 18 lipca 2013 r. Pełnomocnik wykonuje działania operacyjne związane z wdrażaniem, monitorowaniem oraz przeglądem i doskonaleniem systemu. W zakresie działalności związanej z funkcjonowaniem Systemu współpracuje z Rektorem, prorektorami,

Senatem, komisjami senackimi i Biurem Spraw Studenckich; współuczestniczy w przekazywaniu informacji i decyzji dziekanom, radom wydziałów i wydziałowym pełnomocnikom ds. jakości kształcenia, współuczestniczy w koordynacji działań związanych z zapewnieniem jakości kształcenia oraz współpracą z instytucjami podejmującymi działania mającymi wpływ na jakość kształcenia, a także nadzorem nad stosowaniem narzędzi oceny jakości.

Pełnomocnik Dziekana ds. Jakości Kształcenia został powołany przez Dziekana w dniu 25 września 2012 r. Zakres zadań Pełnomocnika to: koordynacja, organizacja oraz działania koncepcyjne mające na celu zapewnienie i doskonalenie jakości kształcenia na Wydziale; nadzór nad prawidłowością procedur i dokumentacji WSZiDJK; przegląd i doskonalenie Systemu; współpraca z jednostkami organizacyjnymi Wydziału w zakresie wdrażania i doskonalenia WSZiDJK; gromadzenie, przetwarzanie i udostępnianie informacji dotyczących Systemu na poziomie Wydziału; przedstawianie Radzie Wydziału sprawozdania z funkcjonowania Systemu; obsługa wydziałowej *Skrzynki jakości*; analiza ryzyka w zakresie jakości kształcenia; okresowe przeglądy działania oraz nadzór nad dokumentacją Systemu i przygotowywanie rocznego harmonogramu hospitacji, a także inne działania zlecane przez Dziekana dotyczące jakości kształcenia.

Komisja ds. Jakości Kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych została powołana w dniu 25 września 2012 r. przez Dziekana. Komisja Wydziałowa jest organem doradczym i opiniodawczym powołanym do koordynacji działań projakościowych, w tym WSZiDJK. Jest ciałem niezależnym, mającym prawo do formułowania opinii na temat procesu kształcenia. Jej samodzielność oraz doradczy charakter umożliwia sprawne działanie, a opracowania i materiały dostarczane władzom Wydziału wpływają na doskonalenie procesu kształcenia. Zakres zadań Komisji obejmuje: nadzór nad realizacją polityki jakości kształcenia oraz procedur zapewniania jakości kształcenia; nadzór nad prawidłowym przebiegiem procesu kształcenia, w tym prowadzenie hospitacji, monitoring i ocena funkcjonowania WSZiDJK; opiniowanie działań korygujących i doskonalących w ramach Systemu; stymulowanie nowych działań podnoszących jakość kształcenia; przygotowywanie opinii i materiałów w zakresie zleconym przez Radę Wydziału lub Dziekana.

Podsumowując powyższe, za zapewnianie jakości kształcenia odpowiadają:

- 1) władze Uczelni i Wydziału, organizując proces kształcenia,
- 2) kadra akademicka: pracownicy dydaktyczni i naukowo-dydaktyczni,
- 3) pracownicy administracyjni, zapewniając obsługę studentów i wykładowców,
- 4) studenci i doktoranci, wpływając swoim zaangażowaniem na jakość kształcenia,
- 5) interesariusze zewnętrzni poprzez monitorowanie efektów kształcenia na rynku pracy.

W zakresie kluczowych obszarów objętych systemem zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia w Uczelni wdrożone zostały przepisy wewnętrzne wspierające zadania Systemu, np.:

- **programy kształcenia i weryfikacja efektów kształcenia** – Uchwała Nr 4-2011/2012 Senatu SGGW z dnia 24 października 2011 r. w sprawie wprowadzenia wytycznych dotyczących projektowania planów studiów i programów kształcenia, ich realizacji i oceny rezultatów; Uchwała Nr 38-2011/2012 Senatu SGGW z dnia 25 czerwca 2012 r. w sprawie wprowadzenia od roku akademickiego 2012/2013 efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych w SGGW;
- **weryfikacja i zasady dokumentowania efektów kształcenia osiąganych przez studentów i doktorantów** – Zarządzenie Nr 22 Rektora SGGW z dnia 30 listopada 2004 r. w sprawie gromadzenia, udostępniania przez Bibliotekę Główną i biblioteki wydziałowe prac doktorskich, magisterskich, inżynierskich i licencjackich obronionych w SGGW, Zarządzenie Nr 15 Rektora SGGW z dnia 22 lutego 2010 r. w sprawie wymogów

dotyczących pisania prac dyplomowych oraz sposobu przeprowadzania egzaminu dyplomowego w SGGW, Zarządzenie Nr 4 Rektora SGGW z dnia 24 stycznia 2011 r. w sprawie wprowadzenia regulaminu antyplagiatowego prac dyplomowych studentów SGGW;

- **nauczyciele akademicki** – Uchwała Nr 26-2012/2013 Senatu SGGW z dnia 22 października 2012 r. w sprawie powołania Uczelnianej Komisji Dyscyplinarnej ds. Doktorantów, Uchwała Nr 54-2012/2013 Senatu SGGW z dnia 25 lutego 2013 r. w sprawie Regulaminu oceny nauczyciela akademickiego, Zarządzenie Nr 17/2013 Rektora SGGW z dnia 1 marca 2013 r. w sprawie zarządzenia okresowej oceny nauczyciela akademickiego w SGGW, Zarządzenie Nr 42 z dnia 17 czerwca 2014 r. w sprawie wprowadzenia Procedury oceny i motywowania pracowników niebędących nauczycielami akademickimi zatrudnionych w SGGW;
- **wsparcie studentów i doktorantów w procesie kształcenia** – Zarządzenie Nr 12/2013 Rektora z dnia 25 lutego 2013 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu przyznawania miejsc i rozliczania zakwaterowań w domach studenckich SGGW; Uchwała nr 53-2010/2011 Senatu z dnia 20 czerwca 2011 r. w sprawie własnego funduszu stypendialnego SGGW ze zmianami wprowadzonymi uchwałą nr 64-2012/2013 z dnia 22 kwietnia 2013, Zarządzenie nr 67/2014 Rektora z dnia 26 września 2014 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej studentom SGGW w Warszawie; Zarządzenie nr 68/2014 Rektora z dnia 26 września 2014 r. w sprawie ustaleń dotyczących przyznawania stypendiów z Funduszu Pomocy Materialnej w roku akademickim 2014/2015; zarządzenie Rektora Nr 70 z dnia 1 października 2014 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla doktorantów SGGW; Zarządzenie nr 74 Rektora z dnia 17 listopada 2014r. w sprawie ustalenia wysokości stypendium rektora dla najlepszych studentów w roku akademickim 2014/2015, ze zmianami wprowadzonymi Zarządzeniem nr 75/2014 Rektora z dnia 19 listopada 2014 r., Uchwała nr 16-2012/2013 Senatu z dnia 24 września 2012 roku w sprawie wprowadzenia Kodeksu Etyki Studenta i Kodeksu Etyki Doktoranta w SGGW;
- **badania absolwentów monitorujące jakość kształcenia** – Zarządzenie nr 44 z dnia 1 września 2009 r. Rektora w sprawie Regulaminu organizacyjnego Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Regulamin określa wewnętrzną organizację i rodzaje jednostek organizacyjnych w SGGW oraz zasady ich zarządzania. Określa też funkcjonowanie Sekcji Promocji Absolwentów Agrokadra (w strukturze Biura Spraw Studenckich), obecnie o nazwie Biuro Karier – Sekcja Promocji Absolwentów Agrokadra, której celem jest m.in. prowadzenie poradnictwa zawodowego dla studentów i absolwentów, prowadzenie bazy dotyczącej podjęcia lub zmiany pracy oraz bazy informacji m.in. o kursach i stypendiach krajowych i zagranicznych, a także ułatwia nawiązywanie kontaktu z przedsiębiorstwami; Regulamin korzystania z Portalu Internetowego Serwis Biura Karier SGGW.

Wytyczne zawarte w tych aktach wewnętrznych aktach prawnych dotyczą zasad monitorowania i okresowego przeglądu programów kształcenia i ich efektów, zasad oceniania studentów, zasad zapewnienia jakości kadry dydaktycznej, zasad gromadzenia i publikowania informacji na temat jakości kształcenia w Uczelni.

Wewnętrzny System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych GGGW został zatwierdzony na posiedzeniu Rady Wydziału w dniu 24 lutego 2015 r. Założono, iż system ma służyć realizacji wydziałowej polityki jakości kształcenia a jego podstawowym celem jest zapewnienie osiągnięcia założonych efektów kształcenia przez studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych poprzez wsparcie indywidualnych i instytucjonalnych wysiłków w tym zakresie. Cele

szczegółowe Systemu obejmują stworzenie przejrzystych zasad i warunków zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia, w tym: dostarczanie czytelnych wzorców i standardów postępowania; ciągle monitorowanie jakości procesu kształcenia; regularną ocenę i weryfikację efektów kształcenia i jakości procesu kształcenia; wdrażanie skutecznych, wielowymiarowych narzędzi służących zarządzaniu jakością kształcenia; podejmowanie systematycznych działań doskonalących proces kształcenia; rozwój kompetencji dydaktycznych nauczycieli akademickich; rozwój współpracy w zakresie kształcenia z interesariuszami i partnerami Wydziału z kraju i zagranicy; identyfikację, promowanie i upowszechnianie dobrych praktyk oraz wymiany doświadczeń w zakresie kształcenia i zarządzania jakością kształcenia; publikowanie informacji na temat kompetencji i umiejętności absolwentów Wydziału oraz jakości procesu kształcenia, a także promowanie oferty dydaktycznej oraz podejmowanie działań podnoszących atrakcyjność i konkurencyjność Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW.

Na Wydziale opracowano procedury wspierające realizację celów sformułowanych w odniesieniu do jakości kształcenia, a mianowicie:

- Jakość/zapewnienie i doskonalenie jakości kształcenia, incydenty, ryzyko, innowacje, dokumentacja systemu.
- Kadra/zapewnienie jakości kadry naukowo-dydaktycznej oraz personelu administracyjnego.
- Programy /uruchamianie kierunku studiów i projektowanie programu kształcenia i planu studiów, wycena efektów kształcenia oraz opracowanie sylabusów, monitorowanie i aktualizacja programów kształcenia i planów studiów oraz efektów kształcenia i sylabusów.
- Rekrutacja /zasady kwalifikacji kandydatów na studia, Ustalanie limitów przyjęć, proces rekrutacji, uznawanie efektów uczenia się, przenoszenie z innych kierunków i uczelni, nostryfikacje.
- Organizacja/organizacja procesu kształcenia, organizacja roku akademickiego, planowanie zajęć, wybór przedmiotów fakultatywnych, monitorowanie spełnienia wymogów dotyczących minimum kadrowego, dokumentowanie przebiegu studiów, obsługa administracyjna.
- Proces/proces dydaktyczny, praktyki i staże, ocenianie studentów, przechodzenie na kolejne okresy rozliczeniowe, przygotowywanie pracy dyplomowej, procedura antyplagiatowa, egzamin dyplomowy, weryfikacja osiągania założonych efektów kształcenia, etyka w kształceniu.
- Nauka /prowadzenie działalności badawczej i rozwojowej, transfer wiedzy i popularyzacja nauki, studencki ruch naukowy.
- Internacjonalizacja/internacjonalizacja działalności, oferta w językach obcych dla studentów polskich i cudzoziemców, mobilność studentów, doktorantów, słuchaczy i pracowników.
- Interesariusze /współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym, współpraca z innymi ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą, samorząd studencki i doktorancki.
- Zasoby/zasoby do prac badawczych i rozwojowych oraz kształcenia, środki wsparcia studentów, doktorantów i słuchaczy w obszarach: naukowym, dydaktycznym, administracyjnym oraz socjalnym, osoby niepełnosprawne.
- Informacja/system gromadzenia i analizowania informacji nt. jakości kształcenia, promocja i publikowanie informacji nt. funkcjonowania Wydziału.
- Opinie /badania ankietowe opinii studentów, doktorantów i słuchaczy dotyczące oceny: zajęć, prowadzących i obsługi administracyjnej, monitorowanie losów zawodowych absolwentów, monitorowanie efektów kształcenia na rynku pracy, badanie nakładów pracy

studentów, monitorowanie potrzeb edukacyjnych, opinie pracodawców i praktykodawców, skrzynka jakości, oceny zewnętrzne.

Kierownicy podstawowych jednostek sporządzają roczne raporty z funkcjonowania Systemu na Wydziale, które przekazują Pełnomocnikowi Rektora ds. Jakości Kształcenia. Raz w roku procedura podlega przeglądowi przeprowadzanemu przez Pełnomocnika Rektora ds. Jakości Kształcenia, który po uzyskaniu opinii Rektorskiej Komisji ds. Jakości Kształcenia, przedstawia raport z przeglądu Rektorowi. W przypadku stwierdzenia niezgodności podejmowane są działania korygujące.

W trakcie wizytacji przedstawiono plany w obszarze zapewniania jakości, sprawozdania, raporty z analiz dokonywanych na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie, które były również przedmiotem obrad Wydziałowej Komisji ds. Jakości jak i Rady Wydziału:

- 1) kalendarz jakości wewnętrznego systemu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na Wydziale za rok akademicki 2012/2013, 2013/2014- zawierający m. in. Harmonogram prac w ramach doskonalenia, wnioski z oceny skuteczności funkcjonowania, analiza ryzyka, analiza i ocena funkcjonowania, analiza i ocena mierników, uwagi;
- 2) sprawozdanie kierowników studiów doktoranckich zawierające ocenę uczestników studiów doktoranckich za okres od 1 października 2013 r. do 30 września 2014 r.;
- 3) sprawozdania z realizacji studiów podyplomowych przedstawionych na Radzie Wydziału;
- 4) raport z badania przeprowadzonego z wykorzystaniem ankiety na podyplomowych studiach;
- 5) raport z funkcjonowania WSZiDJK na Wydziale w roku akademickim 2013/2014;
- 6) raport z przeglądu zasobów na potrzeby jakości kształcenia na Wydziale;
- 7) rekomendacje zmian doskonalących proces dydaktyczny w SGGW po pierwszym semestrze roku akademickiego 2013/2014;
- 8) roczny plan hospitacji zajęć dydaktycznych w roku akademickim 2014/2015;
- 9) rejestr hospitacji zajęć dydaktycznych z roku akademickiego 2014/2015;
- 10) raport z hospitacji za rok akademicki 2013/2014;
- 11) raport z weryfikacji założonych efektów kształcenia na Wydziale za rok akademicki 2013/2014 przygotowanego m.in. na podstawie formularzy weryfikacji ogólnej rozkładu ocen oraz osiągniętych efektów kształcenia;
- 12) raporty z przeglądu programów studiów na kierunkach prowadzonych na Wydziale, tj. *ekonomia, finanse i rachunkowość, zarządzanie, logistyka, turystyka i rekreacja*,
- 13) raport z przeglądu komentarzy studenckich z ankiety 2011/2012, 2012/2013 oraz 2013/2014;
- 14) raport z badania ankietowego na studiach podyplomowych;
- 15) raport z badania opinii doktorantów studiów doktoranckich w 2013 r.;
- 16) ocena nakładów pracy w zakresie realizacji przedmiotów w trakcie studiów;
- 17) sprawozdanie z działalności naukowo-badawczej i wdrożeniowej wydziału w 2013 r.;
- 18) ocena umiędzynarodowienia Wydziału dokonana przez interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych;
- 19) sprawozdanie ze współpracy międzynarodowej Wydziału w latach 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 oraz 2014;
- 20) sprawozdanie z działalności promocyjnej WNE;
- 21) raport z oceny komunikacji za pomocą stron www;
- 22) sprawozdanie z działalności kół naukowych;
- 23) ocena rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej na Wydziale;
- 24) sprawozdanie z zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na Wydziale;
- 25) raport nt. weryfikacji prac dyplomowych w roku akademickim 2012/2013;

- 26) sprawozdanie z realizacji praktyk na kierunkach studiów prowadzonych na Wydziale z roku akademickiego 2010/2011;
- 27) informacja o rekrutacji na studiach stacjonarnych w roku akademickim 2014/2015;
- 28) raport z monitorowania losów zawodowych absolwentów;
- 29) raport z oceny pracy administracji w 2014 r. na podstawie ankiet studentów;
- 30) raport z analizy benchmarkingu dla kierunku *ekonomia* prowadzonego na Wydziale;
- 31) sprawozdanie z działalności dydaktycznej na studiach niestacjonarnych w roku akademickim 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014.

Na podstawie tej dokumentacji można stwierdzić, iż w Uczelni i na Wydziale dokonywany jest bieżący monitoring realizacji procesu kształcenia: monitorowanie kwalifikacji nauczycieli akademickich uczestniczących w procesie kształcenia na kierunku, ocena jakości prowadzonych zajęć dydaktycznych, monitorowanie i doskonalenie programów kształcenia, monitorowanie warunków kształcenia, weryfikacja zakładanych efektów kształcenia, ocena dostępności informacji na temat kształcenia, badanie losów absolwentów uczelni, zapobieganie zjawiskom patologicznym, procedury wdrażania planów naprawczych.

Podczas wizytacji szczegółowemu oglądowi poddano dokumentację związaną zarówno z aktywnością organów, zespołów i osób bezpośrednio objętych strukturą Systemu jak również będącą wynikiem funkcjonowania samego Systemu, a także realizacji zadań określonych w ww. wewnętrznych aktach normatywnych. Z analizy dokumentacji Senatu i Rady Wydziału wynika, iż problematyka jakości kształcenia jest przedmiotem obrad tych organów. Podczas posiedzeń przedstawiane były zagadnienia związane m.in. z funkcjonowaniem i doskonaleniem wewnętrznego systemu zapewnienia jakości, polityką kadrową, zmianami w planach i programach studiów, strategią rozwoju, wynikami badań monitorujących jakość kształcenia.

Ponadto zespół oceniający otrzymał do wglądu protokoły z posiedzeń Zespołu ds. Jakości Kształcenia oraz Komisji funkcjonujących na Wydziale. Na podstawie tej dokumentacji można stwierdzić, iż ocena jakości kształcenia weryfikowana jest przede wszystkim poprzez ankiety studenckie oceniające proces kształcenia oraz kadre akademicką, analizę wyników sesji egzaminacyjnych, kontakty z pracodawcami w świetle praktyk zawodowych, współpracę w procesie dydaktycznym, proces dyplomowania. Ankietowanie przeprowadzane jest systematycznie dwa razy w roku akademickim. Studenci wypełniają kwestionariusze w formie elektronicznej. Z oceny zajęć dydaktycznych wyciągane są na bieżąco wnioski, które realnie wpływają na politykę kadrową Uczelni.

Na Wydziale prowadzona jest weryfikacja rozkładu ocen, osiągniętych efektów kształcenia oraz przeglądy programów studiów. Pozyskiwane są opinie przedstawicieli pracodawców. Samorząd studencki również przedkłada pisemne opinie o programach i efektach kształcenia. Prowadzona ocena kadry akademickiej uwzględnia dorobek naukowy, dorobek dydaktyczny oraz dorobek organizacyjny. Przedstawiona ZO PKA dokumentacja tej oceny pozwala na stwierdzenie, że przeprowadzona ona została zgodnie z wymaganiami art. 132 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym*.

Na Uczelni podejmowane są różne działania aktywizujące interesariuszy do udziału w pracach nad doskonaleniem jakości kształcenia. W trakcie wizytacji przedstawiono porozumienia o współpracy Uczelni z pracodawcami. Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia poinformował, iż utworzono platformę ds. współpracy z pracodawcami kluczowymi. Rektor Uczelni w dniu 8 sierpnia 2014 r. wydał Zarządzenie Nr 59 w sprawie *Procedury postępowania przy zawieraniu porozumienia o współpracy SGGW w Warszawie z podmiotami otoczenia gospodarczego*. Analiza dokumentacji potwierdziła, iż przedstawiciele rynku pracy są zaangażowani w pracę Komisji, znają problemy Uczelni. Udział interesariuszy zewnętrznych zarówno w procesie dydaktycznym, jak i organizacji praktyk zawodowych i

opiniowaniu programów kształcenia jest ważnym elementem doskonalenia jakości kształcenia.

Ważnym elementem wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia jest monitoring losów absolwentów. Monitorowanie i ocena efektów kształcenia na rynku pracy realizowane jest przede wszystkim przez Biuro Karier i Monitorowania Losów Absolwentów. W 2012 roku na Uczelni powołano Pełnomocnika Rektora ds. Monitorowania Losów Zawodowych Absolwentów, a na Wydziale NE współpracuje z nim Pełnomocnik Dziekana. Ocena realizacji efektów kształcenia oraz stopnia zaspokojenia oczekiwań absolwentów odbywa się za pomocą kilku typów badań sondażowych, w których dobrowolnie i anonimowo biorą udział studenci i absolwenci różnych kierunków studiów. Są to m.in. ankieta satysfakcji absolwenta (wypełniana przed obroną pracy dyplomowej na studiach pierwszego i drugiego stopnia), ankieta studentów 1 semestru, badanie losów zawodowych absolwentów po 3-5 latach od ukończenia studiów. Wyniki tych ankiet są przesyłane na Wydział i podlegają szczegółowej analizie przez Pełnomocnika Dziekana i Wydziałową Komisję, a następnie prezentowane na posiedzeniu Rady Wydziału.

System informacji na temat jakości kształcenia na Wydziale kierowany do środowiska studenckiego jest zadowalający. Studenci mogą znaleźć niezbędne informacje dotyczące WSZiDJK na stronie internetowej Uczelni oraz Wydziału. Na stronie Wydziału znajdują się informacje dotyczące między innymi programów studiów, planów studiów, sylabusów poszczególnych zajęć, rozkładów zajęć, oferty studiów podyplomowych, kursów, szkoleń itp. Oprócz strony internetowej wskazane informacje są wywieszane w gablotach Dziekanatu. SGGW wdraża i doskonali Wewnętrzny System Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia. Na podstawie przedłożonej dokumentacji, rozmów przeprowadzonych w czasie wizytacji można stwierdzić że System po zmianach wprowadzonych w 2013 roku wykazuje już skuteczne działanie na ocenianym Wydziale.

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego w pełni **Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego**

Na podstawie analizy udostępnionej dokumentacji można stwierdzić, że Wydział wypracował przejrzystą i skuteczną strukturę zarządzania prowadzonymi kierunkami studiów oraz skutecznie rozwija Wewnętrzny System Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia. Wydział posiada wewnętrzne przepisy prawne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia, zarówno o charakterze ogólnym, jak i te odnoszące się bezpośrednio do funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości. Przepisy te w sposób kompletny określają prowadzoną politykę jakości, cele jakościowe oraz strategię ich realizacji.

Działania Wydziałowego Zespołu ds. Jakości, będącego ogniwem Uczelnianego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia, zorientowane są na okresowe analizy efektów kształcenia, doskonalenie mechanizmów służących monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia oraz podnoszeniu jakości pracy kadry dydaktycznej. Podstawą tych analiz są wyniki okresowego ankietowania studentów, hospitowania zajęć, a także okresowego ankietowania absolwentów i zasięgania opinii pracodawców. Uzyskane wyniki stanowią podstawę modyfikacji programu studiów oraz metod jego realizacji, zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów. Praktyczna przydatność tego Systemu do badania zgodności programu studiów na ocenianym Wydziale i metod jego realizacji z założonymi efektami nie budzi zastrzeżeń. W ocenie działania WSZiDJK należy uwzględnić, że niektóre z opracowanych formalnych rozwiązań są na początkowym etapie ich wdrażania, w związku z czym skuteczność systemu będzie można w pełni ocenić dopiero po dłuższym okresie czasu. Niemniej

jednak zaangażowanie Władz Wydziału Nauk Ekonomicznych, a także społeczności akademickiej, w obszarze zapewniania jakości znajduje swoje odzwierciedlenie zarówno w sferze formalnej, jak i operacyjnej.

9.Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny instytucjonalnej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1	strategia rozwoju		X			
2	wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			
3	cele i efekty kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz system ich weryfikacji		X			
4	zasoby kadrowe, materialne i finansowe		X			
5	przewodzenie badań naukowych		X			
6	współpraca krajowa i międzynarodowa	X				
7	system wsparcia studentów i doktorantów			X		
8	przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia		X			

Wydział Nauk Ekonomicznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie ma możliwości rozwoju gwarantowane potencjałem kadrowym oraz infrastrukturą dydaktyczną zapewniającą warunki realizacji oferowanych kierunków studiów. Zapewnia też odpowiednie warunki prowadzenia studiów doktoranckich i studiów podyplomowych. Studia licencjackie, magisterskie, doktoranckie i podyplomowe są wystarczająco powiązane z obszarami badań naukowych pracowników Wydziału.

Strategia rozwoju Wydziału Nauk Ekonomicznych jest dobrze powiązana ze strategią Uczelni. Przyjęte cele strategiczne Wydziału i proponowane działania strategiczne dla każdego z tych celów uwzględniają w istotnym stopniu budowanie kultury jakości i podnoszenie oraz doskonalenie programów dydaktycznych wszystkich oferowanych kierunków studiów, a także studiów doktoranckich i podyplomowych.

Zidentyfikowane perspektywy rozwoju Wydziału i wskazane w *Raporcie samooceny* mocne strony Wydziału zostały potwierdzone podczas wizytacji Zespołu Oceniającego PKA. Pozycja naukowa i dydaktyczna Wydziału w obszarze agrobiznesu

oraz zintegrowanych dyscyplin naukowych z tym kierunkiem badawczym jest niezagrażona. Wydział dąży do podniesienia kategorii naukowej (w 2013 roku kategoria B). Charakterystyka i ocena kryterium *Prowadzenie badań naukowych* oraz kryterium *Współpraca krajowa i międzynarodowa* potwierdza rosnące zaangażowanie pracowników naukowo-dydaktycznych, doktorantów, a także studentów w realizację projektów badawczych. Tematyka badań jest powiązana z oferowanymi kierunkami studiów, wyniki badań wykorzystywane są w procesie kształcenia. Wydział stwarza doktorantom warunki do prowadzenia samodzielnych badań naukowych, a studentom umożliwia udział w badaniach poprzez działalność kół naukowych.

Wydział zidentyfikował swoje słabe strony, a także wynikające z tych słabych stron zagrożenia. W stosunku do 2013 r. zaangażowanie przedstawicieli pracodawców w kształtowanie oferty programowej i realizację procesu dydaktycznego znacząco wzrosło. Podjęte działania przyniosły więc oczekiwane, pozytywne skutki. Analiza SWOT jednostki powinna zostać w 2015 r. pogłębiona i uzupełniona nowszymi rozwiązaniami z zakresu zarządzania strategicznego.

Szczególnie wysoko należy ocenić współpracę krajową i międzynarodową Wydziału. Wspierane jest uczestnictwo w międzynarodowych grantach, stażach naukowo-dydaktycznych, konferencjach zagranicznych i szkołach letnich. Wydział zapewnia warunki wymiany międzynarodowej studentów. Współpraca Wydziału z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami akademickimi jest wszechstronna.

Wysoko należy ocenić działalność studenckich kół naukowych oraz ich współpracę z jednostkami krajowymi i zagranicznymi.

Wydział Nauk Ekonomicznych SGGW skutecznie rozwija i wdrożył Wewnętrzny System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia, który jest zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości dydaktyki. Działania Wydziałowego Zespołu do spraw Jakości, który jest ogniwem Uczelnianego Systemu Zapewnienia jakości kształcenia obejmują okresowe analizy efektów kształcenia, doskonalenie mechanizmów służących monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia oraz podnoszeniu jakości pracy kadry dydaktycznej.

Pewne zastrzeżenia zidentyfikowano w zakresie obsady zajęć dydaktycznych na studiach doktoranckich oraz niewystarczająco konkurencyjną ofertę studiów podyplomowych. Wydział powinien dążyć do rozszerzenia tej oferty wykorzystując możliwości integrowania dyscyplin naukowych z dziedziny *nauk ekonomicznych* z dyscyplinami z dziedziny *nauk o Ziemi* oraz dyscyplinami z dziedziny *nauk rolniczych*.

Zidentyfikowane podczas wizytacji aspekty oraz wskazane w Raporcie elementy ocen poszczególnych kryteriów akredytacji instytucjonalnej Wydziału Nauk Ekonomicznych potwierdzają możliwości dalszego rozwoju Wydziału. Rozwiązania WSZiDJK Wydziału oraz cele strategiczne, w tym dążenie do doskonalenia zarządzania strategicznego wszystkimi obszarami w Jednostce, pozwalają stwierdzić, że Wydział jest w stanie utrzymać wysoką jakość kształcenia, samodoskonalić się oraz oferować konkurencyjne programy dydaktyczne na różnych poziomach studiów.

Większość kryteriów oceny instytucjonalnej Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW jest spełniona *w pełni*, jedno z kryteriów *wyróżniająco*, a tylko jedno zostało ocenione na *znacząco*. Oceny szczegółowe poszczególnych kryteriów identyfikują przede wszystkim istotne pozytywne aspekty funkcjonowania Wydziału. Mimo, że jest tak dobrze – stosowane na Wydziale rozwiązania zapewniają warunki podnoszenia jakości kształcenia na realizowanych kierunkach studiów, studiach doktoranckich i studiach podyplomowych – nie jest to równoznaczne z tym, że nie należy podejmować dalszych działań doskonalących.

Wśród zauważonych obszarów, które należy objąć dalszymi działaniami są przede wszystkim:

- 1) Zmniejszenie się liczby słuchaczy studiów podyplomowych wymaga podejmowania wysiłków i proponowania nowych tematów studiów podyplomowych bądź nowych rodzajów szkoleń;
- 2) System WSZiDJK powinien udoskonalić również procedury działań weryfikujących oraz zapewniających dostępność do informacji zwrotnej o wynikach funkcjonowania systemu dla całej społeczności studenckiej, a także udoskonalić monitorowanie jakości kształcenia;
- 3) Udoskonalenie studiów doktoranckich powinno wynikać z określenia kryterium przedmiotów fakultatywnych, a także zapewnić bardziej wnikliwą obsadę prowadzących zajęcia na tych studiach oraz większą skuteczność studiów doktoranckich;
- 4) Polityka kadrowa Uczelni - zgodnie z przyjętym celem strategicznym rozwoju Wydziału powinna być wyraźniej powiązana ze wzrostem liczby samodzielnych pracowników naukowych w dyscyplinie *finanse* i dyscyplinie *ekonomia*;
- 5) Należy zapewnić poprawę warunków infrastruktury dydaktycznej dla osób niepełnosprawnych (dostęp do Biblioteki Uczelni, pomoc techniczna osobom niedowidzącym i niedosłyszącym);
- 6) Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia, który jest ogniwem systemu uczelnianego, powinien ocenić skuteczność działania WSZiDJK po zakończeniu bieżącego roku akademickiego. Umożliwi to wskazanie realnych możliwości jego doskonalenia.

Zidentyfikowane wskazówki budowania kultury jakości, w tym doskonalenia jakości kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie mają za zadanie jedynie pomóc Wydziałowi w dalszym jego rozwoju. W żadnym razie nie obniżają jednak ogólnej, bardzo pozytywnej oceny funkcjonowania Wydziału

Tabela nr 3

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
7. System wsparcia studentów i doktorantów		X			

Wydział Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie przedstawił wyjątkowo wnikliwie i obszernie uzasadnione stanowisko dotyczące uwag zawartych w Raporcie oceny instytucjonalnej Jednostki dokonanej po wizytacji ZO PKA w dniach 20-22 maja 2015 r. Wydział odniósł się do wszystkich uwag zawartych w tekście Raportu (zarówno uwag formalnych, jak i uwag merytorycznych).

Uwagi formalne dotyczą głównie informacji o dokumentacji Wewnętrznego Systemu Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia. Po zapoznaniu się z tymi dokumentami należy uznać, że WSZiDJK na Wydziale jest kompletny, a część uwag Zespołu Oceniającego wynikała z niskiej komunikatywności dokumentów tego systemu. Komunikatywność tych dokumentów zostanie, jak wynika z udostępnionych informacji, podniesiona w roku akademickim 2015/2016.

Do stycznia 2016 roku Wydział przewiduje przygotowanie analizy SWOT z uwzględnieniem dynamiki otoczenia prawnego, demograficznego i społecznego. Przewidziano także nasilenie prac nad przygotowaniem oferty studiów podyplomowych (już 6 lipca 2015 zarządzeniem Rektora nr 41/2015 uruchomiono studia *Controlling i Rachunkowość*).

Szczegółowo wyjaśniono działania dotyczące udoskonalenia praktyk studenckich, wskazano zasady hospitowania zajęć doktorantów, wprowadzono zasadę obowiązku analizy ocen studenckich zajęć prowadzonych przez doktorantów. Wprowadzono też dodatkowe procedury w zakresie postępowania w odniesieniu do osób, które uzyskały negatywne oceny w opinii studentów i doktorantów. Wszystkie proponowane działania i procedury będą realizowane w pierwszym semestrze roku akademickiego 2015/2016. Założono też potrzebę, a także zaproponowano rozwiązania, bardziej wnikliwego wykorzystywania informacji zwrotnych od interesariuszy w procesie monitorowania systemu jakości kształcenia.

Informacje i wyjaśnienia na temat przystosowania budynków dla studentów niepełnosprawnych, a także wyjaśnienia związane z zapewnieniem dostępu do specjalistycznego sprzętu dla osób z różnymi formami niepełnosprawności pozwalają podnieść ocenę kryterium 7. *System wsparcia studentów i doktorantów na ocenę w pełni*. Również wyjaśnienia Wydziału dotyczące liczby studentów i pracowników akademickich w komisjach dyscyplinarnych, a także liczby studentów w Radzie Wydziału potwierdzają, że działania podejmowane na Wydziale są w pełni wystarczające dla zapewnienia wysokiej jakości kształcenia.

Po zapoznaniu się z wyjaśnieniami Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW w Warszawie dotyczącymi wizytacji Zespołu PKA, z całą odpowiedzialnością rekomenduję przyjęcie przez Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej uchwały przyznającej bez zastrzeżeń akredytację instytucjonalną ocenianemu Wydziałowi.